

ÉPÍTÉSZET

ÚJDONSÁGOK

RÉSZLETEK

SZERKEZETEK

A FÉNY FOGLALATA

HERMAN HERTZBERGER ÜZENETE

KÖNYVTÁR MINT KULTÚRPALOTA

FÉNY A FÖLD ALATT

EMLÉKEZET ÉS INVENCIO

FÉNNYEL ÁTTÖRT BETONHÉJ

AZ „IDŐKAPU” ELŐTT ÉS MÖGÖTT

A HIT ÉS A KÖZÖSSÉG EREJE

INTROVERTÁLT ÉPÍTÉSZET

Ára: 890 Ft

2015/1/ január/február

www.tervlap.hu

Garázsok, beállók, tárolók és egyéb kiszolgáló épületek Lindab könnyűszerkezettel

Minden vállalkozás számára kiemelten fontos értéket képviselnek a működésükhöz elengedhetetlen gépek, berendezések és járművek, ebből adódóan törekszünk ezeket az értékeket biztonságos körülmények között tudni. Legyen szó akár egy mezőgazdasági vállalkozás munkagépeiről, vagy egy ipari vállalkozás gyártógépeiről. A gépek, berendezések fedett tárolására, bizonyos működéshez szükséges funkciók elvégzéséhez alkalmas épületekre, csarnokokra mindenkinek szüksége van.

Ezeknek az épületeknek a gazdaságosságon és a legkülönbözőbb funkcionális vonatkozásokon túl bizonyos előírásoknak, szabályoknak is meg kell felelniük: biztonsági, tűzvédelmi, műszaki, környezetvédelmi, stb. **A könnyűszerkezetes Lindab épületek (SBS) és csarnokok gyors és gazdaságos, testreszabott megoldást kínálnak új beruházás és felújítás esetén egyaránt, figyelembe véve az épület leendő funkcióját, a speciális igényeket és a helyi adottságokat.**

A Lindab tűzihorganyzott, nagyszíllárdású acél rendszerei garantálják a tartósságot, a hosszú élettartamot és a biztonságot, az épület rendkívül gyorsan (néhány hét alatt) kivitelezhető és csavaros technológiájának köszönhetően az építés nem időjárás függő!

Hőszigetelés nélküli könnyűszerkezetes Lindab SBS épületek nettó 20.000 Ft/m²-től, hőszigetelt nettó 30.000 Ft/m² ártól.

Érdeklődjön és kérjen pontos árajánlatot, és tekintse meg referenciáinkat és mintaterveinket: www.lindab.hu/SBS

Feladat kijelölő kormányhatározat született január végén, mely a 30-i Magyar Közlönyben jelent meg. A jogszabályok is változni fognak, és az eljárásrendek is – mondta el a CPR Tervezői Termékiírás konferencián Dauner Márton, a miniszterelnökség friss építésügyi főosztályvezetője.

A miniszterelnökség célja az állampolgárok adminisztrációs terheinek csökkentése (illetékek, díjak mértéke, ráfordított idő, hatósági eljárás időigénye stb.), erősíteni akarják az eljárások ügyfélbarát jellegét: hatékonyabb, kiszámíthatóbb építésügyi ügyintézés szeretnének. Céljuk, hogy az épített környezet minősége ezáltal is javuljon, és hogy beruházásbarátabb legyen a környezet, és a fenntarthatóság is javuljon.

A konkrétumok között említette az engedélyezési eljárás egyszerűsítését (a szakhatósági véleményezés változhat, az informatikai rendszerrel együtt). Nő az építész tervezők felelőssége, és ezzel együtt a jogaik is; valamint a szerzői jogi státuszok is tisztázódnak. Előveszik az építésfelügyelet ügyét: a cél a kivitelezés minőségének javítása, a jobb nyomon követhetőség. Javítani kívánják az e-építésügy informatikai rendszerét. Korszerűsítik a települések igazgatását, új Balaton-stratégia készül. Erősíteni kívánják a tervpályázatok szerepét a közbeszerzésben, itt széleskörű egyeztetések folytak. A főépítési rendszert, a tervtanácsokat fenntartják mint a minőségi építészeti keretrendszerét. Magyar Építészeti Tanácsot kívánnak felállítani, megalkotják a Nemzeti Építészeti politikát, ami hamarosan meg is jelenik. Középület-állomány katasztort is létrehoznának, és erősítenék a környezeti minőség nevelést.

Az áttekintés olyan átfogó, hogy csak annyit tehetünk hozzá: reméljük, fél év múlva lesz mire visszatérni.

C S A N Á D Y P Á L

Kiadja az Artifex Kiadó Kft., 1119 Budapest, Pajkos utca 28. / 36-1-783-1711 / info@artifexkiado.hu / www.tervlap.hu, www.epitesimegoldasok.hu, www.kamaraikpezesek.hu / ISSN 2061-2710 / Terjesztő: Magyar Posta Zrt. / Hirdetésfelvétel, termékek: Berta Ágnes 36-20-396-5671, Sárdy Csaba 36-20-240-7232 / Alapító-főszerkesztő: Szende Árpád / Főszerkesztő, felelős kiadó: Csanády Pál 36-20-312-4514 / Főszerkesztő-helyettes: Katona Vilmos / Szerkesztő: Dobossy Edit / Szakmai tanácsadók: Csajbók Csaba, Cságyó Ferenc, Vukosavljev Zorán, Wesselényi-Garay Andor, Gáspár László, Nagy Sándor, Roth János; Czigány Tamás (Győr), Lengyel István (Debrecen), Patartics Zorán (Pécs), Ripszám János (Siófok) / Lapterv és nyomdai előkészítés: Csányi Tamás, xfergrafika.hu / Nyomda: D-Plus / Olvasószerkesztő: Hudáky Rita / Előfizetés egy évre: 4900 Ft, két évre: 8900 Ft, három évre: 11 900 Ft. Előfizetés kizárólag elektronikusan a tervlap.hu építész közösségi portálon keresztül: www.tervlap.hu / Az építészeti alkotásokat bemutató cikkek lektoráltak.

A láthatatlan hőszigetelés

Kecses, vékony erkélyvonalak, hőhíd nélkül.
A Schöck Isokorb® elem egyszerűen beépíthető, innovatív
és időtálló megoldás, ahol a hőszigetelés láthatatlan marad.

A hagyományos, munkaigényes körbeszigetelés helyett
az Isokorb® elem hőtechnikailag elválasztja az erkélyt a belső
szerkezettől, így csökken az energiaveszteség és elkerülhető a
penészképződés.

 Schöck Isokorb®

T E R M É K E K

- 6 Magastetők és vázas falszerkezetek praktikus és hatékony hőszigetelése
 8 Valóság-hű épületmodellezés könnyedén
 10 Testre szabott kompozitlemez homlokzatok

11 **Mai szemmel** | Építész: **Szabó István**

12 **A_pro'** / Biobrikett szárító – Monor, Tabán

M E T S Z E T

14 A fény foglalatja | Építész: **Jankovics Tibor**

É P Í T É S Z K O N G R E S S Z U S

- 24 Herman **Hertzberger** üzenete
 28 Könyvtár mint kultúrpalota /Wei-Wu-Ying Művészeti Központ
 Angyalok Királynéja (Heilige Maria der Engelen) kápolna | Építész: Francine **Houben**
 34 Fény a föld alatt / Ellenpont / Vasbeton szépség / Újjászületés stadionnal | Építész: Erick **van Egeraat**
 38 Emlékezet és invenció | Építész: **Nieto Sobejano** Arquitectos

T É M A : S Z A K R A L I T Á S

- 42 Fénnyel áttört betonhéj | Építész: **Jahoda Róbert**
 48 Az „időkapu” előtt és mögött | Építész: **Supka-Kovács Tamás**
 52 A hit és a közösség ereje | Építész: **Kovács András**
 56 Introvertált építészet | Építész: **Berzsák Zoltán**

T E R V P Á L Y Á Z A T

58 Múzeum Boom

Z Ö L D R O V A T

60 Változások az épületenergetikai szabályozásban

A K T U Á L I S

- 64 Egyszerűen elegáns
 66 11 év 110 kiállítás a HAP Galériában
 70 Az Ybl Egyesület Ybl bicentenáriuma

K Ö N Y V

- 72 Ló és építészet?
 73 **Abstracts in English**
 74 **Tervezők, szerzők**
 76 **Ciki**

A Metszet kedvezményrel fizethető elő
 a tervlap.hu/elfozetes oldalon!

E számunk címlapja Jankovics Tibor terve alapján készült.

„Nem a látvány a fontos, hanem a tér és a hatás”

Látogatóközpont, Krimml, Krimmli vízesések

A fémtető felületeinek meghatározása, az ebből következő fugakép kialakítása és az aza-
latti vízszigetelés megoldásán kívül a hőteher-
rel is komolyan számolni kellett. Különböző lé-
péseken keresztül, beleértve az 1:1-es modellt,
sikerült szép formájú és jól működő megoldást
találni. Az alumínium hófogók tökéletesen il-
leszkednek az épületburokba. Interjú Gudrun
Fleischmann és Thomas Oswald (Fleos) terve-
zőkkel.

A Krimmli Vízesések Látogatóközpont része az „Aqua-szcenário” – a vízesésekről szóló élményterem, ahol az őspisztráng áll a középpontban. Mi van ezzel az őspisztránggal?

Thomas Oswald: Tudományosan nem ellenőriztünk, nem néztünk utána, de a pisztráng itt nem egy keresztezett faj, hanem a Krimmli-medencében őshonos hal. Egy endemikus sebespisztráng, ami régen a Salzburg környéki magashegyi patakokban volt honos. Ebből sokféle fajtát tenyésztettek ki, mint a lazacpisztrángot és másokat.

Gudrun Fleischmann: A látogatóközpont tervpályázatának része volt egy víz téma bemutatása. Mivel a témát helyben kellett fel dolgozni múzeumi körülmények között, mi „természetlabor” létrehozására gondoltunk,

absztrakt feldolgozásban. Így kínálkozott az „aqua-szcenário” kivetítése. Ennek a közép-pontjában üres tér áll, aminek a falai és padlója vesz részt a játékban. A látogató be tud avatkozni a fal érintésével, a padlón lépéssel vagy ugrással.

T. O.: A látogatók mozgását lézerrel érzékelik, így utánuk eredhet egy halraj például, vagy...

G. F.: ...az ember kincset keres a vízesés mögött, légbuborékokat ereget vagy találkozik az őspisztránggal.

Ennél az épületnél mégsem a játék a fő látványosság, hanem a tekintet vezetése?

G. F.: Az épület minden pontjáról láthatók a vízesések. Ezért még a múzeumshopban is mobilak, mozgathatók a bútorok, még a hosszúk is változtatható. Az éttermi bútort úgy választottuk, hogy sorolható legyen, vagy egyenként is felállítható. Vannak fix részek és bútorok, amelyek egymásra csatlakoznak. Sokat foglalkoztunk a vízesések anyagával, for-

májával is. Hogyan folyik a víz a köztrétegeken át a völgybe, hol törik meg és hol találkozik újra a másik felülettel? A felületekből szögletes formát alakítottunk, ami a tetőről a vizet az épület mellett egy vízmedencébe vezeti.

T. O.: A szögletek alakításánál szem előtt tartottuk, hogy a vizet ezekbe a medencékbe vezessük. A tekintetet pedig a kiugró tető felé a vízesések felé vezeti.

G. F.: A tető útjelzőként is funkcionál a vízesések felé.

Milyen anyagokkal dolgoztak?

O. T.: Az elemzés azt mutatta, hogy a környéken sok a fa, de a kő is jelentős. A szög-

tesség, a szikláság, a kőszerűség is visszatükröződik. Nagyon visszafogott anyaghasználatot akartunk. Van tehát a fa, a csiszolt betonpadló, amiben látszódnak az ásványok, és az üveg, hogy a kilátás meglegyen. A külső alumíniumburok nagyon jól jött, mert ezzel a termékkel sarkosan lehetett dolgozni. A víz jól lefolyik róla, de van alatta egy szigetelt tető.

Az üvegablakok mintája a madarak védelmét szolgálja?

O. T.: Az épület tervezésekor egy természetvédelmi területen találtuk magunkat, a Magas-Tauern Nemzeti Park védett zónájában. Ezért a Természetvédelemmel közösen olyan mintát kellett kitalálni, ami a Vízesés logóját grafikailag átalakítja és hálózatra rendezi, hogy a madarakat ne érje baleset.

G. F.: Az alapforma egy ikozaéder, és a víz is felveheti az ikozaéder formát.

Hogyan kell az építészetnek és a természetnek viszonyulnia?

O. T.: Egészítsék ki egymást, reagáljanak.

G. F.: Más kifejezési módjuk. Az a szép, ha a természet irányít.

O. T.: Ebben saját filozófiánk van.

G. F.: Mindig nagyon függ a helytől.

O. T.: Olyan épületeket tervezünk, amik egyediek, de nem üvöltenek. Ennek mindig része az őszinte anyaghasználat. Nem a látvány a fontos számunkra, hanem a hatás és a tér, amit az épület létrehoz.

Prefa Hungária Kft.,

Budaörs

(x)

VÁLTS JOBB ÉRZÉSRE!

Válts környezetbarát üveggyapotra!

- felhasználóbarát:
puhább tapintású és szagtalan
- természetes barna szín a sárga helyett,
hisz nem tartalmaz mesterséges
színezőanyagokat
- új, bio-alapú technológia
felhasználásával készül
- kiváló hő és hangszigetelő, nem éghető
- Eurofins Gold Award for Indoor Air Quality
- többszörösen megtérülő,
jó energiatakarékossági befektetés
(bizonyíték: www.nalamszigetelnek.hu)

KNAUF INSULATION
ideje az energiatakarékosságnak

Tel.: 06-23-889-844

info.hu@knaufinsulation.com

www.knaufinsulation.hu

FRISOMAT
Innovators in steel buildings

KÖNNYED TERVEZÉS, ACÉLOS MEGVALÓSÍTÁS

A FRISOMAT BŐVÍTI TERVEZŐI HÁLÓZATÁT

LEGYEN ÖN IS TERVEZŐI HÁLÓZATUNK TAGJA!

A hidegen hengerelt acélsarnokok gyártásában, fejlesztésében több évtizedes szakmai tapasztalattal rendelkező Frisomat számára fontos az építészekkel való szakmai együttműködés. A cég hisz abban, hogy a Frisomat Tervezői Hálózat tagjai egyre több megrendelőnek tervezhetnek gyors, költséghatékony, környezetkímélő és tartós acélsarnokot.

További információ a csarnokmegoldásokról: www.frisomat.hu

További információ a Tervezői Hálózatról: www.buildrendezvenyek.hu Küldje el önéletrajzát az info@buildmarketing.hu email címre!

Magastetők és vázas falszerkezetek praktikus és hatékony hőszigetelése

Magastetők hő- és hangszigeteléséhez a kivitelezők többnyire kőzetgyapot termékeket választanak, tűzzel szembeni viselkedésük, a szarufák közötti megfelelő illeszkedést segítő merevségük, mérettartásuk, valamint akusztikai tulajdonságaik miatt. A kőzetgyapot alkalmazása során azonban gondot okozhat a nagy tömeg, az esetleges kiporzás, a szűrős felület.

A Knauf Insulation új ásványgyapot terméke, a FactPlus fejlesztése során az egyik fő szempont a kivitelezők munkájának megkönnyítése volt, olyan területeken, ahol fontos a termékek jó illeszkedése, alaktartása (magastetőkben, válaszfalakban, vázas szerkezetekben). A táblák 500, 600 és 625 mm szélesség-

ben kaphatók, ezzel megfelelnek a leggyakoribb alkalmazási területek igényeinek. A FactPlus anyagok a már jól ismert – természetes alapanyagok felhasználásával készülő, fenntartható forrásokból származó, kisebb porképződéssel feldolgozható – Ecose kötőanyag felhasználásával készülnek, a CE jelölés természetesen ezekre is érvényes. Ezen felül a táblák könnyűek, rugalmasak és kiválóan rögzülnek a vázas szerkezetekben. Csomagolás közben összepréselhetők, így a FactPlus bálák nagyobb mennyiségű terméket tartalmaznak, mint a kőzetgyapot bálák.

A környezetbarát kötőanyagnak és egyéb kedvező tulajdonságoknak köszönhetően a termékek megfelelnek az Indoor Air Quality (Beltéri levegőminőség) szabvány követelményeinek.

A FactPlus ásványgyapot szigetelőanyagok legfontosabb tulajdonságai:

- jó hőszigetelő képesség;
- A1 (nem éghető) tűzvédelmi osztály;
- kiváló hangszigetelés (ami nagy előny például vázas szerkezetekben).

Az új hőszigetelési követelmények életbe lépésével együtt jár a hőszigetelő rétegek vas-

tagságának növekedése, ami sokszor súlyos építéstechnológiai problémákkal járhat. Ez indokolta a termékválaszték bővítését, az eddigi 037 és 039 mellett a 035-ös jelölésű (azaz $\lambda=0,035 \text{ W/mK}$ hővezetési tényezőjű) anyagokkal.

A FactPlus a csomagolás eltávolítása után veszi fel névleges méretét, azaz „kitömörodik”. Emiatt a hasonló tulajdonságú és mennyiségű kőzetgyapot térfogatának felét-harmadát kell a beépítés előtt mozgatni, de tömegét tekintve is lényegesen kisebb a szállítandó anyag mennyisége.

A FactPlus kiválóan vizsgázott például egy ipari épület átalakítása során, ahol vázas falszerkezetek készültek. Itt érthetően fontos volt, hogy a táblák nagy magasságú falakban is kellő mértékben befeszüljenek a vázszerkezetbe, és ne roskadjanak. A termék kiemelkedő rugalmasságának és kitömörödés utáni merevségének köszönhetően bebizonyosodott, hogy vázas szerkezetekben ideálisan alkalmazható. Szintén a rugalmassága teszi lehetővé alkalmazását szerelt, kazettás homlokzatokban, mert a befeszülésének köszönhetően csökkenti a hőhidak keletkezésének veszélyét.

Knauf Insulation Kft., Budaörs

www.nemetschek-allplan.com/30YE

BIM: Épületinformáció Modellezés

A Nemetschek Allplan 30 éves évfordulóját ünnepli – az Allplan 30 Year Edition jubileumi programmal

Három évtizeddel ezelőtt rakta le az Allplan a BIM megoldások alapjait. Ünnepelj velünk és építsd be építész- vagy statikus tervezői munkádba az Allplan 30 Year Edition különleges előnyeit!

Ezen innovatív jubileumi csomagunk tartalma:

- Allplan 2015 BIM tervező szoftver
- Magas részletezettségű objektumkönyvtár és anyagkatalógus tervezéshez és látványkészítéshez

Az Allplan 30 Year Edition egy olyan BIM megoldás, melyben bátran megbízatsz. Az Allplan erősíti pozíciód a versenyhelyzetben, és jelentősen hozzájárul a tervek műszaki minőségének emeléséhez valamint a tervezői munka hatékonyságának növeléséhez – ahogy 30 évvel ezelőtt, úgy most, és a jövőben is.

„A tervlapok kialakításának, a layout-nak számtalan lehetősége óriási segítségünkre van mind a tervpályázatoknál, mind a kiviteli terveknél.”

Simone Nentwig, BN Architekten, Germany

„Megannyi vasalási terv elkészítése a legrövidebb idő alatt csak azért sikerülhet, mert az Allplant kezdetektől fogva hatékonyan használjuk.”

Marcel Lindermann, Witteveen + Bos

EURÓPAI HÁZAK

ÉPÍTÉSZETI MAGAZIN

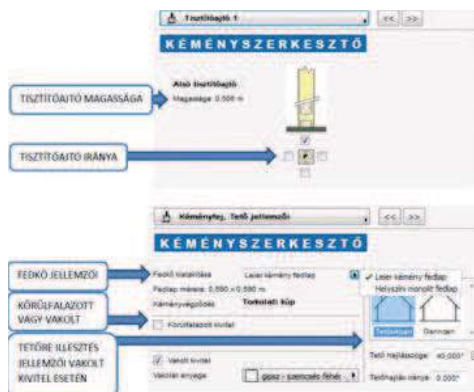

Keresse az újságárusoknál!

Előfizethető: bármely postahivatalban.
Megjelenik évente négy alkalommal.
www.europaihazak.hu

Valósághű épületmodellezés könnyedén

A Leier Hungária Kft. és a Graphisoft együttműködéséből olyan kiegészítő program született az ArchiCAD tervezőszoftver legújabb (17-es, 18-as) verzióhoz, amely nagyban megkönnyíti és felgyorsítja az építésszek munkáját. A kiegészítést telepítve a Leier teljes termékválasztéka könnyedén elérhetővé és betervezhetővé válik. Ez az egyedülálló és komplex megoldás gyorsabba és egyszerűbbé teszi a tervezési fázist, tájékoztatást ad az anyagmennyiségekről és a 2014-es árakat figyelembe véve az anyagköltségek kalkulálásánál is hatékony segítséget nyújt.

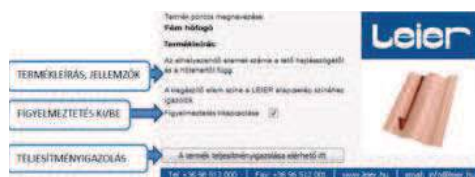

A Graphisoft az épületinformációs modellezés (BIM) kifejlesztőjeként azon dolgozik, hogy ArchiCAD tervezőszoftvere folyamatosan megfeleljen az építésszek és tervezők egyre magasabb szintű szakmai igényeinek és elvárásainak. Ennek keretében az ArchiCAD 18 új szolgáltatásai megnövelik a kompromisszummentes kreativitás lehetőségét, valamint a kiemelkedően magas színvonalú látványtervek és interaktív 3D modellek létrehozását. Ennek része a Leier Hungária Kft.-vel kialakított együttműködés, amelynek keretében az ArchiCAD 18 verziójához kifejlesztett alkalmazás integráltan tartalmazza a Leier teljes termékkínálatát. Ennek segítségével az építésszek közvetlenül tudják kiválasztani és a tervekbe illeszteni a különböző építőipari

elemeket, ami mind az építésszek, mind a felhasználók és megrendelők számára gyorsabb, egyszerűbb és látványosabb tervezési folyamatot eredményez.

A Leier és a Graphisoft kiegészítő CD-jével az építőanyag-gyártó jelenleg forgalmazott termékeit lehet egyszerűen és gyorsan betervezni, azok teljes méret-, forma- és színválasztékát kihasználva. 2D-s és 3D-s képek, pontos listák és közel valós látványtervek készíthetők a segédprogrammal, egyszerű és felhasználóbarát módon. Az egyedi textúrák segítségével láthatóvá válik a termékek valóság-hű megjelenése, megkönnyítve ezzel a felek közti kommunikációt, egyben térbeli élményt nyújtva a megrendelőnek, kiküszöbölve az esetleges félreértéseket. A termékkezelő használata során tulajdonképpen az épület virtuális megépítése zajlik, ezáltal már az építkezés előtt kiszűrhetővé válnak az ellentmondások, gyorsan megjeleníthető a terv változásainak az épület egészére gyakorolt hatásai.

A kiegészítés részeként elérhetővé válik a Leier teljes kertépítészeti, magas- és mélyépítési termékpalettája (tetőrendszerek, kiegészítők, kéményrendszerek, valamennyi térkő, rakásminta, szín és méret szerint), de a speciális betonelemek és a Durisol zajárnyékoló falazóelemek sem hiányoznak. A termék paramétereinek egyszerű beállításával lehetővé válik a pontos geometriai tulajdonságok ábrázolása, például a kémény esetében az érintett szinteken történő alaprajzi jelölés és a 3D-s a modellben a magassági és be-

kötési pontok állíthatósága. Külön előny, hogy ezek az elemek egymással kombinálhatók, így egy kéményrendszer a torkolati kúptól kezdve a csatlakozásokon át a tisztítóajtóig valós termékekkel modellezhető. A kiegészítés további előnye, hogy a tervek alapján a szükséges anyagok mennyiségét is automatikusan kiszámolja, ráadásul a Leier 2014-es anyagár listája is integrálva van, vagyis nagyon közeli becsléssel a költségvetés-készítésben is hatalmas segítséget nyújt. A kiegészítő program információs központként is funkcionál, egy adott termék linkjére kattintva ugyanis a rendszer automatikusan elnavigál a Leier oldalán lévő termékspecifikációhoz, ahol minden szükséges információ megtalálható a tervezéshez. A mérnökök munkáját tovább könnyíti egy funkció, amelyen keresztül az adott termékek teljesítménynyilatkozata is letölthető.

A Leier kiegészítő programja ingyenesen megrendelhető az ArchiCAD 17-es, 18-as program mellé, illetve letölthető a Leier honlapjáról.

Leier Hungária Kft., Győr

[1] Díszburkolatok, térkövek és kerti lapok lehelyezése

[2] Leier kémények modellezése

[3] Fém hófogó tervezése

Otthonunk

- » Háznéző, lakásbemutatók
- » Építészeti, lakberendezési ötletek
- » A jövőre gondolva: építsünk passzívházat
- » Modern gépi szellőztetés okosan

Digitálisan is olvasható
a digitalstand és a dimag weboldalon!

Testre szabott kompozitlemez homlokzatok

1

forma helyett visszafogott színvilágú, de mozgalmas épületet tervezni. Ehhez nyújt megoldást a Swisspearl kompozitlemez-család – a széles színválasztékban kapható, de igény esetén akár egyedi színekben is rendelhető nagyméretű táblák kitűnő lehetőséget kínálnak az innovatív építészeti ötletek megvalósítására.

A Swisspearl kompozitlemezek számos egyéb újszerű megoldással is dicsekedhetnek, melyekkel szokatlan hatások, kreatív, egyedi

A Swisspearl kompozitlemezek fő előnyei:

- nem éghető;
- tartósan ellenállnak az időjárás viszontagságainak;
- hozzájárulnak az épület hő- és hangszigeteléséhez;
- páraáteresztők;
- nagy tervezési szabadságot engednek;
- különböző módokon rögzíthetők;
- széles színválasztékban kaphatók;
- karbantartási igényük minimális.

2

A természetes alapanyagokból álló, 100 százaléban újrahasznosítható Swisspearl kompozitlemezek esztétikus és tartós megoldást nyújtanak egyedi megjelenésű homlokzatok létrehozására. A 8-12 mm vastag, anyagában színezett és mindkét oldalán festett Swisspearl lapok belső válaszfalak, erkélykorlátok stb. kialakítására is alkalmasak.

Az épített környezet terén az új trendek a korábbi minimalista dizájntól a különleges, szolidan színes és néhány esetben extrém megjelenés irányába mutatnak. Már Magyarországon is egyre több építész és homlokzat-tervező szerette a korábban használt, jellemzően fém alapanyagú, fehér és szürke doboz-

felületek hozhatók létre. A lemezek felületébe például – jelenleg egyedülállóan – bármilyen forma perforálható vagy marható. Az egyedi festéstechnológiának köszönhetően a táblák felülete nem egységes, hanem „felhős” képet ad, de 2011-től már érdes felületű, homokfúvott táblák is kaphatók, melyek „anyagszerűbb” felületűek, mint a sima táblák.

A Swisspearl kompozitlemez-család tagjai a Carat, a Reflex és az Xpressiv, de ide sorolható a kerti bútorokból és kaspókból álló – a kertépítők mellett az építészek figyelmébe is ajánlott – Garden sorozat is.

Esal Hungária Kft., Budaörs

3

4

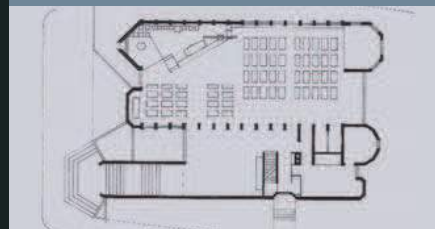
[1] Új tudástér épülete – Győr (fotó: Szabó Béla)

[2] A Vértess Agorája – Tataháza (fotó: Szabó Béla)

[3] Sorház, Olaszország (fotó: Jürg Zimmermann)

[4] Patio Building Project, Switzerland (fotó: Jürg Zimmermann)

Mai szemmel

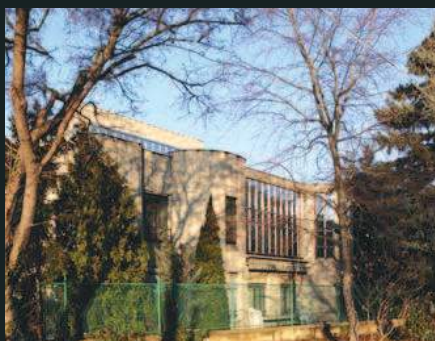

Mindszentek r. k. templom, Budapest-Farkasrét (1974–77)

Építész: Szabó István (1914–1988)

Akkor:

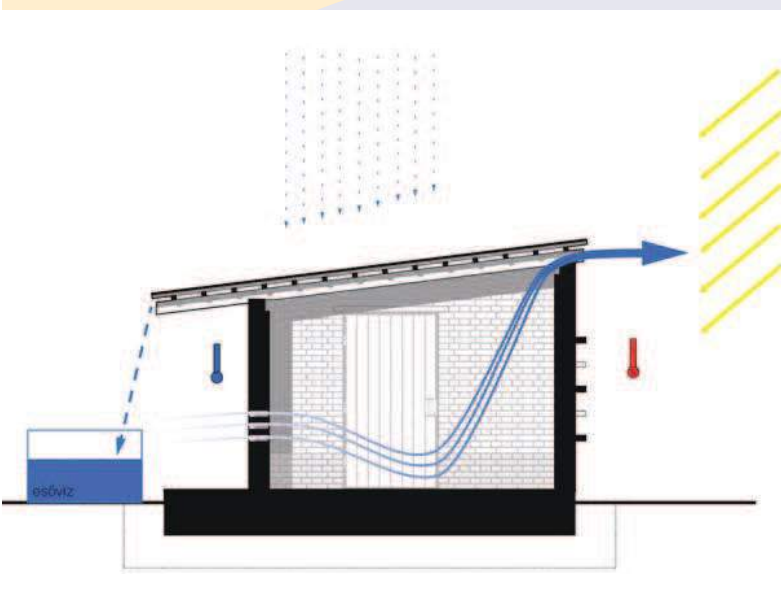
1971 szeptemberében Mindszenty József bíboros-érsek elhagyta a budapesti amerikai nagykövetséget, mely tizenöt évig menedéket biztosított számára. A Magyarország és Vatikán között 1964 óta lassan konszolidálódó kapcsolat legjelentősebb eseménye Kádár 1977. júniusi találkozója VI. Pál pápával. A korszakban kétség kívül nem mellékes politikai fordulatok között jöhetett létre Szabó István tervezésében a szocializmus idején épült talán legismertebb templom, mely építészeti kvalitásai mellett tehát többszörösen nagy jelentőséggel bír. Az anekdoták szerint Kádár az éppen felszentelt templom fényképét adományozta Őszentségének – bizonyítandó az állam nyitottságát a keresztény vallásosság felé. Pedig a templom létrejött egyáltalán nem volt gondoktól mentes. A temető második világháborúban megsérült, majd elbontott temploma helyett a gyülekezet a főbejáratnál szemközti vendéglő épületét alakította át istentiszteleti hellyé, és 1974 végéig kellett várnia az új templom építési engedélyeinek megszerzésére, amely a vendéglátó egység alapfalaire épülhetett fel. Negyven évvel ezelőtt helyezték el az alapkövet, és két év múlva már állt a – szó szerint – társadalmi munkából felépült Isten háza. Szabó a gyülekezet tagjaként a tervektől az utolsó színesüveg ablak elhelyezéséig kísérte a munkálatokat, igazi „gesamtkunstwerk” jöhetett létre legfőképp személyes gondosságának köszönhetően. Leleményesség, műgond és iparosság – 16000 beton födém-bélestelepből készült falszerkezet, a korszakhoz mérten magas minőségű helyszíni vasbeton födémgerendázat és „fémmunkás” nyílászárók alkotják a házat. A földszinten plébánia és urnatemető kapott helyet, így podesztre emelve jött létre a templom, puritán külsővel, érzelmes belsővel.

Szöveg/fotó: Vukoszávlyev Zorán PhD

Most:

Még ma is kiegyensúlyozatlan helyzetben, két főút találkozásánál lévő teresedés saroktelken áll a templom. Kicsinysége ellenére monumentális az épület – egyrészt a leleményes kétszintes telepítés, másrészt a léptékazonosságot biztosító elemek hiánya miatt. Sem az innovatív anyaghasználat, sem a markáns három épülettömeg léptéke nem azonosítható hagyományosan, nincs lábazat, s nem látszik a tető. Az additív alaprajzi elrendezés ismerős lehetne, de a bejárat „lépcsőtoronyban” nem függnék harangok, azt az átkötő tömeg hiátusába helyezi a tervező; a főhomlokzat monumentális keresztmotívummal megjelölt előreugró épülettömege sem oltárt, hanem keresztelőteret rejt. A templom nem a külsőségek egyöntetűségével kíván megjelenni, hanem rejtett belső értékeiből építkezik. Sem építési korszakában nem akart, sem ma nem kíván reprezentálni. Amit mutat, az őszinteség, melyről – sokszor már mérhetetlenül – puritán eszköztárával tesz tanúbizonyságot. A falazóblokként rakott kefni elemek sokaságából épül, az üregekbe öntött beton tartja össze szerkezetileg, a megnyitások idomacél üvegszerkezetébe kézzel megmunkált színesüveg kerül. A téglapadozat talán már közvetlenkedésnek tűnik, miként a műbőr ülőfelületek és az olajégetéssel elfinomkodott oltárasztal-ambó-szentségőrző liturgikus tárgyelemei is. De a térhasználat mesteri: a lépcsőn felhaladva alacsony térszínű előtérbe jutunk, ahonnan oldalra fordulva az üvegajtókon túl rögtön feltárul a haránt elhelyezett oltártér. A keletnyugati tájolású hosszanti tér felett shed-felülvilágító található, az irányítottság mégsem egyértelmű. Mégis kifejezetten jól használható, hisz kevés résztvevő esetén a „keresztbe fordított” padok meghitt használatot tesznek lehetővé. Puritán és mégis érzelmes tér ez.

Biobrikett szárító – Monor, Tabán

Építőtáboraink fontos velejárója a társadalom periferiáin küzdő csoportokkal való megismerkedés, a közös munkán keresztül kölcsönös gazdagodás. Egyetemistákkal és telepi önkéntesekkel a 2014-es nyár egyik táborában – a Magyar Máltai Szeretetszolgálat monori Tabán Integrációs Programjához kapcsolódva – kisléptékű épületet hoztunk létre, melynek segítségével fűtésre használható biobrikettet lehet készíteni és szárítani. A program a foglalkoztatás bővítése mellett a lakhatási körülményeket próbálja majd javítani. A közös munka mindemellett összekovácsolta a résztvevőket, új közösséget épített. Talán ez a legfontosabb hozadéka a munkánknak.

További részletek:

Közösségi oldal: facebook.com/epitotabor2014monor

Kisfilmek elérhetősége: youtube.com/KepKocka

Biobrikett könyv: ISBN 978-963-08-7701-5

Szervezők:

Fazekas Katalin, Fejérdy Péter, Holczer Veronika, Kemes Balázs, Oroszlány Miklós

Stáblista:

MMSZ: 7 fő (előkészítés, bonyolítás)

Konzulensek: 8 fő (előkészítés)

Fulbright Alumni: 14 fő (előkészítés)

Egyetemisták: 38 fő (külön csoportokban, ~ 4x11 napos tábor-szakaszban)

Helyi segítők: 17 fő (külön csoportokban, ~ 4x11 napos tábor-szakaszban)

Szakember: 10 fő (speciális munkafolyamatok)

Támogatók: 12 szervezet

Adatok:

Épület: 58,5 m² (belső tér: 28,65 m², külső tér: 29,85 m²)

Építési idő: 44 nap

Költség: 4.058.000 Ft (étkezéssel és szakemberek bérével)

Anyagköltség: 3.242.000 Ft

fotó: Nagy Stefánia

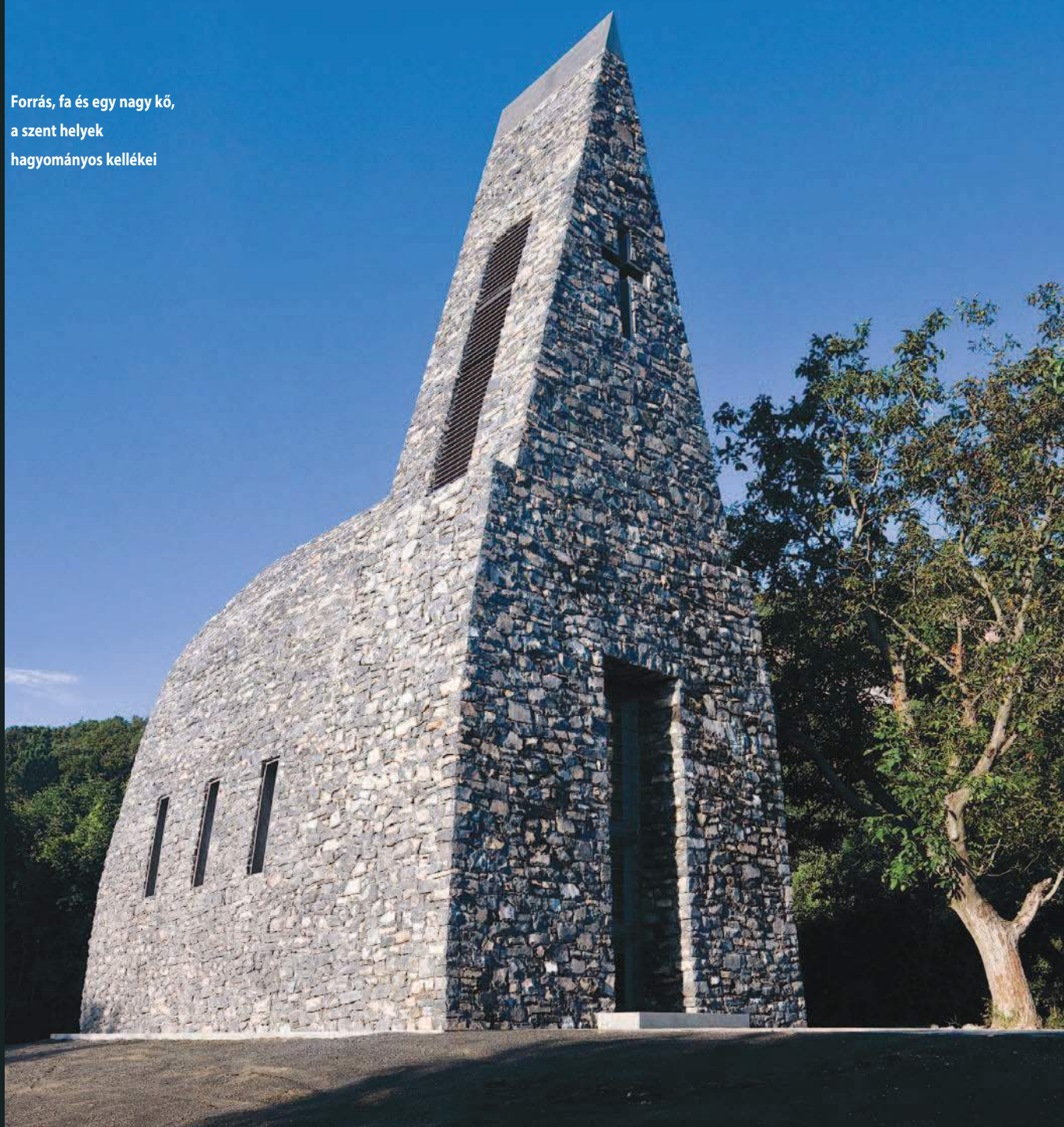

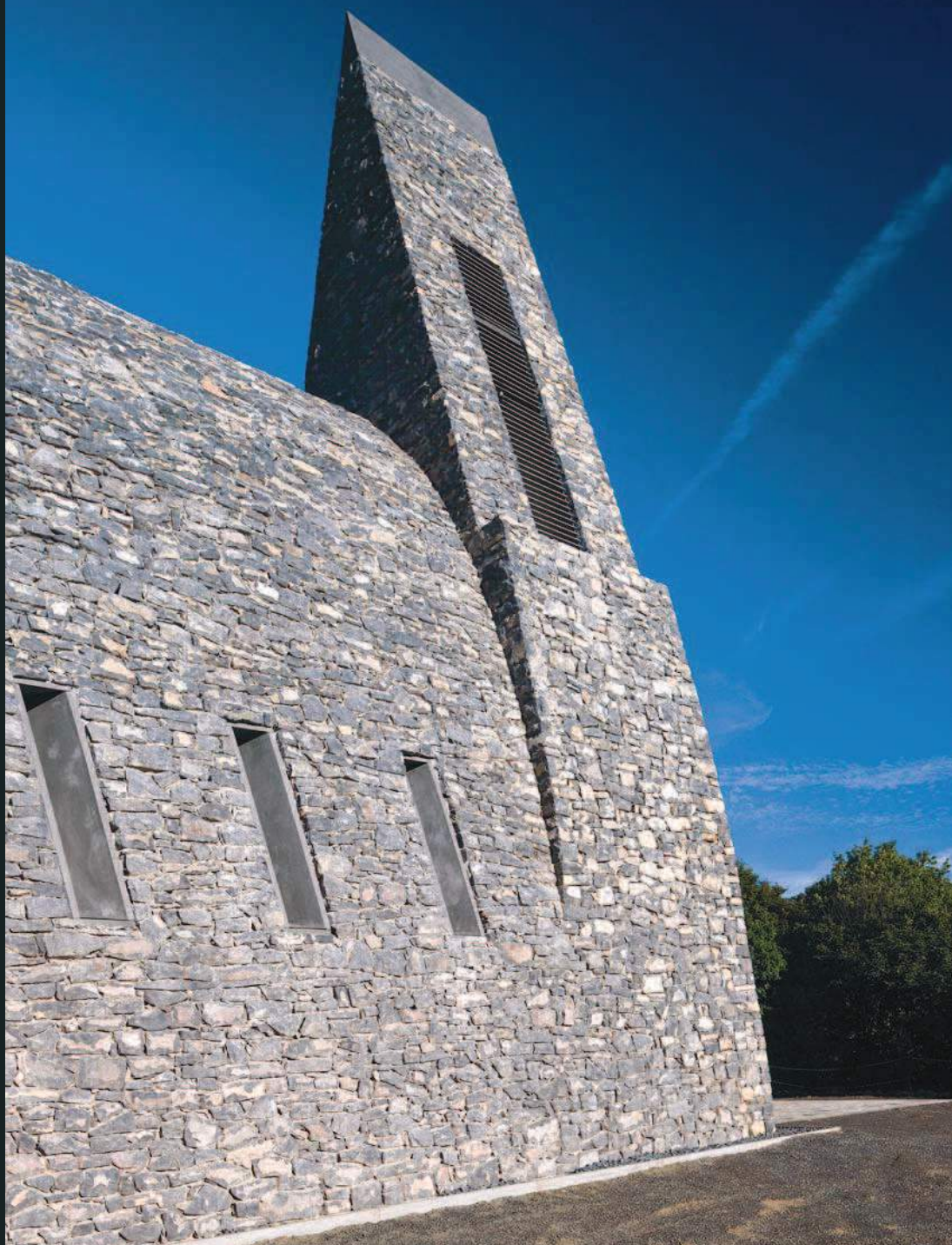
fotó: Máté Albert, KépKocka Építész Média Kör

A FÉNY FOGLALATA

Kicsiben a világ

Forrás, fa és egy nagy kő,
a szent helyek
hagyományos kellékei

Építész:
Jankovics
Tibor

Könnyű írni arról, ami szép. Jankovics Tibor badacsonytomaji Szent István-kápolnája elemi hatású, magától értetődő, könnyen értelmezhető állítás. A forma nyelvéen szól Világ és Ember viszonyáról – nem több és nem kevesebb: Építészet.

A 21. század korlátlan lehetőségeinek és elvárásainak tömegében nehéz igazságot tenni: ki vagy mi képviseli hitelesen a nagybetűs Építészetet. Az építés eredeti, szakrális rítusától eltávolodva, elvek, elméletek, stílusok, funkció, és közösségi szolgálat útvesztőjében bolyongva hol húzható meg a határ építés és építészet között? Any nyit biztosan állíthatunk: a jó épületek gondolkodásra

ingerelnek – akár organikus, akár elvont geometrikus struktúrával modellezik a tervező elképzeléseit, használat közben gondolatok, asszociációk és érzések folyamát indítják el a nézőben.

Templomot tervezni ajándék, hisz az üzenet egyértelmű, és évezredes gyökerekkel rendelkezik. Annál nehezebb a hiteles formára rátalálni; a hagyományok és archetipikus képzetek egyszerre inspirálják és béklyózzák a kreativitást – alkotó és befogadó oldalán egyaránt. A lappangó, újtát kereső szakralitás korában konszenzusos forma a hely és a kulturális beágyazódás következetes figyelembe vételével jöhet csak létre. Az Udvardi Er-

A plasztikus formát csak a legszükségesebb funkcionális beavatkozások tagolják

A köves hegyoldalon álló kő-plasztika monumentális zártsága előrevetíti, hogy becses értéket őriz. A rejtélyes rendeltetésű, lát-szólag esetlegesen helyzetű nyílás a belső térbe lépve nyer értelmet

Természetes anyag,
amit a természet birtokba vesz

zsébet oltárképe köré épült badacsonyi templom következetes és jól olvasható. Fekete bazaltból rakott kúpos forma, mint a Badacsony maga. Gyomra barlang, teste monolit: csiszolt kavics, amit az idő koptatott. A körülötte elterülő „tájtemplom” része, szerves folytatása – egyértelműen emberi konstrukció, a civilizáció markáns kézjegye ugyan, mégsem tájidegen. Ősépítményeket idéző organikus tömege azonban nem erőltetetten archetipikus formai idézet, vagy modoros kísérlet az illeszkedésre, hanem a funkció következetes kivetülése. A plasztikus forma lecsupaszított válasz az épület funkciójára: ékszerdoboz, foglalat a Szent Istvánt ábrázoló, mandorla alakú festmény számára, amely maga is egy megfoghatatlan létező: a fény foglalatja. A zárt, kúpos tömeg ugyanakkor nem véletlenül rezonál a monumentális temetkezési helyek – masztabák, mauzóleumok, halomsírok – alakjára. A Badacsonyan otthonra talált, a faluban hosszú életéből fél évszázadnál többet töltő festő utolsó akarata teljesült a kápolna elkészültével, így az épület akaratlanul a kép alkotójának emlékét is őrzi – bár Udvardi Erzsébet a művészi munkát hite szerint szolgálatnak, és nem személyes ügynek tekintette:

„Én csak egyet tudok, hogy van a feladat, s azt nekem kell megoldani. A kép teljes egészében nem ismert előttem, az menet közben még alakulhat. Előtte vázlatokat készí-

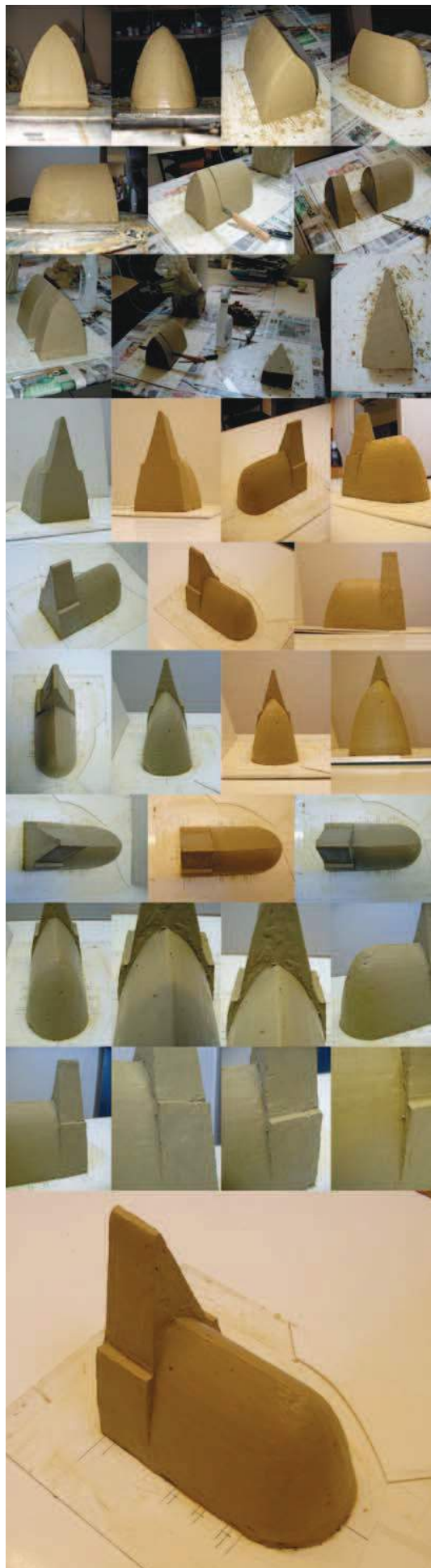
tek, ami segít. El is szoktam vinni a képet mindig arra a helyszínre, ahol majd elhelyezik, hogy lássam, beleillik-e térbe, a miliőbe tónusaival.”

Egyes hagyományok szerint a szent helyeken mindig található egy forrás, egy nagy kő és egy fa. A Badacsony oldalában szanaszét hevernek a kövek, a felső platón a nagy kő mégis maga a templom.

Természetes megjelenése ellenére az épület markáns és alapvető építészeti eszközzel él – hatása a kontraszton alapul: arany és fekete, csillogó és matt, zárt befoglaló forma és bent kitáguló téridő találkozik egy megszentelt objektumban. Feltűnő és következetes az ornamentika hiánya kívül-belül, ezáltal a formák elsődleges karaktere felerősödik – felületesen szemlélve az egyetemes kortárs hazai trend: a modellszerű építészet organikus átíratát kapjuk. Az ősi formát, a nagy követ fesztelesen birtokba veszi a természet – erről vall a templom testén napozó katicák otthonossága. A boltozat formája statikailag magától értetődő (kizárólag nyomóerőket magában tartó) szabályos láncgörbe boltozat, melynek ívét 1:20 léptékben (óra)lánc, két gombostű és egy hőszigetelőtábla-darab felhasználásával modellezték meg a tervezők. Eredetileg klasszikus értelemben vett torony sem készült volna, de Udvardi Erzsébet és az atya is kérte, egyházi előképekre hivatkozva. Igazi kihívást jelen-

„Atya, magának van szeme”...A 2014. augusztus 23-án dr. Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek által felszentelt kápolna létrejött nagyrészt Földi István esperes, Badacsonytomaj plébánosának érdeme. Szavai nyomán kirajzolódik a kápolna megszületésének folyamata: Udvardi Erzsébet az ötvenes években telepedett le a faluban, minden a környékhez kötötte. A hetvenes évektől fordult az egyházi festészet felé, sajátos, egyéni hangját az arany és ezüst használatával megidézett fény jellemzi. Képein a középkori oltárképek áhítata köszön vissza. A környék templomaiban számos festménye található; az 1980-as évek elején ő festett új oltárképeket a Badacsonytomaj jelképének számító, 30-as években épült bazalttemplomba is. Heti rendszerességgel jártam hozzá, és egy ilyen alkalommal feltűnt a sarokban álló mandorla alakú kép, amely Szent Istvánt ábrázolja, amint felajánlja a koronát Szűz Máriának. Azonnal arra gondoltam, hogy ez a kép oltárra való, az indirekt fények felerősítették sugárzását. Erzszi néninek attól fogva szívügye volt a kápolna, betegsége előrehaladtával egyre többet kérdezte: Atya, ugye, ez meglesz? 2013-ban bekövetkezett halála után úgy éreztem, kötelességem utolsó akaratát teljesíteni. A terület már rendelkezésre állt: az önkormányzat a hajdani kőbánya időközben elpusztult, széthordott szolgálati lakásainak telkét 99 évre az egyház kezelésébe adta – ez a hegy oldalában az úgynevezett Felső-Kolónia. A közelben, kicsit feljebb valaha egy pálos kolostor állt, aminek utolsó maradványa egy forrás (Klastrom-kút), mellette emlékhely: szintén Udvardi Erzsébet festménye II. János Pál pápáról. A leendő kápolnával egy útvonalra felfűzve zárandok-ösvény alakítható ki a hegy oldalában. A helyi közösségnek az utóbbi években nem volt közös célja, ez a program most új lendületet adott. Az egyháznak azonban a meglévő templomai felújítására sincs pénze, így bár az építkezésbe beleegyezett, anyagi forrást csak nagyon szűkösen tudott biztosítani. Ez a kápolna közadakozásból, egyházi, közéleti és magánszemélyek adományaiból épült, részben a helybeliek közösségi munkájával. Részemről személyes kegyelet, de a közösség szempontjából is fontos – Jankovics Tibor tervezi a kápolna környezetének kialakítását, egy amfiteátrum elhelyezését, az emlékhelyek térbeli összekapcsolását.

Zöldi Anna interjúja nyomán

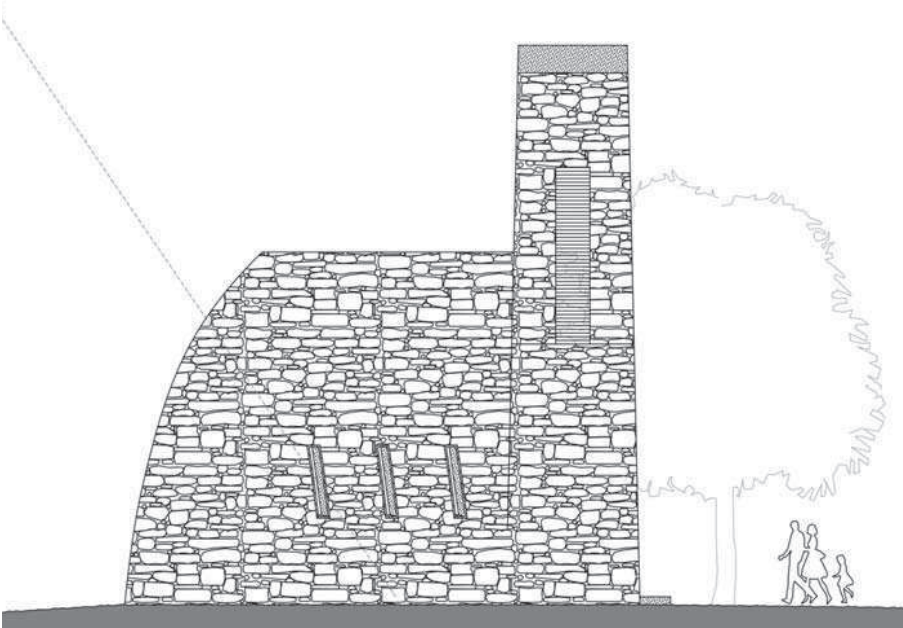
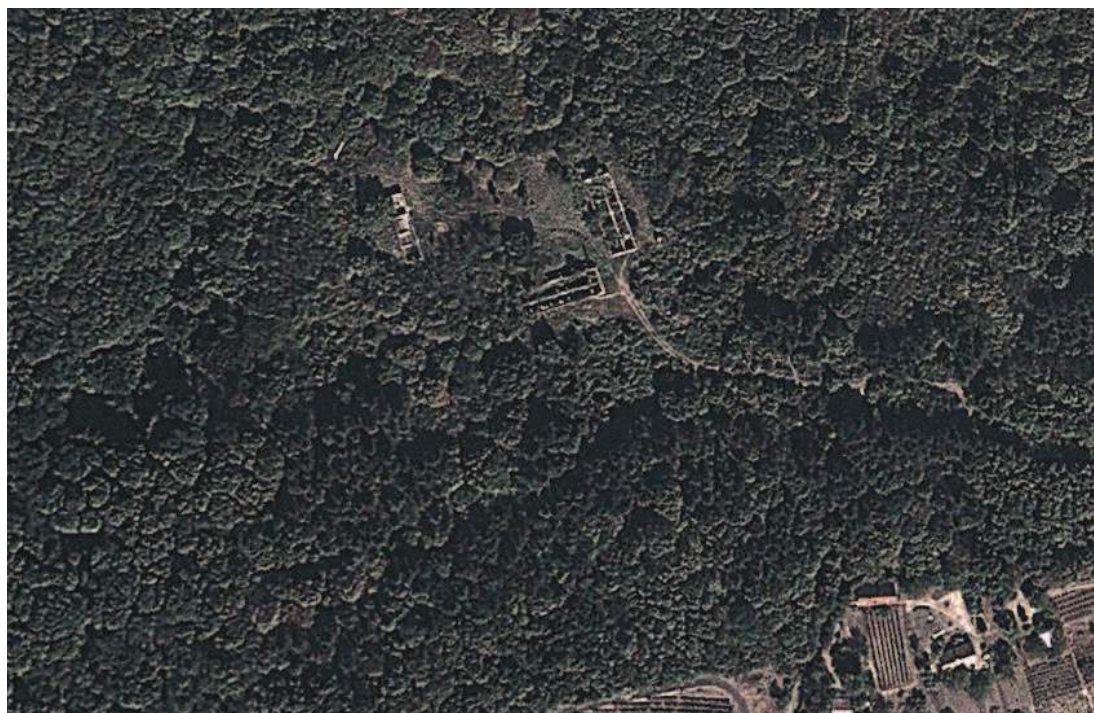
A formaalkotás története képekben elbeszélve

Udvardi Erzsébet, az alkotás okát adó oltárkép festője

Műholdfelvétel a környezetről

(forrás: Google Earth)

Keleti homlokzat
az ünnepi napállással

tett az íves felületet és az egyenes élt összejátszani durva, szárazon rakott kövekből. A tömeg zártsága indokolja, hogy a kereszt nem a tornyon, hanem a homlokzaton, negatív formaként kapott helyett. A Badacsony eldugott platóján álló erdei kápolnát is utolérte a globalizáció: a vulkanikus kövekben gazdag hegyre az oltár és a toronysúcs tömbje, valamint a padozat nagyméretű kőtáblái Kínából érkeztek, mert ilyen méretű bazalt elemekhez csak külföldről lehet hozzájutni – a teremtet világ egysége ezzel sem csorbult.

Építés közben a kápolna plusz jelentéssel bővült, amely az oltárkép tartalmából és fényt hordozó minőségéből következik. Ez a transzcendens tartalom áttétele-

sen kapcsolódik az eredeti funkcionális tartalomhoz, a kép őrzéséhez, mintegy fizikailag áthatja azt: ennek szimbólumaként a kompakt, kész tömeget, a templomtestet utólag átlukasztották, hogy az augusztus 20-án, Szent István napján delelő Nap sugarai éppen Szent Istvánnak a kőpadlóba mélyített szignójára essenek. Az oltárkép arany sugárzása és felette a tér geometriájából nem következő, esetleges pozícióban megjelenő, napot idéző kerek lyuk a kozmikus rendet képezi le, és megsokszorozza a fényszimbolika erős jelenlétét.¹

A belső tér igazi barlang: egyszerre oltalmazóan ölelő és mégis tág. A térélmény óhatatlanul Peter Zumthor Szent Benedek-kápolnáját idézi, de míg ott a részletek harmonikus egyszerűsége kelti életre az elmélyülésre inspiráló transzcendenciát, itt a kép a tér egyértelmű fókusza, minden egyéb berendezés ennek foglalatja. A fehérre festett belsőben a színek és formák világos beszédére ugyanaz igaz, amit az épület külsejével kapcsolatban leszögeztünk: az ornamentikával nem terhelt formálás monumentalitást kölcsönöz a méretükben szerény részleteknek. Jankovics Tibor a paraszti bútorok triviálisan egyszerű szerkesztéséből indult ki ezek tervezésénél. Az oltár mögötti szekrény szellemesen funkcionális bútordarab – hátulról nyíló rekeszeiben tárolhatók Csete II-dikó egyedi textiljei (az oltárterítők és a papi öltözék), és az összecukható szabadtéri oltár, amely nagyobb közösség esetén a misézés kelléke. Az ülőbútorok végtelenül egyszerű és magától értetődő belső elrendezése egyértelműen a régi, közösségi rítusokat idézi.

A kortárs szakrális épületek tervezése során megkerülhetetlen kérdés: létezik-e kortárs szakralitás, van-e közössége, közönsége. A kereszténység fénykorában, de

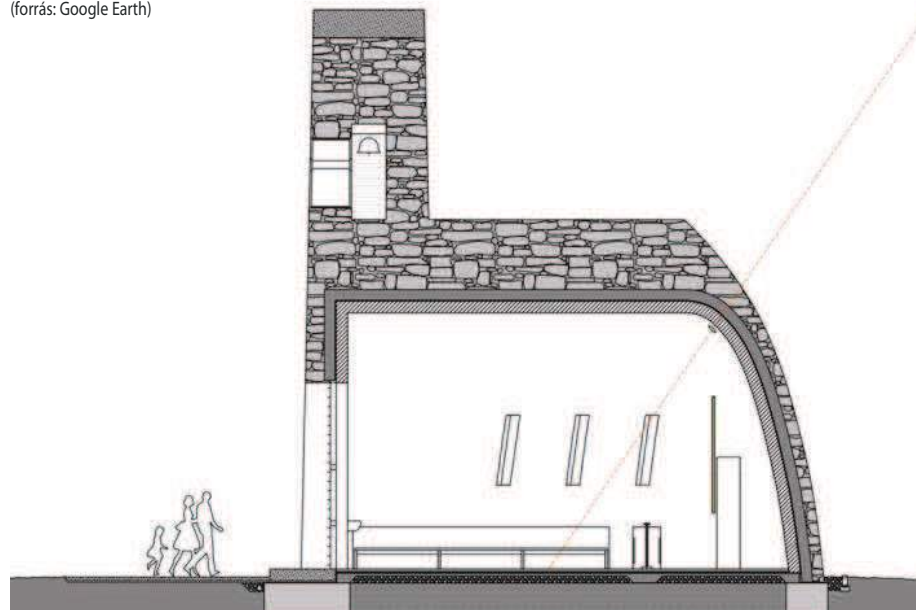

- 1 Krisztus születésének szimbolikájáról, a nap jelképéről és kozmikus értelmezéséről a keresztény időszámításban lásd Ratzinger, Joseph: *A liturgia szelleme*. Szent István Társulat, Budapest 2002, pp. 97-98.
- 2 Erről bővebben lásd Katona, Vilmos: Rész az időn. Metroállomások a Keleti pályaudvar és a Móricz Zsigmond körtér alatt. *Metszet* 2014/3, pp. 34-37.
- 3 XII. Pius pápa már a 20. század konzervatív tartott korszakában igyekezett feloldani a modern médiával kapcsolatos előítéleteket a keresztény életben, és egyúttal a tömegkommunikációban rejlő lehetőségeket az erkölcsi felelősséghez igazítani, lásd uő.: *Miranda Prosus* enciklika, 1957. szeptember 8. Hozzáférhető: <http://www.papalencyclicals.net/Pius12/P12MIRAN.HTM> [utolsó belépés: 2015-01-14]

minden megelőző korban is, ahol a transzcendenciával való kapcsolat élő, társadalomformáló erőként jelentkezett (Egyiptomban vagy Európa őskorában, a Stonehenge keletkezésének idején), Isten Háza hatalmas. Messze kiemelkedik a városi szövetből, létrehozása önmagában is szakrális tett, hatalmas közösségi áldozat és emberfeletti erőfeszítés eredménye – ettől válik a rítus hitelessé. A mai civilizált nyugati társadalmakban a keresztény rítusban megnőtt az intimitás iránti igény és ezzel párhuzamosan sok egyéb okból megváltozott az építészet szerepe: az építő erőfeszítés már nem az ég felé irányul. Bensőségesebb műfajok fejezik ki az áhítatot – ez a folyamat például Bach megjelenésével, a zene liturgikus szerepének felértékelődésével vált látványossá. A szakralitás elvesztése az építészet belső, műfaji problémája, melyre folytonosan keresi a választ – a közösségi építészet, az intim részletek építészete, és a mellettük folyton jelen lévő bombasztikus technikai teljesítmények mind ennek az útkeresésnek állomásai. Az építészeti formálás monumentalitása manapság leginkább a 21. század szimbólumának, a mobilitásnak szentelt létesítményekben: a közlekedés palotáiban, például a négyes metró „földalatti templomaiban” ölt testet kézzelfoghatóan.² A közösséget nem a szakrális tér, hanem láthatatlan szálak kötik össze: a virtuális háló nem vicc és nem is ördögtől való – a legerősebb közösségformáló erő, ha pozitív célra vesszük igénybe.³ Az építészeten kifejeződő kortárs szakralitás minden ízében szerény, akárcsak a természetvallások korai szentélyei. Visszatér a természetbe, elbújik a fák és kövek közé, barlang a magányos elmélkedés számára. Nem vizuális gazdagsággal, nem méreteivel nyűgöz le, mint a középkor

Műholdfelvétel a tágabb környékről

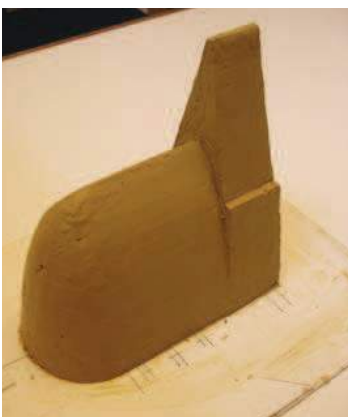
(forrás: Google Earth)

katedrálisai. Az építészet számára a személyes hit házait megteremteni új kihívást jelent – ahogy a badacsonyi kápolnát tervező Jankovics Tibor fogalmazza: nagyon kicsit jól megtervezni ugyanolyan nehéz feladat, mint nagyon nagyot...

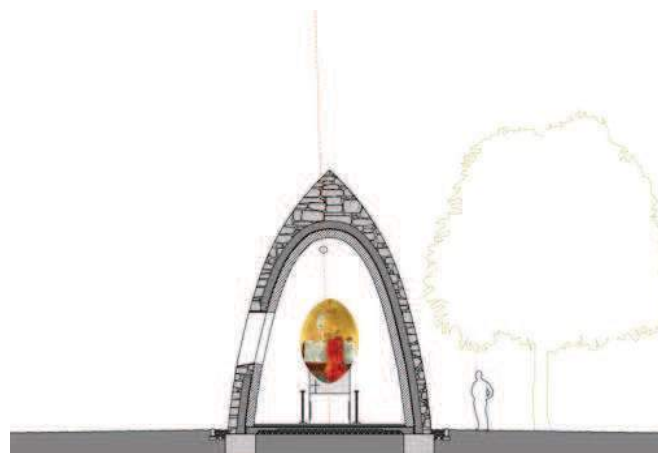
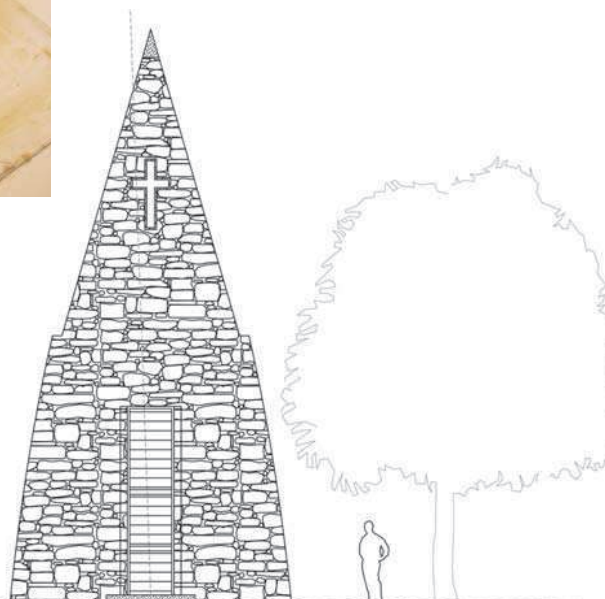
Zöldi Anna

Hosszmetszet az ünnepi napállással

Agyagmakett

Bejárat (északi) homlokzat

Keresztmetszet az oltárképpel

Fény a kápolnában – Az áttörés pozíciójának meghatározása

A fénysugár átmérőjének nagyarásszúnak kellett lennie – nem kisebb, nem sokkal nagyobb –, hogy minden évben augusztus 20-án a delelő nap a bazaltlapokkal borított padozaton homokfújással megjelenített Szent István király szignatúráját a nyíláson keresztül pontban a csillagászati dél pillanatában, azaz a nap a pályájának aznapi legmagasabb pontján járva világítsa meg. A pozícionált nyílás létrehozásának módját Haász Ferenc világítástechnikai szakemberrel egyeztettük. A megfelelő hosszúságú, párhuzamos falú csőben érkező „delelési” fénysugár beesési irányvektora a kupolát azon a pontján dőfi, ahol annak falvastagsága a cső hossz tengelyében közel 1,5 méter. A 30 cm átmérőjű csövön és egy pozícionálható szűkítőgyűrűn keresztül áthaladó fénynyaláb a kívánt átmérőjű ellipszist rajzolja ki a padozat kitűzött pontján.

A megvilágítandó padozatfelület középpontjának geodéziai koordinátáiból Liebhaber Imre által javasolt internetes csillagászati számítógépes program segítségével meghatároztuk az augusztus 20-án delelő nap sugarainak a vízszintes síkhoz viszonyított beesési szögét: ez évszázadokig beláthatóan minden augusztus 20-án 55,59 fok.

A fénysugár által meghatározott függőleges sík padozattal való metszévonalának és a kápolna hossz-szimmetriatengelyének vízszintes síkon bezárt szögét modellezéssel határoztuk meg Jankovics Tiborral, közvetlenül az épülő kápolna melletti területen. Az aznapi csillagászati délben kissé ferden felállítottunk egy körülbelül három méteres rudat, melynek felső végpontjáról lelógattunk egy acélfüggőt egészen a talajszintig. A delelés pillanatában a rúd végpontja árnyékának és a függő által a talajfelszínen kijelölt pontnak az összekötése kijelölte a keresett irányt. Fontos volt, hogy a letámasztott rúd olyan ferdeségű legyen, hogy megfelelő hosszúságú árnyék jöjjön létre a minél kisebb iránytévesztés érdekében. Ezt az irányt Epres Tibor geodéta műszerekkel „bevitte” a kápolnába és ráhelyezte a megvilágítani kívánt pontra.

Simon László asztalosmester egy olyan fa állványzatot szerkesztett, mely a vízszintessel 55,59 fokos szöget zárt be. Ezt a szignatúra helyére illesztve, és zsinór, valamint kézi lézeres kitűzőműszer segítségével meghatároztuk a kupola belső felületén azt a pontot, melyen az augusztus 20-i delelő nap sugara át fog haladni.

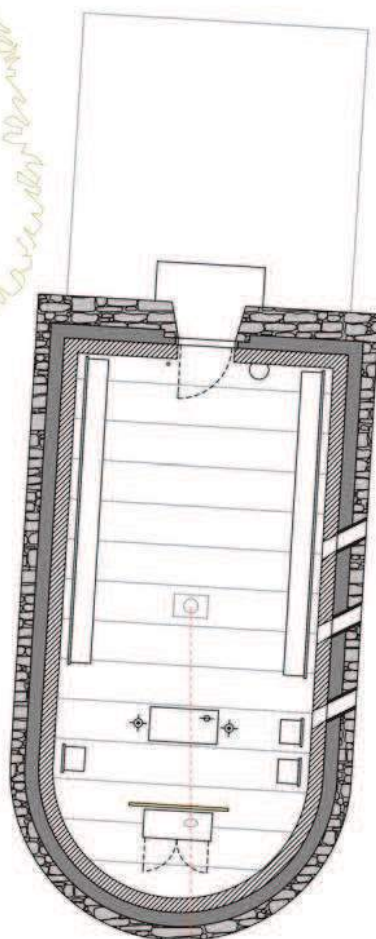
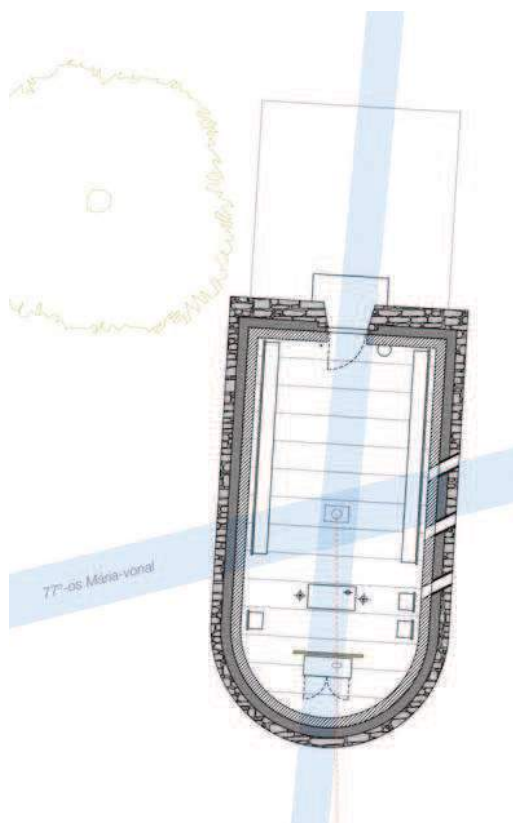
A kupolát ezen a helyen kibontották, és tengelyét a megadott térbeli ferde irányba pozícionálva elhelyezték, majd véglegesen beépítették a fénykürtöt. Simon László asztalosmester a saját ötletét megvalósítva elkészített egy a fénykürt tengelyére merőleges síkban minden pontra szabadon beállítható, mágnessel rögzíthető fagyűrűt, mely a fénynyaláb irányának finomhangolását teszi lehetővé. A gyűrű a belső tér felől opálüvegezést kapott, kívülről a bazalt terméskő burkolatba illeszkedő, biztonsági üveggel ellátott bazaltlap-gyűrűvel zártuk le. Ez utóbbi kivitelezője a kápolna többi kőfaragó munkáját is elvégző Dávid Tamás kőfaragó mester volt. Az üveg alatti kondenzvizet flexibilis műanyag cső vezet el a külső térbe.

Kurucz Szabolcs DLA, építész munkatárs

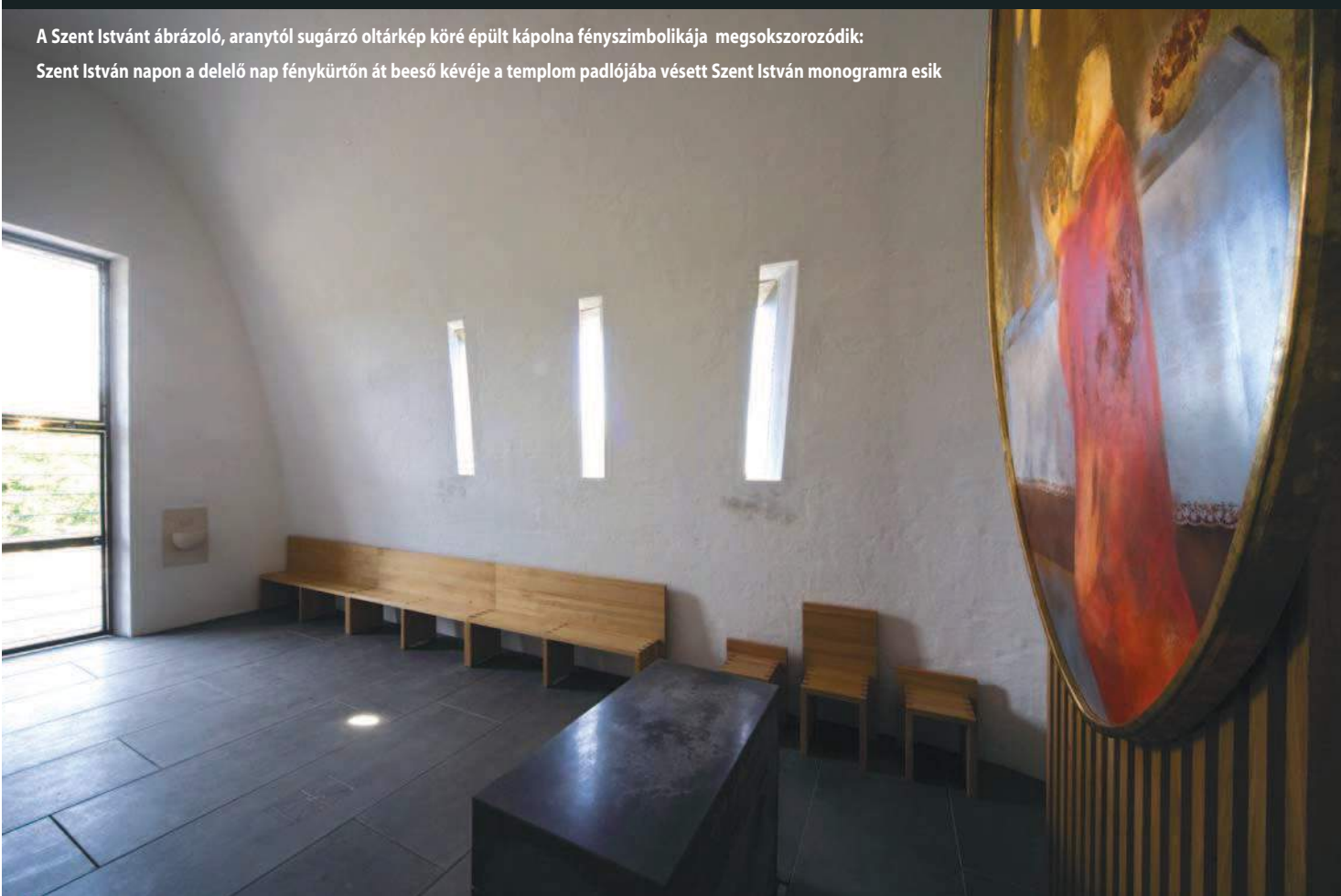
A kerek fényfolt a szimbólumok értelmezése nélkül is kozmikus képzeteket ébreszt

Alaprajz és alaprajz a „geobiológiai jelekkel”

Építési fázisok: a korábbi rom, a zsaluzás és a kőburkolat építése

A Szent Istvánt ábrázoló, aranytól sugárzó oltárkép köré épült kápolna fényszimbolikája megsokszorozódik:
Szent István napon a delelő nap fénykürtön át beeső kékje a templom padlójába vésett Szent István monogramra esik

Minden berendezés mértéktartó
alázattal szolgálja a belső tér
fókuszát, a képet

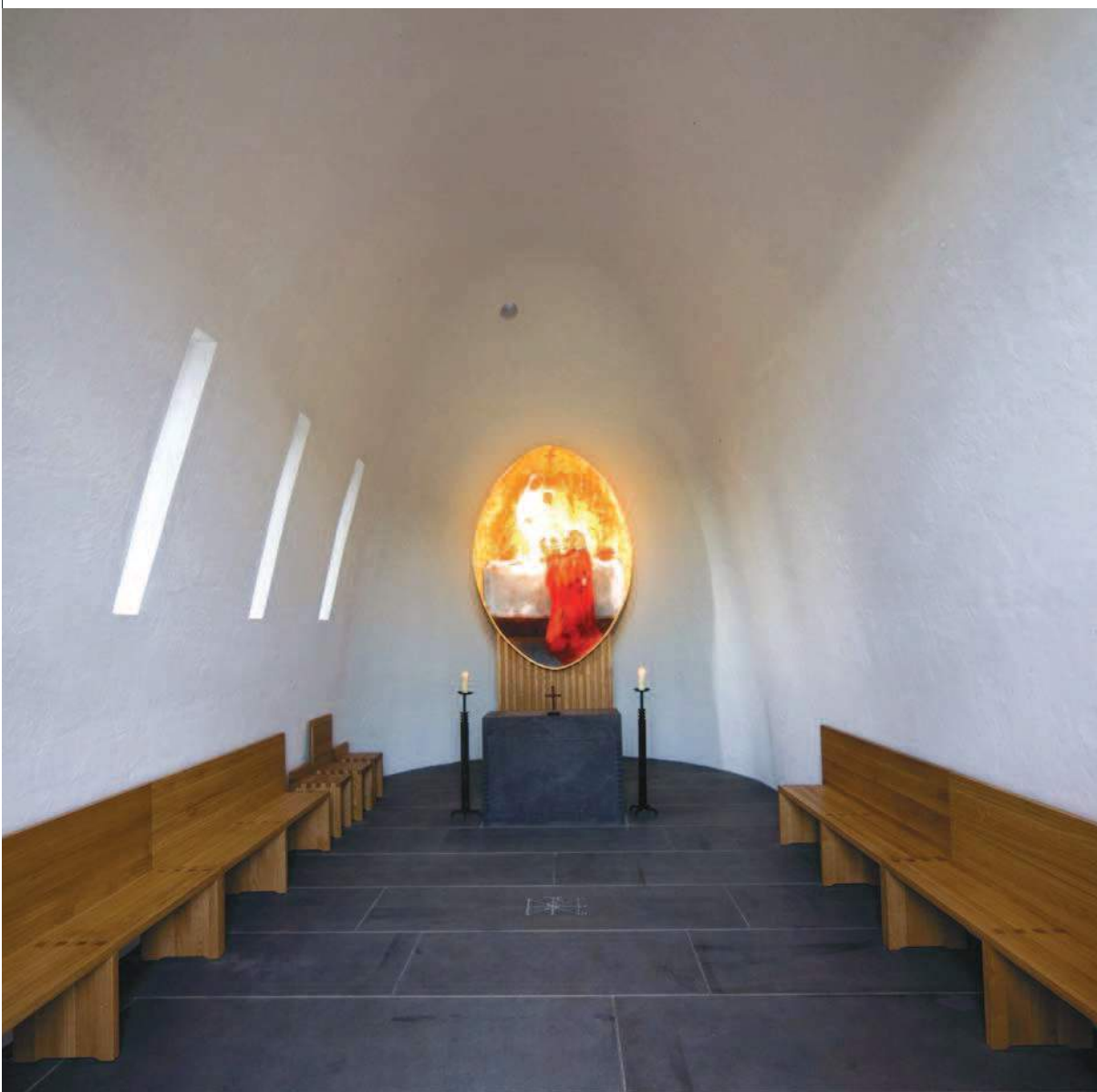

Figyeljünk fel rá! Liturgikus megfontolások és a kápolna funkciója

Az oltárt nem úgy helyezték el, mint a legtöbb kortárs templomban. Mögötte egy oltárkép található, ami bevonzza, egy irányba tereli a hívek tekintetét. Az oltárkép és az oltár között nem sok a hely, ezért kényelmesebbnek tűnik, ha a pap a hajó felől lép az oltárhoz, és a hívekével azonos imairányt vesz fel. Ezt sugallja, erre bízta az imairányhoz igazított kereszt, a két gyertyatartó és a terítő is. A liturgikus tér ezen olvasatára létezik egy kifejezés: versus Deum, vagyis az „Úr felé fordulva”. Ugyanezt fejezi ki az ad Orientem „Kelet felé” bemutatott áldozat vagy imádság hagyománya a világ legtöbb keresztény felekezetében, beleértve az ortodox, a szír, a kopt és más keleti egyházakat, az anglikánokat és az evangélikusokat. 2007-ben XVI. Benedek pápa biztatására a katolikus egyház is felismerte e közös hagyományban a keresztények ökumenikus közeledésének lehetőségét.

A badacsonytomaji kápolnában a padok két oldalt helyezkednek el, rendes kórust formálva (ennek érett típusa Szent Kelemen kora 12. századi római templomának kórusa vagy a szerzetesi plánumok). Illeszkedik e szerkezetbe az oldalsó papi szék (szédesz) is, ami amellet, hogy a legrégebbi apostoli elrendezést eleveníti fel, kifejezi a pap alázatát és közösségét a hívekkel – szemben az oltár mögött, középen felállított trónokkal. A kápolna e párbeszéd elrendezése segít átélni az imaórát, amely mind a szerzetesek, mind a zarándokok jó szokása. A zsolozsma dialógusának lényege Isten szüntelen dicsérete, amely a „mennyei seregek” zenéjére rezonál.

Katona Vilmos PhD

Kívül sötét, belül világos – szakrális barlang a hegyoldalban

Építész tervező: Jankovics Tibor
DLA, Ybl- és Prima-díjas építész
(Forma Zrt.)

Oltárkép: Udvardi Erzsébet (†)
Kossuth-díjas festőművész

Építettető: Földi István esperes
plébános – Szent Imre
Plébániahivatal, Badacsonytomaj

Építész munkatárs: Kurucz
Szabolcs DLA (Forma Zrt.)

Világítástechnika tervező:
Haász Ferenc

Kert- és tájépítész tervező:
Rácz Tamásné Páldy Eszter

Geobiológiai szakértő:
Nagy Péter

Egyedi textilek: Csete Ildikó
textilművész

Generálkivitelező: Gyarmathy
Tivadar (Bástya Kkt.)

Fotó: Zsitva Tibor

Herman Hertzberger üzenete

a budapesti MÉSZ Építészkonferenciának, 2015. március 7.¹

Centraal Beheer
Irodaépület,
Apeldoorn (1972)

Fotó: Willem Diepraam

De Vogels Elemi Iskola, Oegstgeest
(2000)

Fotó: Jan Derwig

A fejlett látással rendelkező építész képes a dolgokat felülről szemlélni. A sztárépítészek – ahogy nevük is mutatja – már-már csillagászati távlatokból szemlélik a világot, fényévekre az emberektől, akik számukra csak porszemeknek tűnnek. Nehéz közöttük olyasvalakit találni, aki a kicsiny és közeli dolgokban is képes felfedezni a nagyszerűt.²

Mindenki, minden élethelyzetben belakható tereket keres. Ez az igény emberi természetünkből fakad.³ Az építésznek rá kell ébrednie, és fokozott figyelmet kell fordítania erre, amikor méretezi mindennapi használati tárgyainkat.

Részérdekeink elszigetelő sáncainál közös érdekeink biztosítása sokkal fontosabb. Az építészetre arra való, hogy az embereket összekösse; más szavakkal, hogy az emberek találkozásának és összetartozásának helyszíne legyen.

Az építészet folytonosan két erő között egyensúlyoz. Az egyik egy

centrifugális erő, amely teret követel magának, a másik pedig centripetális. Az utóbbi egy helyhez kötődik, amit otthonnak hívunk. Bármerre is megyünk, mindig észben tartjuk ezt a helyet, mint a madarak fészket, ha átlépik személyes életterük határát.⁴ Otthon nélkül, amely visszavár, nincs semmilyen kaland. Kutatnunk kell más terek után, hogy megtapasztaljuk, mit jelent az otthon, és vissza kell térnünk oda, hogy erőt gyűjtsünk egy új utazáshoz.

Teljesen mindegy, milyen lesz külsőleg a jövő építésze. Az a lényeg, hogy megérezze a fizikai és szellemi lakozás lényegét. Történnék velünk akármi, vagy tegyünk, amit akarunk, ha mi, építészek az emberi élet minőségének és méltóságának javításán fáradozunk, minden jóra fordul.

Herman Hertzberger

NHL Egyetem, Leeuwarden (2010)

Fotó: John Lewis Marshall

1 Fordította: Katona Vilmos

2 A tágabb értelemben vett hely intenzitása a kisebb személyes terek, térrészletek közösségformáló képességének függvénye, lásd Hertzberger, Herman: „The space of place”. In: *Space and Learning. Lessons in architecture* vol.3. 010 Publishers, Rotterdam 2008, pp. 101–108.

3 Vö. Heidegger, Martin: „A művészet és a tér”. In: Pongrácz, Tibor (ed.): „...költőien lakozik az ember...” T-Twins, Budapest/Szeged 1994, pp. 191–210.

4 Nemcsak az otthont építő és új terek után kutató ember hasonlítható a madárhoz, hanem a madár is az építéshez, lásd Goodfellow, Peter: *Avian Architecture. How Birds Design, Engineer & Build*. Princeton University Press, Princeton/Oxford 2011.

**Drie Hoven Idősek Otthona,
Amsterdam (1974)**

Fotó: Herman Hertzberger

Könyvtár mint kultúrpalota

Birmingham, Egyesült Királyság

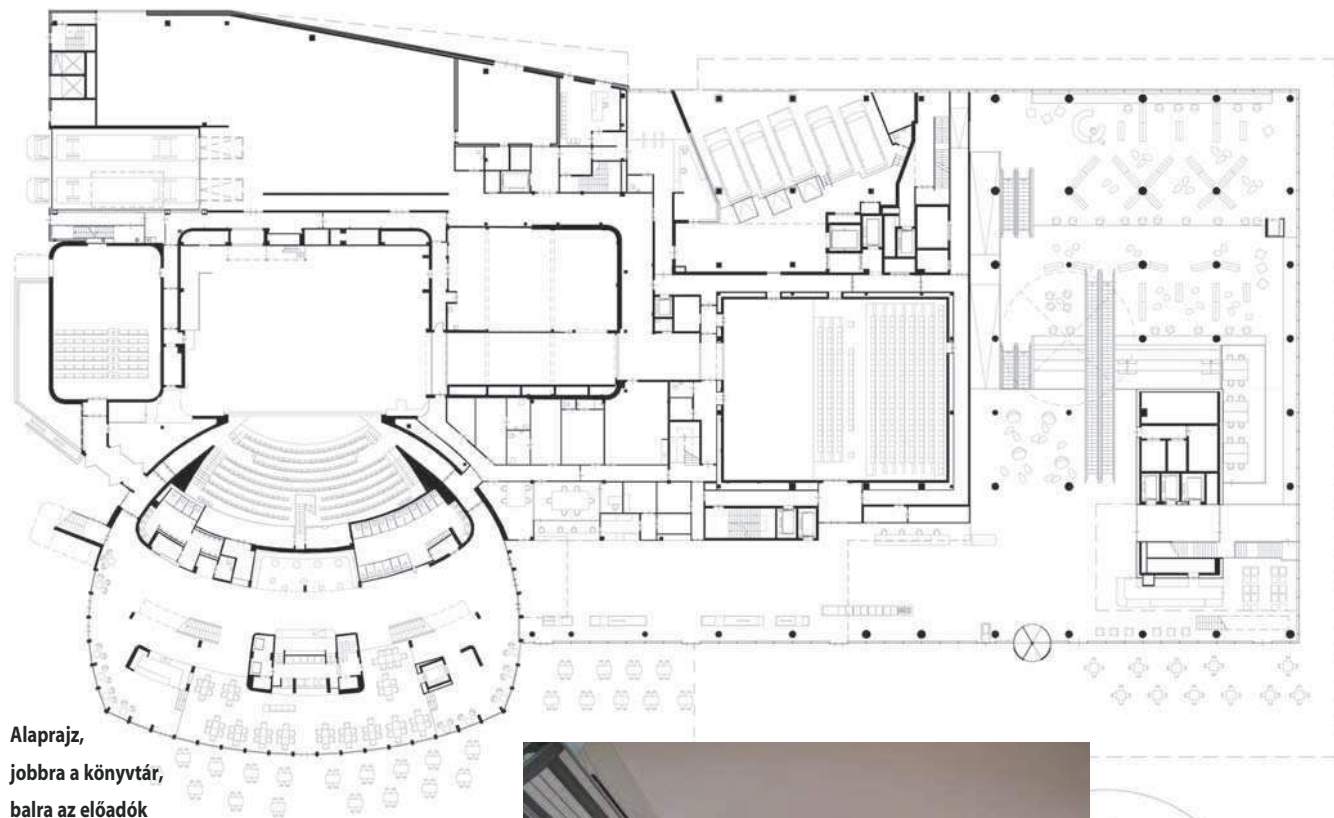
Tér felé fordulás kiugró tömeggel,
bemetszett körrel

A Birminghami Könyvtár (Library of Birmingham, LoB) nem csak egy épület, hanem több annál. A Mecanoo építészeti cég által tervezett kultúrpalota tanulmányi, információs és kulturális központként is üzemel, amelyet a legkülönbözőbb látogatók vesznek igénybe. Az építésszek az utcák terét engedték be az enteriőrbe.

A bejárat felett kinyúló tömeg nemcsak védelmet nyújt, hanem egyben terasz is, egy hatalmas, oktató célra létrehozott botanikus kerttel. A térből kivágott, kör alakú udvar védett külső teret hoz létre, és fényt juttat mélyen az épület belsejébe.

A látogatók a szintek között összekapcsolódó és átfedő hengereken keresztül mozognak, amelyek a természetes megvilágításról és szellőzésről is gondoskodnak. Folyamatosan változó átlátások bontakoznak ki az egymásba kapcsolódó körök filigrán hátyáin (skin) keresztül; ezeket a korábban ipari jellegű város fémműves hagyományai ihlették.

Alaprajz,
jobbra a könyvtár,
balra az előadók

A hengerek belső tere

A skin belülről

1. Thornton, Roy: *Victorian Buildings of Birmingham*. Sutton Publishing, Stroud, 2006
2. Cochrane, Claire: *The Birmingham Rep – A city's theatre 1962-2002*. Sir Barry Jackson Trust, Birmingham, 2003
3. Pevsner, N, Wedgwood, A: *The Buildings of England: Warwickshire*, Penguin Books, London, 1966

Földszinti nézet a legnagyobb hengerrel

Megbízó:

Birmingham Városi Tanács

Építész: Mecanoo Architecten

Tervezési tanácsadó:

GVA Grimley

Design management:

Davis Langdon Schumann Smith

Színháztechnika: Theateradvies

Statika: Buro Happold

Gépészet: Buro Happold

Kivitelező: Carillion Building
West Midlands

Fotó: Christian Richters, Mecanoo

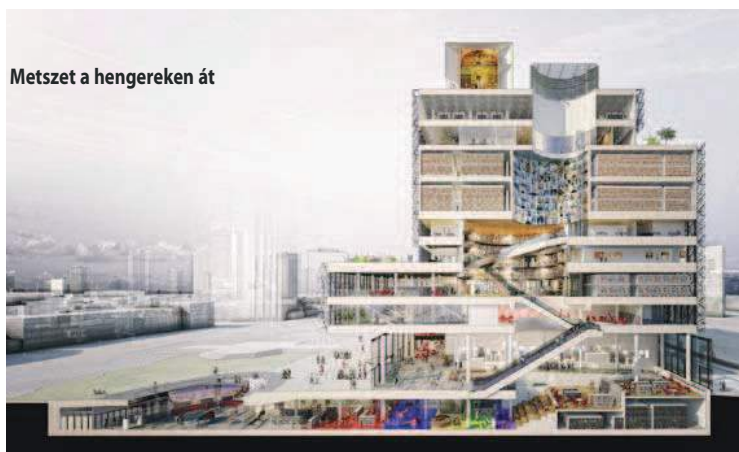
A tetőn, az együtttest koronázó rotundában az 1882-ből származó¹ Shakespeare Emlékszobát helyezték el.

A látszóbeton homlokzatú, 1962-es Repertory Theatre² (REP) és a műemléki védettségű, 1936-os Baskerville House³ között álló LoB átalakította a város legnagyobb közterét a városközpontban, egymás mellé állítva a történelem, a kultúra és a szórakozás három külön világát.

A 35 ezer négyzetméteres LoB több, mint 2,7 millió látogatót vonzott az elmúlt tizenkét hónapban.

Az új műhelyeket, személyzeti tereket és az előcsarnokkal is rendelkező 300 fős előadótermet nemcsak a könyvtár, hanem a felújított és integrált REP is használja. A könyvtár BREEAM excellent minősítést ért el.

Metszet a hengereken át

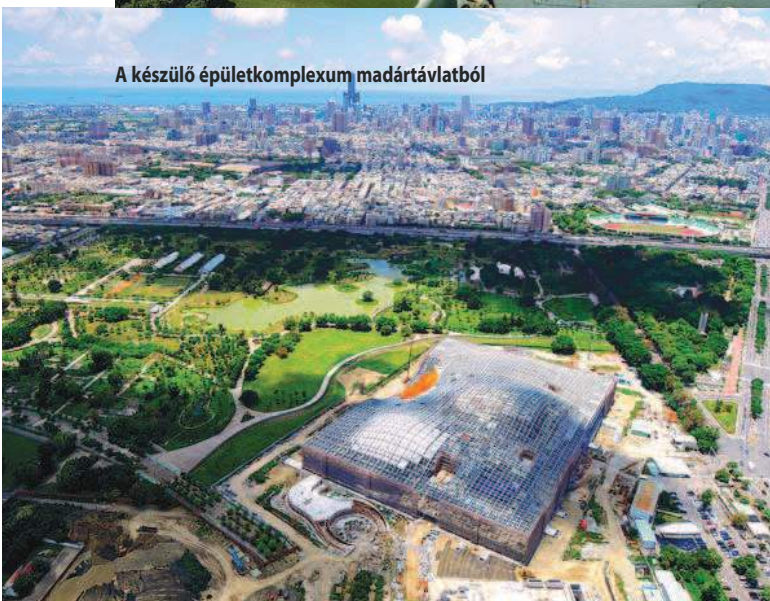
Wei-Wu-Ying Művészeti Központ

Kaohsiung, Tajvan (Kaohsiung, Taiwan)

Látványterv a lebegő tetővel

A készülő épületkomplexum madártávlatból

A Wei-Wu-Ying (Vejuving) Művészeti Központ Kaohsiung átalakulásának jelképe: az egykori kikötőváros modern, sokszínű, gazdag művészeti élettel büszkélkedő várossá fejlődött. A Mecanoo egy korábbi katonai terület szubtrópusi parkjába tervezte meg a művészeti központot, amely remélhetőleg jótékony hatással lesz Kaohsiung majdnem hárommillió lakosságára.

A helyi indiai fügefák¹ jellegzetes lombozata ihlette, hatalmas, hullámzó szerkezet egy körítő hártából (skin) és tetőből áll, mely sokféle funkciót köt össze. Az íves acélszerkezet egy helyi és egy holland hajóépítő cég közös munkája. A tető alatti Banyan Plaza (Indiai Fügefák Pláza) egy elegáns, fedett köztér, ahol a lakosok éjjel-nappal keresztüljárhatnak, tajcsit gyakorolhatnak, vagy akár utcai performanszt adhatnak elő a sétautak mentén és a kötetlen szerkesztésű tereken.

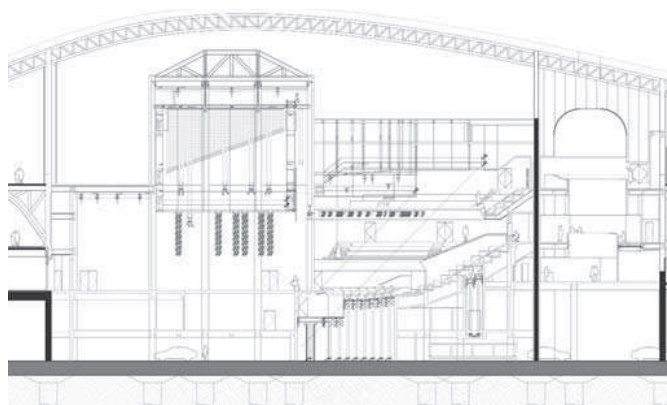
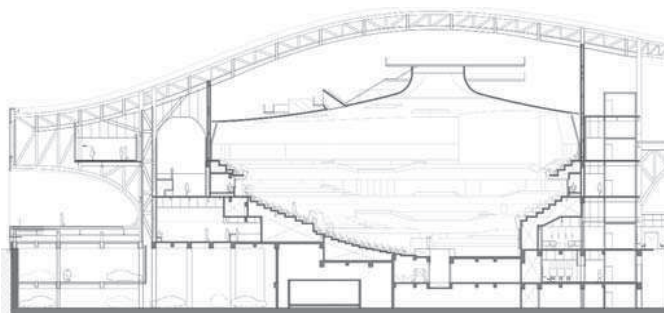
A szabadtéri színház nézőtere a földig hajló tetőszerkezeten helyezkedik el, míg a színpad előtte, a parkban kapott helyet. A szubtrópusi éghajlatnak köszönhetően egy nyitott szerkezet teszi lehetővé, hogy a szél átöblítse a Banyan Plazát. A külső és belső terek közötti észrevétlen átmenet a formális és informális előadások közötti crossovert is megengedi.

Különböző színházak, köztük egy 2000 fős koncertterem és egy 2250 fős operaház is került az öt magba vagy „lábba”, mellyel az épület a földön támaszkodik. A magok a tető tömegén belül előcsarnokokkal is kapcsolódnak egymáshoz, a föld alatti kiszolgálószint pedig a színházak backstage zónájaként hasznosítható.

1. *Ficus benghalensis*, in: Zhekun, Zhou & Michael G. Gilbert: *Flora of China* vol. 5. (Moraceae), Harvard.edu, Cambridge, MA, 2003, pp. 21-73.

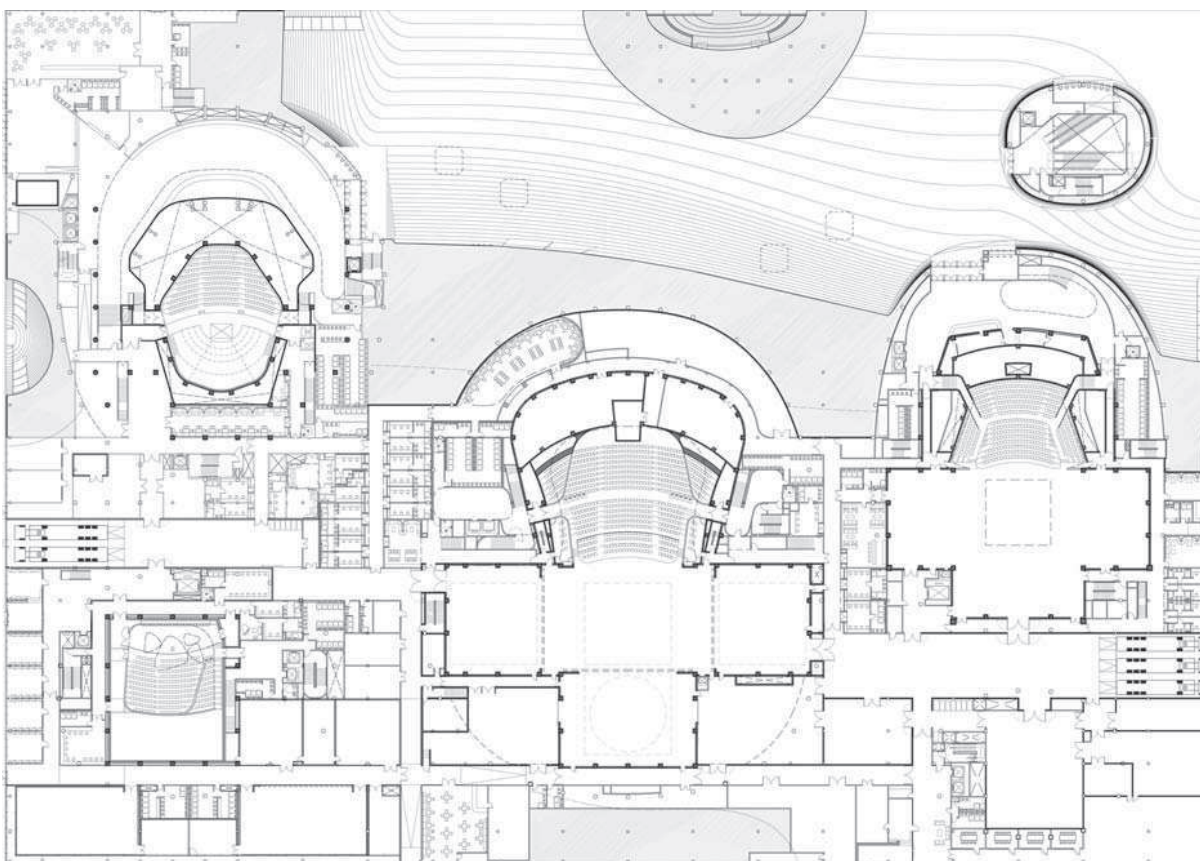
Koncepciórajzok

Metszetek

A park felé szabadtéri színpadot képez a tető

A „felhőszint” alaprajza

Megbízó: Wei-Wu-Ying Központ
Előkészítő Irodája, Kulturális
Testület, Kínai Köztársaság
Építészet: Mecanoo Architecten
Társtervező: Archasia Design
Group
Színháztechnika: Theateradvies,
Yi Tai
Orgonatechnika: Oliver Latry
3D tanácsadás: Lead Dao
Statika: Supertech
Gépészet: Yuan Tai
Elektromosság: Heng Kai
Akusztika: Xu Acoustique
Világítástechnika: CWI lighting
Fotó: Kouzi Isita

Angyalok Királynéja (Heilige Maria der Engelen) kápolna¹

Rotterdam, Hollandia

A kis temetőkápolna belseje

A rotterdami St. Laurentius (Szt. Lázár) temető közepén álló római katolikus kápolnát egy 1869-ből származó történelmi kápolna alapfalainak ma is látható romjai ölelik körül

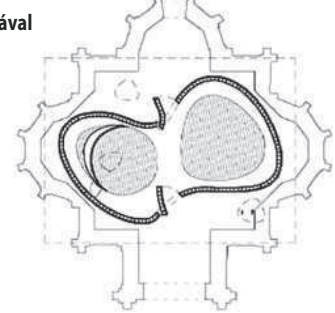
Az épületbelső intimtását a nagy létszámban érkező látogatók sem rontják le. A kápolna letámasztásoktól mentes terét folyamatos, hullámzó, a padlótól 70 centiméterrel elemelt fal köríti, felette finoman

ívelt lebegő tetővel. Az alsó és felső üvegcsíkon bejutó napfény által biztosított éteri megvilágítás a föld és ég közötti lét spirituális élményét hangsúlyozza. Az élénk kék falat a Requiem In Paradisum (antifóna) szöveg díszíti, a multikulturális közegnek megfelelően több nyelven. A bejárat és a kijárat egymással szemben elhelyezett, túlméretes forgóajtói fontos szerepet játszanak a szertartásban mely az utazást és

A díszítő írás évekkel később
került a falra

Alaprajzi vázlat a korábbi kápolna
alaprajzával

Makett

az élet folyamatosságát szimbolizálja: az elhunyt az egyik ajtón érkezik a szertartás helyére, és a másikon távozik a temető felé.

Belülről fáklyaforma lámpák világítják meg az arany színű mennyezetet. A tető nyílásán át egy fénysugár esik a kápolnába, melyet az égő tömjén füstje hangsúlyoz. A padlóban ovális kőbetétek jelölik a résztvevők és a papság területét. Szerény harangtorony koronázza a szerkezetet.

Francine Houben

1. korábbi publikáció: Vukosavljev Zorán: Végtelen kékség. *Alaprajz*, no. 5. (2003), pp. 24–27.

Lebegni látszik a fal, a tető

Megbízó: St. Laurentius római katolikus plébánia

Építészet: Mecanoo Architecten

Tervezők: Francine Houben, Francesco Veenstra, Judith Egberink, Ana Rocha, Martin Stoop, Henk Bouwer, Robin Kerssens, Christian Quesada van Beresteijn

Kivitelező: Leidekkersbedrijf Jobse

Fotó: Christian Richters, Mecanoo

Fény a föld alatt

A Drents Múzeum bővítése, Assen, Hollandia

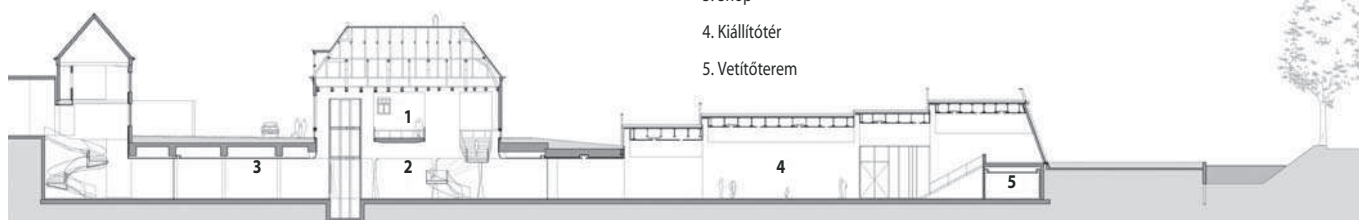
A múzeum új bejáratának és bővítésének tervezése során Erick van Egeraat legfontosabb célja a múzeum szerves illesztése volt a város szövetébe.

A víz, a környezet és az épület kiegyensúlyozott játéka nem csupán új megjelenést ad a kibővített múzeumnak, hanem látványosabbá teszi Assen városközpontját, és egyúttal történelmi jellegét is erősíti. Az új szárny kétezer négyzetméter alapterületű, és teljes egészében a föld alatt terül el. Mozgalmas vonalú zöldtetője közparkot alkot, mely a

fotó: J. Collingridge

A zöldtetőkből összeálló park

A régi szerkezetek megmaradtak, egy méterrel megemelve

fotó: J. Collingridge

meglévő városi parkok között teremt kapcsolatot. A tető megnyitásain keresztül természetes fény jut a lenti kiállítóterekbe.

A meglévő postakocsi-állomás épületéből lett a múzeum új főbejárata. Történelmi homlokzata érintetlen maradt, de látványos üveglábak segítségével az egész épületet megemelték. Nappal az üveglábazaton át fény jut az épületbe, éjjel pedig a belső fény elegáns megvilágítást ad.

2007-ben nyerte meg a nemzetközi pályázatot a (designed by) Erick van Egeraat, a projekt pedig 2011-ben készült el. 2012 októberében a Drents Múzeum belsőépítészete a Holland Dizájn Díj „legjobb belső-építész” elismerését kapta.

1. Bejárat és jegypénztár
2. Előcsarnok
3. Shop
4. Kiállítóter
5. Vetítőterem

**Este a lábazati fénycsík jelzi
a kulturális funkciót**

fotó: Roland Tillemans

Ellenpont

Hulladékhasznosító, Roskilde, Dánia

fotó: Tim Van De Velde

Erős tájelemmé vált a hulladékhasznosító

Az új energetikai hulladékető művel Roskilde városa most egy második nevezetességet kapott az UNESCO világörökségi helyszínné nyilvánított katedrális mellé.

Az üzem kilenc környező önkormányzat területéről és számos más helyről származó szemét elégetésével állít elő elektromos áramot és távhőt az egész Roskilde régió számára. A terv ikonikus erejű megoldása annak az egyébként funkcionális építészeti feladatnak, melyet a helyi hulladékgazdálkodási cég, a Kara/Noveren újgenerációs² füstgázmosója jelent. A homlokzat két rétegből áll: a belső a tulajdonképpeni

klimatikus burok, amely lehetővé teszi a második réteg szabadabb kezelését: az umbrabarna színű alumíniumlemezek szabálytalan kiosztású lézervágott körlyukasztással készültek. Az alumíniumlemezek felületkezelése nappal megfelelő szint és patinát biztosít, éjszaka pedig a homlokzat közé szerelt, programozható megvilágítás segítségével újabb metaforikus értelmezést ad az épületnek.

A homlokzat megvilágításánál fontos volt, hogy csak a fény, és ne maguk a fényforrások látsszanak. Ezt úgy érték el, hogy a fény a belső homlokzatrétegre vetül, ennek köszönhetően áttizik a perforált hártán. Minden világítótest egyedileg programozható színben is. Mindazonáltal a világításnak nem célja az ég megvilágítása vagy a környék uralása, inkább az épület ipari jellegének hangsúlyozására szolgál, és legfőképpen költői hatást és élményt nyújt éjszaka.

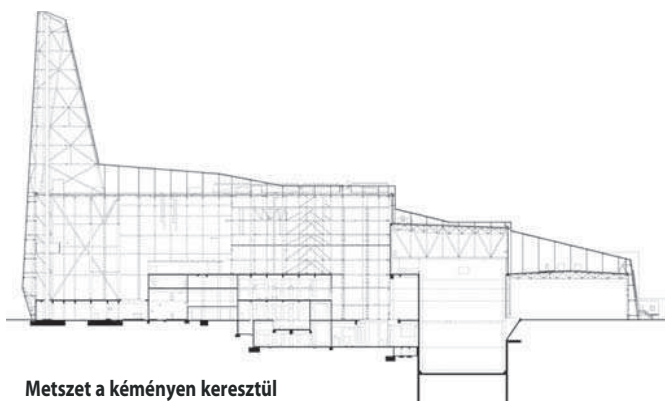
A terv alapja az egyszerű részletképzés az alumínium homlokzati elemek csúcstechnológiájú gyártástechnológiával kombinálva. Nagy mérete miatt a létesítmény igen feltűnő szerkezet Roskilde nyílt, lapályos vidékén, és felhívja a figyelmet a hipermodern, fenntartható hulladékhasznosító-műre, amely szemétből energiát állít elő.

Roskilde új hasznosítóművét kifejezetten azzal a szándékkal terveztük, hogy az egyébként tisztán ipari létesítménynek többletértéket adjon. Egyrészt gazdagabbá teszi annak a dán kisvárosnak a városképét, amely valaha Dánia fővárosa volt, másrészt pedig az épület sziluettje

fotó: Tim Van De Velde

Éjszaka a kettős homlokzat „felizzik”

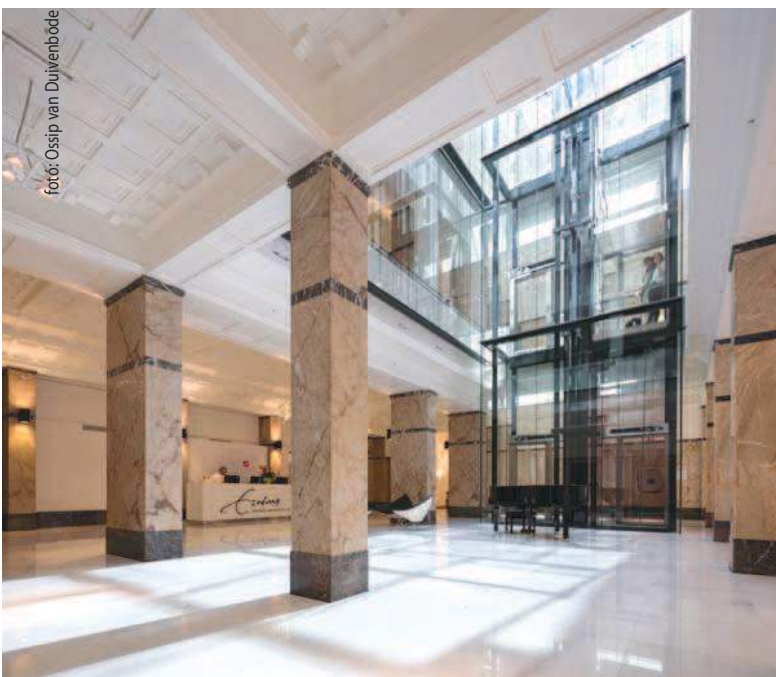
Metszet a kéményen keresztül

egyben történeti formákat is idéz. Az alacsonyabb épületrész szögletes teteje a környező gyárak tetőformáját idézi, de a 97 méteres, lenyűgöző torony a város első számú műemlékének, a roskildei katedrálisnak az ellenpontja is egyúttal.

Vasbeton szépség

Erasmus University College, Rotterdam, Hollandia

A külső megmaradt az Amszterdami Iskola stílusában

Üvegátrium üveglifttel

A feladat a korábbi Rotterdami Városi Könyvtár épületének helyreállítása, felújítása és áttervezése volt az Erasmus Egyetem egyik intézménye (Erasmus University College) számára. A meglévő, ötezer négyzetméteres épület stílusa az Amszterdami iskola szabad értelmezését kombinálja expresszionista homlokzati részletekkel és a korábbi könyvraktár funkcionista szerkezetével³.

Az egyetemi épület tervezése során a (designed by) Erick van Egeraat iroda kívül és belül is eredeti pompájában állította helyre az

épületet. Erick van Egeraat kibontotta és helyreállította az épület kivételes szépségét: a gazdag díszítést, az alulbordás mennyezeteket, a faburkolatokat, a természetes kő elemeket, a szobrokat és a festett üvegablakot – mindent, amit évtizedekig gipszkarton falak és álmennyezetek takartak. Az épület büszkélkedhet Hollandia egyik első vasbeton szerkezetével, amely teljesen érintetlen maradt az új oktatási épület részeként. A helyreállítás kiegészítéseként az építész odaillő, de szándékosan kortárs elemeket alkalmazott, hogy ez a kar is megfeleljen a tervezési programnak és a korszerű elvárásoknak.

Rengeteg napfény jut az irodaterекbe

Az épület központi eleme az új üveglifttel felszerelt üvegfalú átrium, amely lehetővé teszi a napfény épületbe jutását. A további munkahelyek és irodák számára egy új üvegfödém került be a meglévő épületburokba. Az épület teljesen új és fenntartható gépészetet kapott, amely teljes mértékben megfelel az oktatási intézmények szigorú követelményeinek.

Újjászületés stadionnal

De Kuip Stadion, Rotterdam, Hollandia

Látványterv a Maas folyóval

Forrás: Designed by Erick van Egeraat

Erick van Egeraat „De Kuip” becenévre hallgató Feyenoord Stadionja és Rotterdam kölcsönösen profitálnak egymásból.

A város déli kapujaként ismert De Kuip Dél-Rotterdam egyedi ikonja: címvédő épület egy kivételesen fejletlen és problematikus, de Hollandiában szokatlan fejlesztési lehetőségekkel rendelkező városi környezetben. E lehetőségek között említhető, hogy közel van a városközpont, és a területnek kiválóan kapcsolódik a Maas folyó rakpartjához, valamint a város fő infrastrukturális erővonaihoz.

Egeraat koncepciója nagyban támaszkodik a Feyenoord brandjére és arra, hogy a stadion Rotterdam új sport- és szabadidőközpontjaként a

déli városrész újjászületésének folyamatát hivatott segíteni az elkövetkező húsz esztendőben. Az építészeti döntés csak a lehető legkisebb mértékben változtatta meg a sportszarnok eredeti terveit. Az új aréna bensőséges karakterének kiteljesedése mellett is maximálisan megfelel a nemzetközi FIFA-követelményeknek. A lefelé kibővített lelátó 5500 új székkel bővült a küzdőtér közvetlen közelében. A második lelátóterasz több széksorral is bővíthető, így nem volt szükség harmadik terasz betervezésére, ami túl sokat követelt volna a stadion intimitásától. A csarnokot végül nyitható tetővel fedtük le, amely mind sport-, mind koncertrendezvények számára belakhatóvá teszi az épületet.

5500 székkel bővül a stadion

Erick van Egeraat

1. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: Rijksmonument nummer: 8413
2. Themelis, Nickolas J. (July-August 2003). „An overview of the global waste-to-energy industry”. Waste Management World: 40-47
3. Az eredeti tervezők: D.B. Logemann, N. Lansdorp és J. Poot, építés éve: 1923. Ld.: E. Meeldijk – De gemeentebibliotheek te Rotterdam 1858-1974, Schiedam 1977
4. Spatial development strategy 2030 – Gemeente Rotterdam
http://www.rotterdam.nl/DSV/Document/Stadsvisie/432312_Leaflet.pdf

Emlékezet és invenció¹

Kortárs Művészeti Központ, Córdoba

Az újra felfedezett iszlám geometrikus szerkesztési szabályok mind a térszervezést, mind az ornamentikát meghatározzák

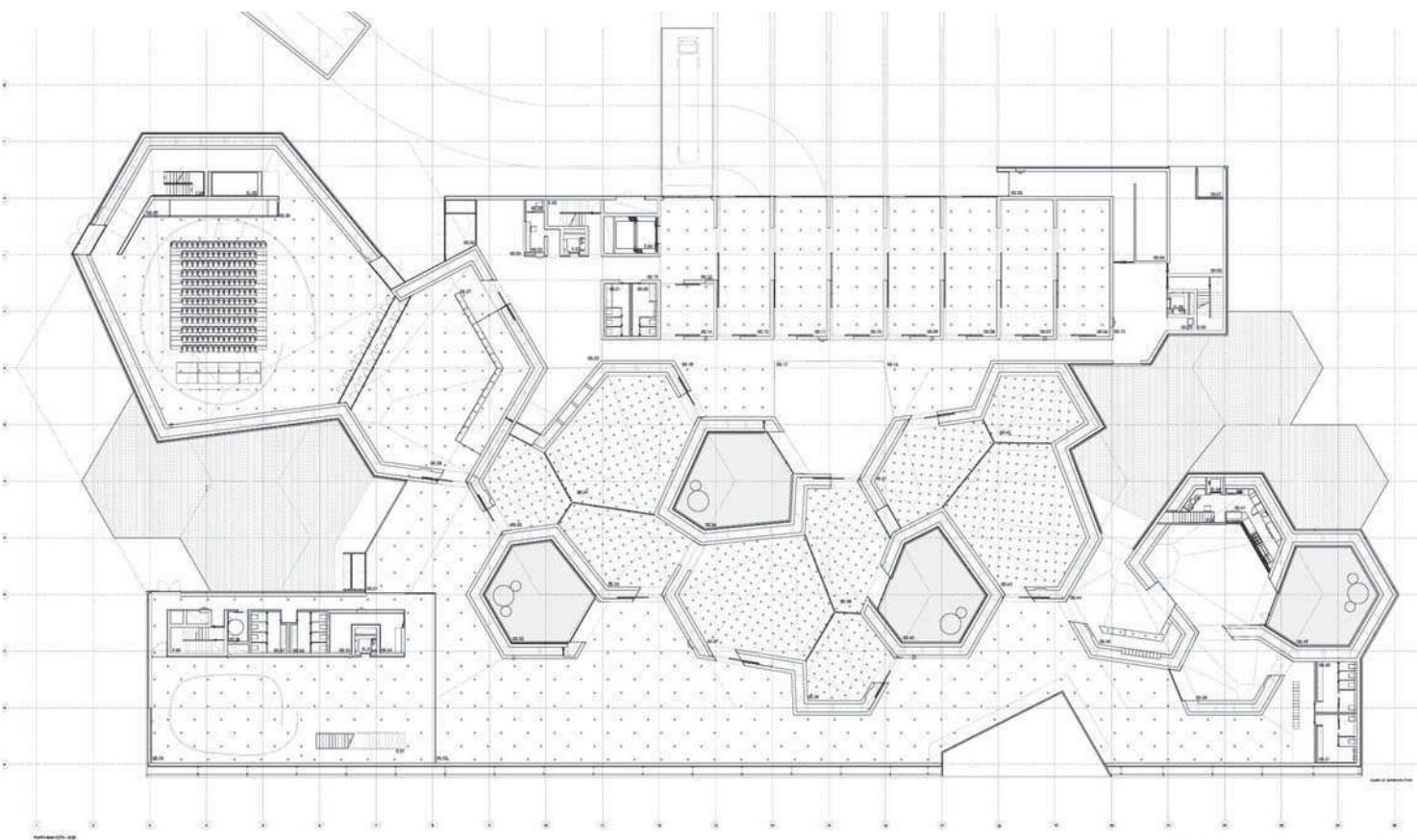
Az építészet az emlékezetünkben tárolt képekből táplálkozik – ötletekből, amelyek olykor váratlanul felmerülve jelzik egy-egy terv születését. Ez lehet az oka, hogy a hispano-arab kultúra córdobai töredékei tudat alatt is többet jelentettek számunkra merő történeti széljegyzetknél. Kortárs Művészeti Központunk egy másik Nyugatot képvisel a globalizáció egységesítő hatásával szemben, és igyekszik felülkerekedni annak kontextusmentes, közhelyes kifejezésrendszerén.²

Nem hiszünk a semleges és állítólag mindenre alkalmas dobozépitészet hatékonyságában és rugalmasságában, ezért egy olyan épületet gondoltunk ki, amely szorosan kötődik a helyhez és kollektív emlékezetünkhöz. Minden helyiséget egyedileg terveztünk, de tekintettel kellett lennünk a korra is, amelyben élünk: ez a kor a gyors változásoknak, a használati minőség és térbeli dimenziók folyamatos gyarapodásának kell, hogy eleget tegyen. Mindig is csodálattal adóztunk ugyanakkor azoknak a rejtett mértani törvényeknek, amelyek egyszerűsége már a rigiditástól fogva lehetővé tette az itteni művészek, iparosok és építőmesterek számára, hogy létrehozzák a mecsetek változatos térkö-

teményeit, a kupolák összetett fazettáit és méhsejt-architektúráját, az ablakrácsok és padlóburkolatok sokféle fonatdíszét, az iszlám költészet és elbeszélések belső ritmusát tükröző szerkesztési szabályokat.³

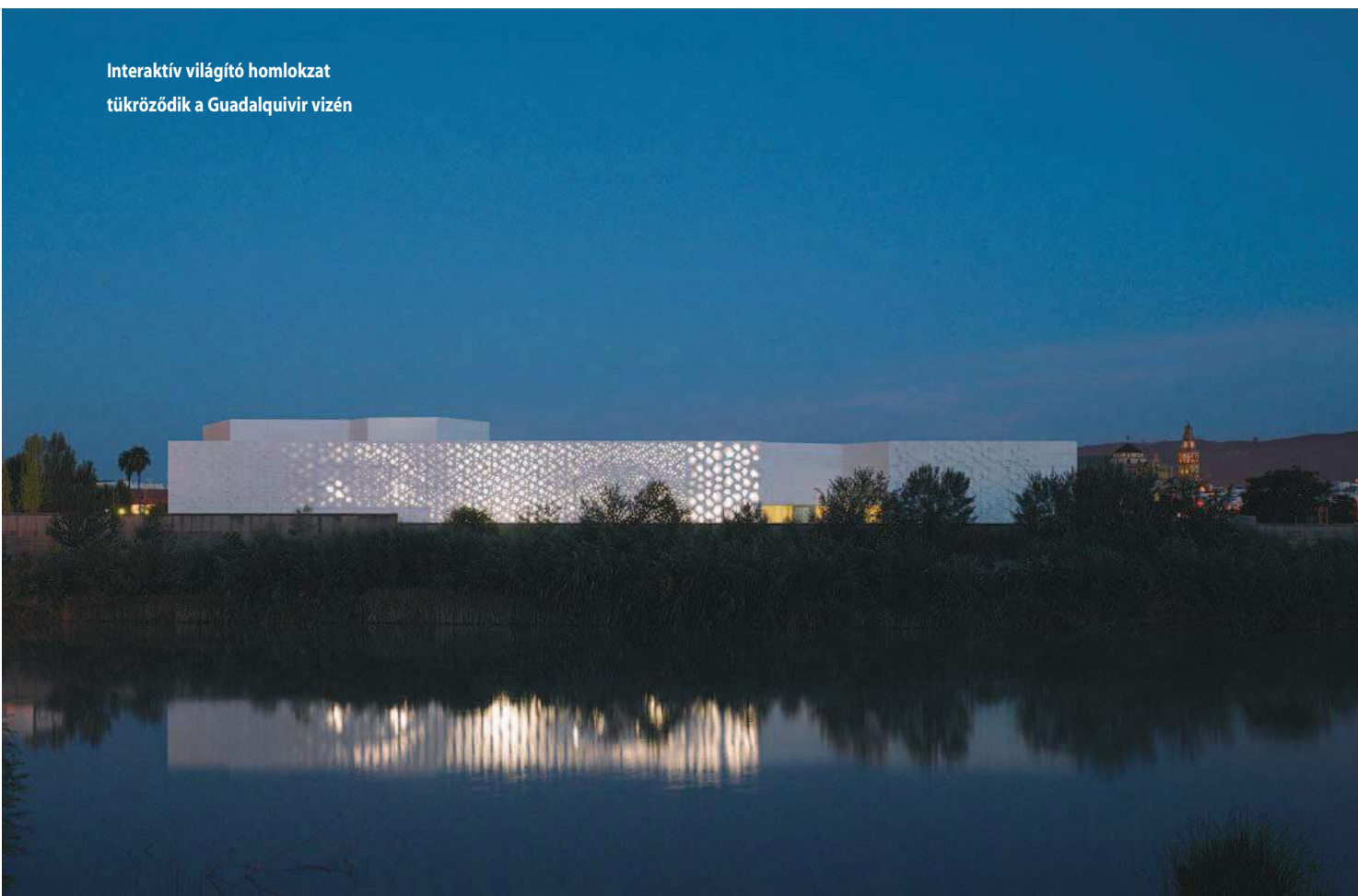
Az iszlám mesemondásból ismert beágyazott és végteleníthető történetekhez hasonlóan, tervünk egy hatszögből levezetett mértani alaplant ragoz tovább, amely három különböző alapterületű (50, 60 és 90 m²-es) tértípust definiál. Egy kombinatorikai játékhoz hasonlóan, ezek variációi különféle termek egész sorát eredményezték, amik együtt egy kiállítócsarnokká álltak össze. A földszinti alkotóműhelyek és emeleti laborok oly szervesen folytatják e kiállítóteret, hogy nem lehet szigorú belső válaszvonalakat húzni: a műhelyek kiállításokat, a kiállítótermek performance-okat is befogadnak. A nagyelőadót – amit mi csak „fekete doboznak” hívunk – színházi előadások, konferenciák, filmvetítések és egyedi audiovizuális kiállítások számára terveztük.

A córdobai Kortárs Művészeti Központ nem centrális építmény: középpontja megoszlik az egyes helyiségek között, így az gyakorlatilag mindenütt megtalálható. A csarnokhoz tartozó térsort úgy rendeztük

A földszinti alaprajz hatszögű cellák kombinációjából építkezik

Interaktív világító homlokzat
tükröződik a Guadalquivir vizén

A csarnok bejárata a horizontális
erőt képviseli

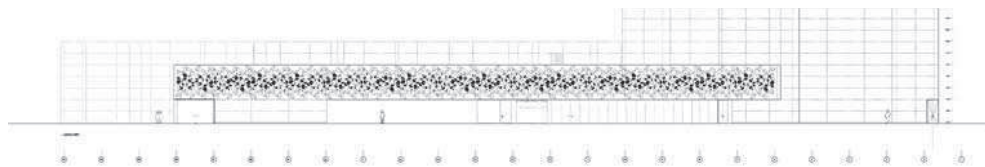

el, hogy a különböző funkciók közös tető alatt találkozassanak. E közös platform az eszmecserék és az interakció helye, itt minden installáció és kiállítás, igénybe vehetők a kávéház és a médiakönyvtár szolgáltatásai. A fekete doboz előtt kellemesen eltölthetik az időt a látogatók az előadás kezdetéig – jó kilátás nyílik innen a Guadalquivir vizére.

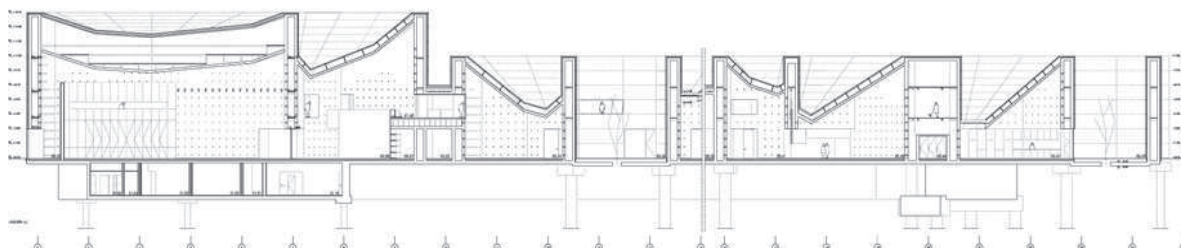
Az építőanyagoknak kiemelt jelentőséget szántunk, mert azt akartuk, hogy az épület egy üzem benyomását keltse. Az enteriőr csupasz falai, a vasbeton födéme és a padlóburkolat által létrehozott térstruktúra rugalmasan alakítható az egyéni igények szerint. Az elektromos, digitális, audiovizuális és világítástechnikai hálózathoz az épület teljes területén könnyűszerrel csatlakozhatunk. A külvilág felé a beton erős jelenlétével kommunikál: szálerősítésű előregyártott betonpanelek burkolják mind a tömör, mind az áttört homlokzatokat, a lapos és rézsűs tetőket a csarnok felett. A könnyű fajsúlyú beton, az épület ipari szer-

kezete, optimalizált hő- és vízszigetelési tulajdonságai a szakszerű és következetes kivitelezés előnyére váltak, amely híven megőrizte a kiinduláskor felvetett kombinatorikai alapgondolatot. Hasonló elvek mentén terveztük a Guadalquivir felőli homlokzatot is, amelyet monokróm LED-fénnyel bevilágított sokszögű nyílások keltenek életre. A folyó felszínére vetített, számítógéppel generált képek és szöveges üzenetek interaktív installációt alkotnak.

Az épület művészek, látogatók, szakemberek, kutatók és kötetlen nézelődők találkozási helye, kulturális fóruma, amelynek térszervezése ugyanúgy nem tükröz semmiféle hierarchiát, mint a mintaadó észak-afrikai típusú piac, a *szuk*. Olyan alkotóműhely ez, amely az alkotás építészeti terét rövid úton összeköti a közönséggel: nyitott kísérleti laboratórium, amelyben az építészet maga is új formanyelvek létrehozását ösztönzi. Bízunk benne, hogy az épület, a Guadalquivir és Córdoba

Hosszmetszet

Sokféleképpen belakható
hatszögletű sejt az egybenyitott
műcsarnokban

múltja-jelene idővel a látogatók számára is többet fog jelenteni egy múltó körülménynél: a párbeszéd, vita és eszmecserek inspiratív helyszíne lesz. Vajon nem hatottak mindig is ösztönzőleg az ilyen szituációk a művészet kifejezőeszközeinek fejlődésére?

Enrique Sobejano / Fuensanta Nieto

Az osztatlan csarnok közösségi élménye mellett lehetőség van zártabb alkotóműhelyek, előadótermek kialakítására is

- 1 Fordította: Katona Vilmos
- 2 Lásd Frampton, Kenneth: „Toward a Critical Regionalism: Six Points for an Architecture of Resistance.” In: Hal Foster (ed.): *The Anti-Aesthetic: Essays on Postmodern Culture*. Bay Press, Port Townsend (WA) 1983, pp.16-30. Magyar fordításban megjelent in: Kerékgyártó Béla (ed.): *A mérhető és a mérhetetlen. Építészeti írások a huszadik századból* (2. kiadás). Typotex, Budapest 2004, pp.292-305.
- 3 Vö. Feierabend, Peter – Stoelreiter, Julian (eds.): *Iszldm. Művészet és építészet*. Vince Kiadó, Budapest 2005, pp.206-297.

Építész: Fuensanta Nieto, Enrique Sobejano (Nieto Sobejano Arquitectos)

Kommunikatív világító homlokzat: Nieto Sobejano Arquitectos, realities:united

Projektfelelős: Vanesa Manrique
Építész munkatársak: Sebastián

Sasse, Beat Steuri, Carlos Ballesteros, Mauro Herrero, Bart de Beer, Alexandra Sobral, Juan Carlos Redondo, Rocío Domínguez, Nik Wenzke, Gilda Koch, Jesús Gijón

Műszaki ellenőrzés: Nieto Sobejano Arquitectos, S.L.P.

Fuensanta Nieto – Enrique Sobejano; Miguel Mesas

Izquierdo, Technical Architect

Épületszerkezetek: N.B.35, S.L.

Statika: IDI Ingenieros, S.L.

Gépészet: R. Úrculo Ingenieros Consultores, S.A. ; Arkilum S.L. (Illumination)

Tűzvédelem: 3i Ingeniería Industrial, S.L.

Világítás: Iluminación Lledó, S.A.

Makett: Nieto Sobejano Arquitectos, S.L.P. ; Juan de Dios Hernández – Jesús Rey

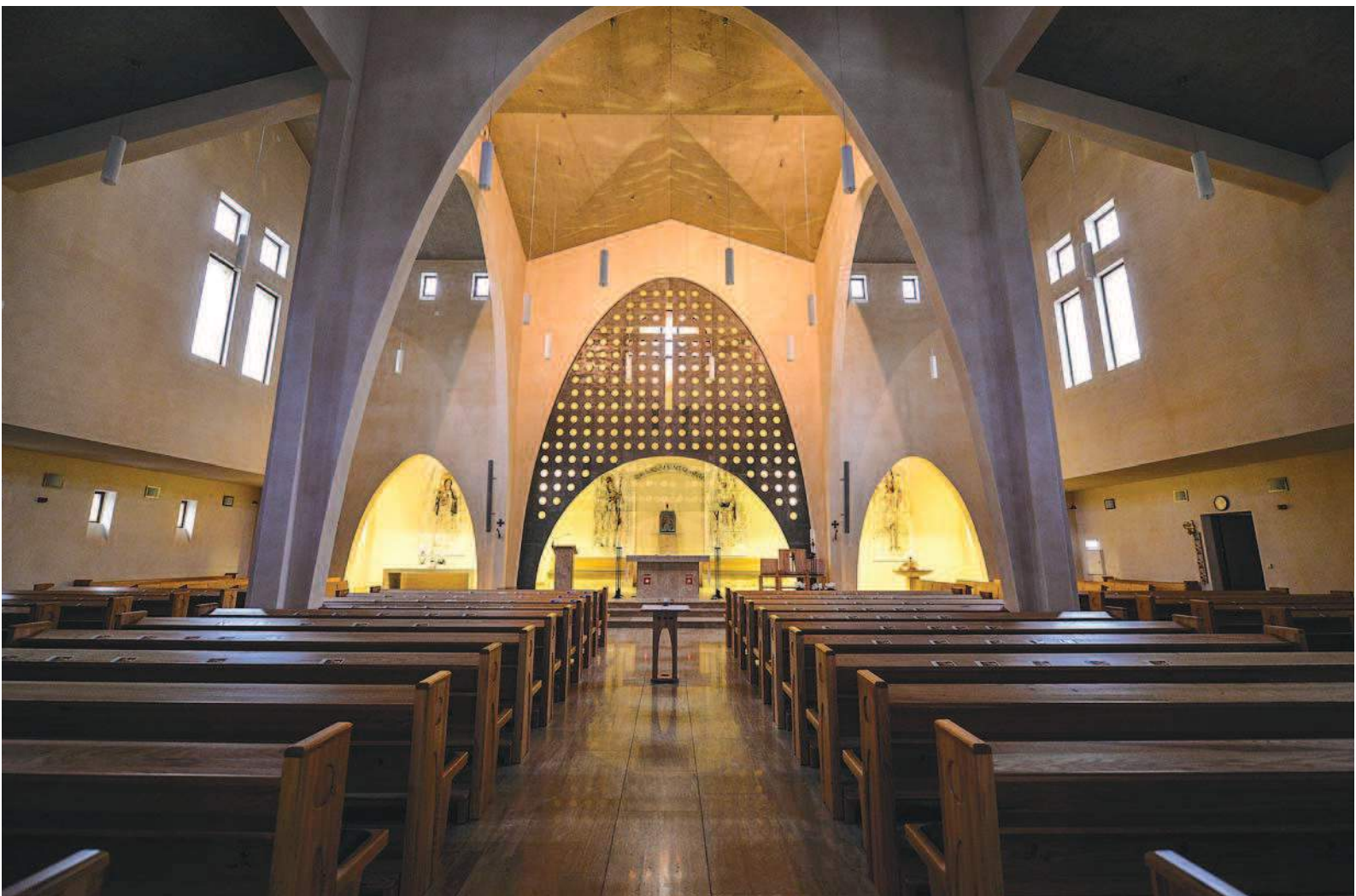
Generálkivitelező: FCC, S.A.

Építtető: Andalucía Önkormányzata

Fotó: Roland Halbe, Fernando Alda

FÉNNYEL ÁTTÖRT BETONHÉJ

A lágymányosi (kelenföldi) plébánia együtteséről

A szentély tere és benne a mensa-oltár a hosszház és a keresztház találkozásánál kialakuló négyzet geometriai centrumához kerül közel

A lágymányosi Szent Adalbert plébánia Budapest-Kelenföld területén jött létre 1931-ben. Ezt megelőzően a közeli iskola tornatermében már 1919-től celebráltak miséket, és az újonnan formálódó városrész katolikus híveinek közösségépítő egyesülete is alapvető előzménye volt a lelkeszség létrejöttének. Kezdetben, a tornatermi misézőhely után 1931-től a Fehérvári út 88. számú házban – a Budapest Székesfőváros Elektromos Műveinek Rerrich Béla által tervezett bérházában¹ – az egyik nagyobb üzletből alakítottak ki kápolnát (a közelmúltig itt működött a plébánia), majd 1933-ban a Galvani úton lévő Jeruzsálem-telepen épült is kápolnájuk az ott élő hívek jobb ellátására. E kápolna működését 1945 után fokozatosan ellehetetlenítették. Az 1930-as években az egyház-község templom építését is tervezte (Ács Sándor építész

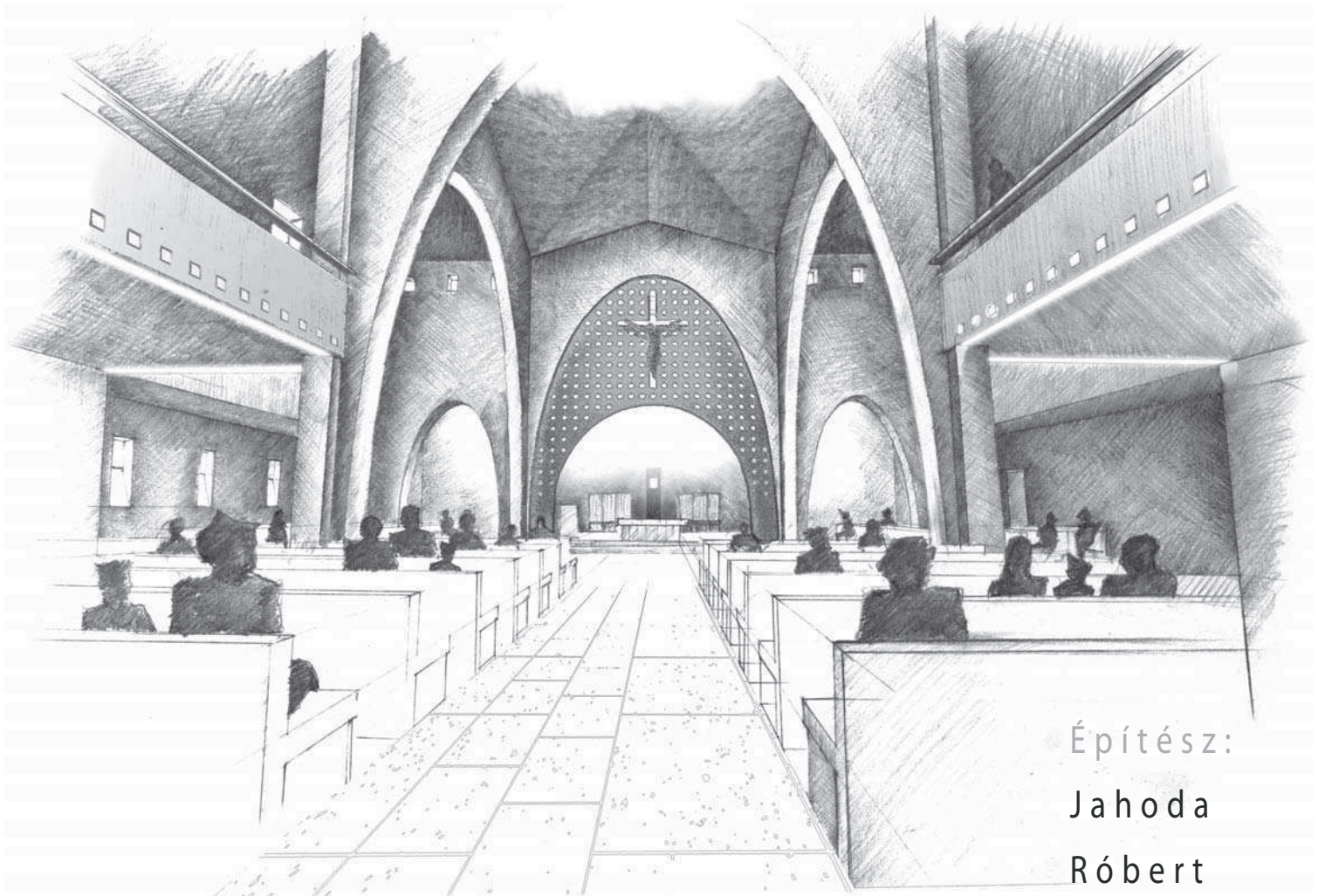
tervei szerint), megvalósulását azonban a háború megakadályozta.²

1945 után az anyagiak hiánya, majd később a szocialista várospolitika egyházellenes alapállása miatt a templom építéséről nem lehetett szó, bár a közösség ezt a tervet mindig is a szívében hordozta. A Fehérvári úti misézőhely liturgikus terét 1977-ben Török Ferenc tervei alapján korszerűsítették. A kápolnához tartozó apró harangláb a forgalmas útkereszteződésben tanújelként hirdette a lakótelepen folyamatosan működő és aktív katolikus közösség létét. A rendszerváltozás után 2001-től a templom építésére is lehetőség nyílt: Újbuda képviselő-testülete az Etele u. 3. szám alatti telket a plébániának templom- és plébániaközpont építésére tartós használatba adta.

A Boldog Meszlényi Zoltán 20. századi vértanú püspökről elnevezett plébániatemplom a rendszerváltozás utáni időszak egyik tipikus és nehéz építészeti feladatát, a lakótelepeken építendő szakrális közösségi épületegyüttes megvalósulását példázza. Az elmúlt évtizedekben épült hasonló együttesek között e feladat nehézsége a környezet végletesen ellentétes építészeti karakterében

gikus tér oltárhoz vezető főtengelyét jelöli ki, a mellékutca felől megközelíthető altemplom-kaputól a domb jelzerű tornyához vezető keresztút stációi az elmélyülést, a plébániaház és a templom közt kialakuló „kolostorudvar” és emeleti hídja a közösségi terek szerves kapcsolatát biztosítják. A „domb” alatti főutcai traktus oldalra nyitott, üvegfüdémként működő felülvilágítókkel is át-

**Szabadkézi rajz látványterv
a liturgikus térről**

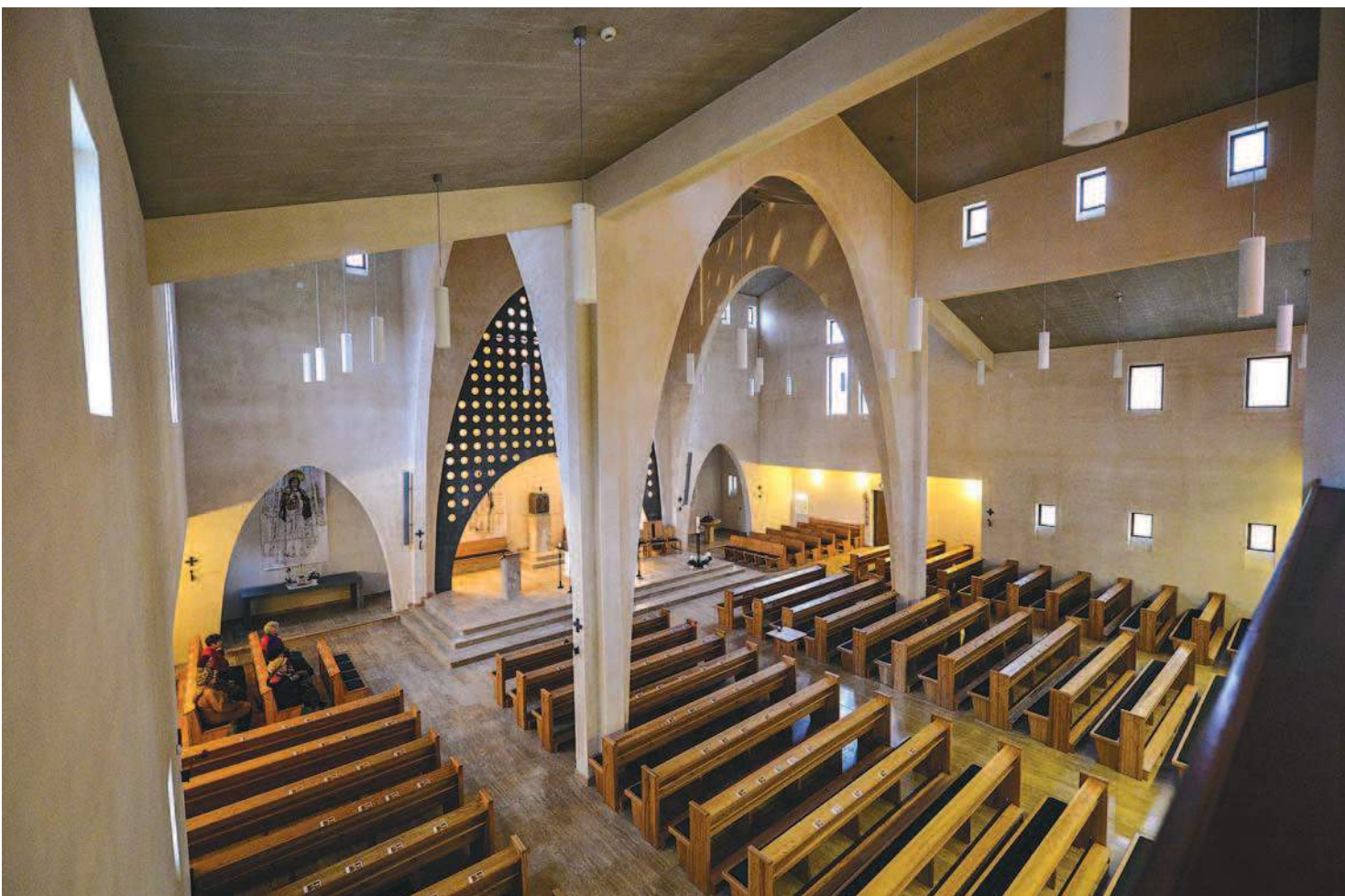
Építész:
Jahoda
Róbert

rejlük.³ A lakótelepi környezet, a telket övező paneles építésű pont- és szalagházak léptéke és redukált, industrializált világa mellett külön nehézséget jelent az épület előtti nagy forgalmú városi tranzitúthoz való megfelelő viszony megtalálása. A feladat a lakótelepen építendő középületek, de ezen belül kiemelten a templomok tervezésének kulcskérdését érinti.

A Jahoda és Páricsy Építésziroda Jahoda Róbert vezető tervezői közreműködésével a találkozások helyét alkotta meg Dél-Buda egyik legforgalmasabb városi útja mentén. A tömbházak léptékével nem konkuráló, de az utca szintjéből dombszerűen kiemelkedő épületegyüttes valójában a megközelítések és átmeneti terek gazdagságát kínálja a közösségbe érkezőknek. A főútról, a buszmegállótól a templomdombra felvezető főlépcső a litur-

lyuggatott átmeneti tere a templom alá süllyesztett szint, lényegében a földszint hittantermeinek a „zsibongója”: vizuális kapcsolódást, egyfajta betekintést enged majdan a közösség életébe, a hittanos gyermekközösség zsvájjal teli világába. A templom körül így az átmeneti terek gazdag, differenciált sorozata jön létre, amelynek másik minőségi eleme a „kerengő”, amely a templom, a sekrestye és a plébániaház által három oldalról körülhatárolt, de a fő irány és az út túloldalán álló szalagház felől belátást engedő külső tér.

A környezetre való érzékenység az anyagválasztásban is megragadható. A látszóbeton a 20. század progresszív templomépítészetének legfontosabb anyaga, amelynek a két világháború között Magyarországon is jelentős példái születtek. Az 1960-as és 1970-es évek beszűkülő ha-

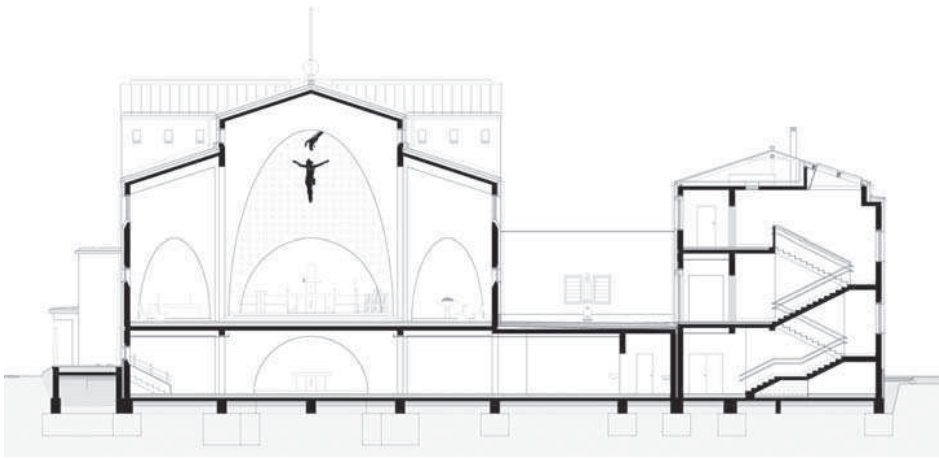
A tér szervezése a hosszanti elrendezést a centralitással ötvözve jól működő megoldásra jut, ahol az eszmei középpont az Eggyel való „találkozás” közösségi jellegét jelöli meg

A szentélyfal átgondolt programja a tereket a születés, Jézus megváltó kereszthalála, valamint a feltámadás és örök élet eszméi szerint szervezi. A keresztelőkút felett a feltámadt Krisztus alakja látható

zai templomépítészetében a látszóbeton a legfontosabb új templomok építőanyaga.⁴ ugyanakkor az elmúlt évtizedek kortárs templomépítészete ezzel a hagyománnyal mintha szakítana – a téglapépítészet tradícióját követve. Jahoda Róbert temploma más építészeti elvek mentén érlelődött. A monolit látszóbeton felületek választása a *genius loci* alapvető megértését és szellemének követését jelenti. Nem feltétlenül a panel lakóépületekhez való igazodásra kell gondolnunk – bár a szépen zsaluzott beton az igényes szociális lakásépítés legfontosabb anyaga lehet –, hanem inkább Kelenföld jelentős ipari építészetének hagyományára. Arra a 11. kerületi építészeti kontextusra, ahol az ipar fejlesztése több generáción átívelve jelentős épületeket eredményezett, amelynek meghatározó anyaga a beton, de ettől elvonatkoztatva, a szerkezeti invenció tekintetében gondolhatunk Szabó István Ildikó téri református templomának fémszerkezeteire is. Jahoda Róbert templomának igényesen megtervezett és kivitelezett szerkezeteiben, sőt a belsőépítészeti elemeiben – mellékoltár, szentélyelválasztó „függöny”, domboorművek – a beton finoman megmunkált minőségi anyaggá válik.

A lakótelepi környezet sokoldalúan használható gyülekezeti központ építését igényelte, amelynek csak egyik eleme az imént említett, a környezetre érzékeny és ár-

Keresztmetszet és 3D modell

nyalt építészeti megközelítés. A gyülekezeti központ mint építészeti feladat a 20. század templomépítészetének legfontosabb vonulatát jelenti.⁵ Jahoda együttesében a központi szerepet kapó templomtér mellett külön gondosan megtervezett, jól működő és differenciált használatot biztosító közösségi, oktatási, lakó- és kiszolgáló terek sokasága kap helyet a keleti oldal félig zárt, esővízből táplálkozó kúttal központosított udvara, „kerengője” köré telepítve. A templom főútra szervezett tömegének ellenpárja a három szintben elrendezett, hittantermeket és közösségi tereket magába foglaló épülettömeg, amelynek hátsó traktusában a hivatal, a plébánia lakásai és a templomhoz csatlakozó kiszolgáló funkciók, a templomtér alatt pedig ravatalozó és kolumbárium található.

Az együttes legfontosabb, és elsőként befejezett eleme a templom, amelynek koncepciójában a telepítés elvéhez hasonló kettősség – a redukció és a differenciáltság figyelhető meg. A templomtömeg egyszerűsége, a háromhajós hosszház és keresztház történeti evidenciát sugárzó formája az őkeresztény templomépítészet és a román kori ciszterci monostortemplomok tiszta, célszerű szerkesztését követi, bár sok részletében rokonítható Dominikus Böhm 1930-as években épült templomaival is. A végtelenül egyszerű hossznegyszög alaprajzi kontúrba szerkesztett T-formájú, kis hajlású nyeregtetős bazilikális kiemelés ugyanakkor a tudatosan felvállalt történeti értelmezések gazdagságát nyújtja. A szentélytér sávyszerű redukálása a kora reneszánsz egyik fontos emléké, a milánói Santa Maria presso San Satiro térrendszert juttatja eszünkbe. A szentély tere és benne a mensa-oltár így a hosszház és a keresztház találkozásánál kialakuló négyzet geometriai centrumához kerül közel. A 20. század liturgikus mozgalma által felvetett alapkérdést érintve így a tér szervezése a hosszanti elrendezést a centralitással építészeti és használati szempontból is ötvözve jól működő megoldásra jut, ahol az eszmei középpont az Egyel való „találkozás” közös

ségi jellegét jelöli meg: azt a helyet, ahol a hívőknek a celebráló pap az oltáriszentséget kiszolgálja.⁶

A szentélyfal előtti sáv két oldalkápolnát – Mária-kápolna és baptisztérium – középen pedig a függőnszerű áttört fal alsó ívében a szentségházat és a szentélytér kiszolgáló funkcióit rejt magában. A szentélyfal átgondolt programja a tereket a születés, Jézus megváltó kereszthalála, valamint a feltámadás és örök élet eszméi szerint szervezi.⁷

A szentély terének legfontosabb térképző eszköze a középkori templomok diadalívét kirajzoló, áttört, előregyártott és a helyszínen összeillesztett, a nagy ívre felüggesztett betonhéj fal. Szerepe nem csak a történeti templomépítészet alapvető térképző médiumának, a fénynek a megszűrése, hanem sokféle jelentéstartalmat is hordoz. A mozaikok világát is felcsillantó, fénnel áttört felület talán legmélyebb biblikus jelentéstartalma az elvásztató „függöny”, a Jézus halálakor széthasadó templomi kárpit, amely a Szentek Szentjét rejtette. Az áttört felület formájának további értelmezése lehet a Golgota-kereszt, amelyet a fénylyukak – mint lelkek – jelképesen formálódó közösségként vagy gyülekezetként vesznek körbe. A boglyaív sokféle jelentéstartalma közül pedig itt talán a természetes egyensúly formai megidézése a legtalálóbb.

A templomi berendezések alaposan átgondolt koncepció szerint, az egységességre törekedve készültek. A keresztház mozgatható templompadjai koncertek rendezését is lehetővé teszik. A keresztelőkút ovális kávéja rokon a boglyaívvel, de így használhatóbb is lett ez az ősi liturgikus berendezés. Az igényesen megtervezett részletek mellett jelentős egyházművészeti program van kibontakozóban B. Kopp Judit szobrászművész posztumusz munkáival, Tölg-Molnár Zoltán és Gábor István festőművészek a szentély hátsó falára tervezett – jelenleg csak printeken látható – „Szt. Adalbert”, „Boldog Meszlényi Zoltán”, „Szűzanya a kis Jézussal” illetve a

A főútról, a buszmegállótól a templom dombra felvezető fölépcső a liturgikus tér oltárhoz vezető fő tengelyét jelöli ki

„Feltámadt Krisztus” témájú mozaikjaival, továbbá Borbás Dorka üvegművész munkái által. A szentély betonhéj falára Tóth Dávid szobrászművész készít krisztológiai témájú szoborkompozíciót.

A Jahoda Róbert temploma mellett hamarosan elkészülő gyülekezeti ház étellel teli találkozási hellyé válik a panelek sűrűjében, amikor a gondosan megtervezett együttest állandó használatba veszi a közösség. Az együttesnek építészeti missziója is van: felvállalja a lát-szobeton 20. századi tradícióját, megszelídíti ezt a robusztus hatású anyagot, a szakrális helyhez méltóvá alakítja, közösségépítő művé gyúrja. Példája alapján remélhetjük, hogy a kortárs magyar templomépítészetben lesz új útja ennek az alapvetően korszerű technológiának.

Krähling János

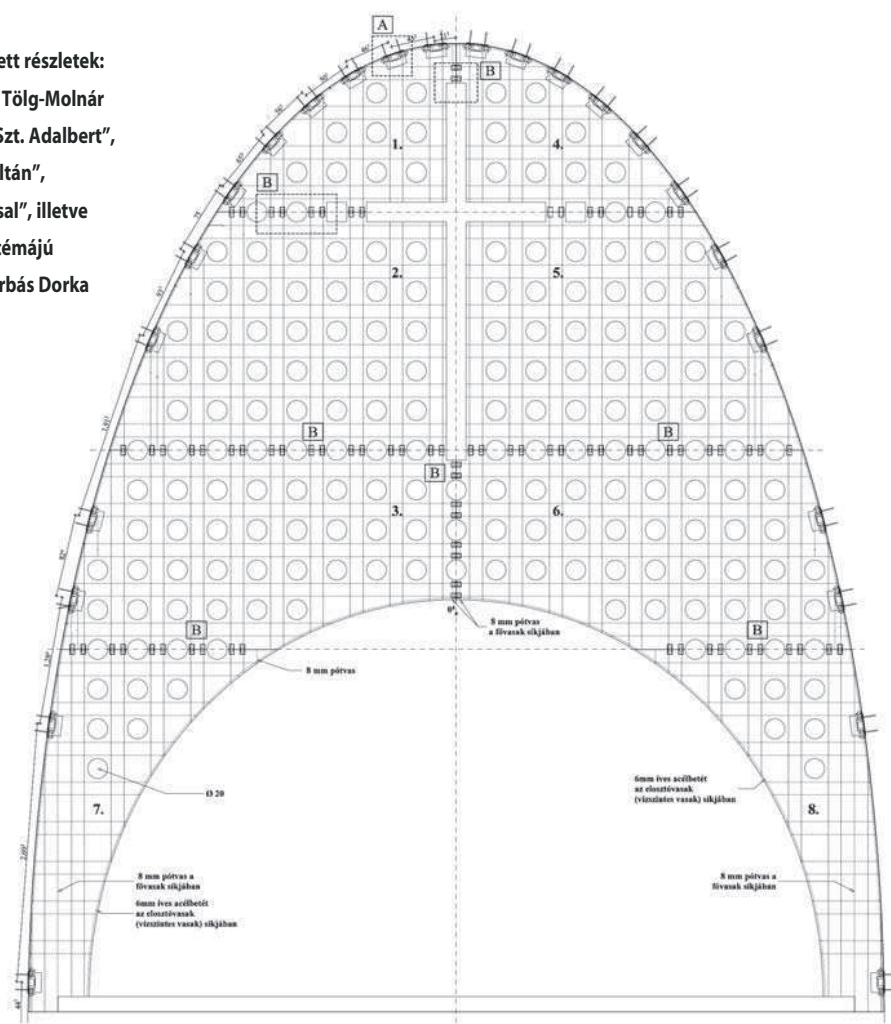

Földszint alaprajz

- 1 Ferka, András: *Buda építészete a két világháború között*. MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, Budapest 1995, p. 188 (inventárium 345. számú épület).
- 2 Az egyházközség történetére vonatkozó adatok a plébánián találhatóak, illetve további adatokat Jahoda Róbert bocsátott rendelkezésemre.
- 3 A lakótelepeken épült templomokat összefoglalja Vukoszavlyev, Zorán: „Contemporary Hungarian Church-Architecture: Re-interpretation of a Broken Tradition on the Turn of the Millennium.” In: Esteban Fernandez-Cobán (ed.): *Between Concept and Identity*. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne 2014, pp. 133-142. A feladat problematikájához vö.: Wesselényi-Garay, Andor: Három kontextus. Római katolikus templom, Újpalota. *Alaprajz*, vol.16, no. 3 (2009), pp. 18–23.
- 4 Csaba László: Hollóháza rk. templom (1967), Török Ferenc: Nemesetés, rk. templom (1973), Szabó István: Bp-Farkasrét, Mindenszentek rk. templom (1975–77). A témát összefoglalja Vukoszavlyev, Zorán: „Church at the Border: Church Architecture in Hungary from the Start of 20th Century.” In: Giorgio della Longa, Antonio Marchesi, és Walter Zahner (eds.): *Arte Architettura Liturgia Esperienze internazionali a confronto 6. Atti dell'8° Convegno Internazionale Venezia 21 e 22 ottobre 2010*. Alcion Edizioni, Venence 2014, pp. 17–41, különö-

Igényesen megtervezett részletek:
a szentély hátsó falán Tölgy-Molnár
Zoltán festőművész „Szt. Adalbert”,
„Boldog Meszlényi Zoltán”,
„Szűzanya a kis Jézussal”, illetve
„Feltámadt Krisztus” témájú
mozaikja, továbbá Borbás Dorka
üvegművész munkája

Építész: Jahoda Róbert okl.

építésszámológép

Társtervezők: Páricsy Zoltán,
Wittinger Győző, Zwickl Teréz okl.
építésszámológép

Építész munkatársak: Fái
Zsuzsanna, Horváth Zoltán,
Safranka Péter, Balaskó Miklós

Belsőépítész: Jahoda Róbert,
Zwickl Teréz

Egyházépítészeti koordináció:

Sandner Zoltán érseki főépítész

Statika: Zoltán Katalin,
Petrilla Zsolt

Talajmechanika: Dr. Szilágyi
Gábor, Bogár Sándor

Épületgépészet: Hucker Csaba

Épületvillamosság: Tóth László,
Kovács Sándor, Fürst Katalin

Épületszerkezetek: Reisch
Richárd, Rákosa Sándor

Közmű: Aniot Pálné Gizella

Látványbeton tervezés:

Kapu László

Tűzvédelem: Varga Miklós,
Mikus Ferenc, Paulusz Miklós,
Dr. Takács Lajos Gábor

Akadálymentesség:

Pandula András

Épületakusztika:

Juharyné Dr. Koronkay Andrea

Környezetvédelem: Bérczi
Gábor, Háromszéki Antalné,
Sinkó György

Közlekedés: Bencze-Kovács Virág

Tájépítész: Szűcs Gábor,
László Viktor

Egyházművészeti koordináció:

Dr. Füzes Ádám, Kontsek Ildikó

Üvegművészet: Borbás Dorka

Oltárszobor és betonrelief:

Tóth Dávid szobrászművész

Szentélymozaikok: Tölgy-Molnár
Zoltán, Gábor István

Ötvösmunkák: Tárkányi Csaba,
Bajcsy Lajos

Generálkivitelező:

Alp-Inter Magasépítő Kft.

Lebonyolító: Kima Studio Kft.

Fotó: Újbuda Média – Láng Péter

sen p. 24 és köv. Vö. továbbá Katona, Vilmos – Vukosavljević, Zorán: Modern Tradition and Liturgy. The Ways of Modernism in Hungarian Church Architecture in 20th Century. *Architektúra & Urbanizmus*, vol. 46, no. 1–2 (2012), pp. 2–23, különösen pp. 15–20.

5 Krähling, János – Nagy, Gergely Domonkos: „Church as a home. Sacral and profane functions in modern Hungarian Churches”. *Periodica Polytechnica Architecture*, vol. 42, no. 1 (2011), pp. 33–41.

6 A kortárs magyar katolikus templomépítészet liturgikus tereire vonatkozó tervezési elvek aktuális kérdéseit érinti a Kruppa Gábor temploma kapcsán le-

folymatott rövid vita, lásd N.G.D.: „Hagyomány, vagy közhely? Gondolatok az újpalotai római katolikus templom liturgikus teréről.” *Post Scriptum*, vol. 10, no. 57 (2010), pp. 21–26; illetve Kruppa, Gábor: Reflexió Nagy Gergely Domonkos: Hagyomány vagy közhely c. írására”, uo. p. 27.

7 A tengelyes elrendezés és a szentély kialakításának kortárs tendenciájával kapcsolatban lásd Katona, Vilmos: Az irányított-tengelyes szerkesztés kortárs reneszánsza Európa katolikus templomépítészetében. *Magyar Egyházzene*, vol. 21, no. 4 (2014), pp. 403–414.

AZ „IDŐKAPU” ELŐTT ÉS MÖGÖTT

Beszélgetés az új soproni Szent Margit-templom tervezőjével

Sopron belvárosának látképe a
Lőverekből az új templommal

Március elsején új templomot szentelnek Sopron talán legszebb városrészében, az Alpok „lábujjait” jelentő Lőverekben. Száz éve itt még inkább tekintélyes gesztenyések, szépen gondozott gyümölcsösök és néhány családi villa vigyázta a történelmi város panorámáját. Ezeket a kerteket, illetve az oda épült alpesi stílusú, fa-verandás nyári lakokat hívták errefelé „lővereknek”. A régi nagy telkek később feldarabolódtak, beépültek, ma inkább egy jómódúak lakta, családi ház negyedként él a Lőverek. Ebbe a környezetbe álmódott új templomot Supka-Kovács Tamás építész, a soproni Meander Sopron Építész Iroda vezető tervezője:

Ígazi kereszthordozás volt ez a tervezés. Nagy volt a lélektani teher is rajtam, hiszen családommal én is ebben a városrészben lakom, magam is ehhez a plébániához tartozom, vasárnaponként a meglévő Szent Margit-templomba járunk szentmisére. Ismerem az itt élők ragaszkodását a régi dolgokhoz, tudom, hogy mennyire szeretik a 70 éve ideiglenesen (!) itt felszentelt, rettenetesen kicsi kápolnájukat. Építésként az volt a feladatom, hogy ezt a régi Szent Margit-templomot (a Julianeumot) bővítsük úgy, hogy meghagyjunk mindent, ami szívünknek és szemünknek is kedves itt a környéken. Mindez egy keskeny és meredek telken, és persze minél olcsóbban... Az első tervek megrajzolása óta kétszer is elzarándokoltam gyalog Mariazellbe (ez 140 hegyes-völgyes kilométer): nemcsak szakmailag, lélekben is fel kellett töltődnöm a feladathoz.

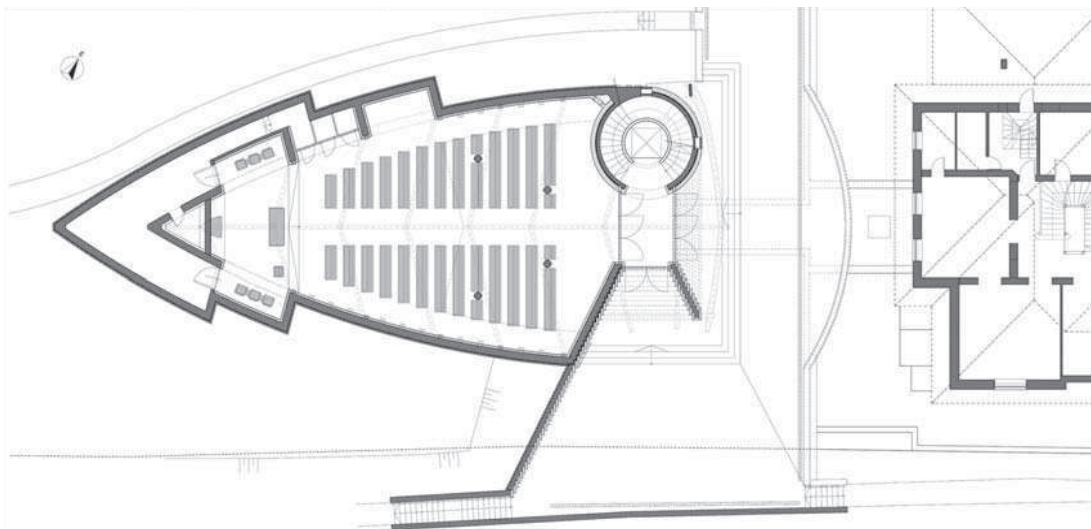
A korábbi templom egy száz évvel ezelőtt épült villa-épület (tervezője Schármár Károly jeles soproni építész) földszinti szalonjának átépítésével jött létre, amikor a domonkos rend megvásárolta az épületet. Egy négyszintes internátust terveztek a villa melletti telekrészen (innen a „Julianeum” elnevezés), de közbeszólt a második világháború. A Töpler-villában ideiglenesen kialakított kápolnát¹ 1945. március elsején Apor Vilmos győri megyéspüspök nyilvánította önálló lelkésszé. Hetven

éven át ide jártak a hívek minden nap. Vasárnaponként még a plébános emeleti lakrészéhez felvezető lépcső korlátján is ültek. Jócskán kinőtte hát a városrész ezt a „villakatedrálist” – ahogy a lőverekiek emlegetik a korábbi kápolnát.

Supka-Kovács Tamás feladat az volt, hogy meghagyva a kedvelt és romantikus régi nagypolgári villa kubusát, a mögötte lévő meredek telekre álmódjon egy új templomot. Így született meg a szó szerint a tájba süllyesztett templom „bárka” formája.

Eredetileg egy gótikus ülőfülke csúcsíves záródása volt az, ami megihlette a homlokzatot és az egész templomhajó belső metszetét. A „hajó”, a „bárka” és a „hajlék” szavak jutottak eszembe. Szerettem volna a középkori formavilágot belecsempészni egy nagyon mai megfogalmazásba. Ennek szép szimbóluma a bélétes kapuzat illetve a rózsabla modern újragondolása. A tervezés és később a kivitelezés során is egyre biztosabb voltam abban, hogy a templomnak ma is ugyanazt az erős és egyértelmű üzenetet kell

Építész:
Supka-
Kovács
Tamás

Az új templom tervezett földszinti alaprajza, és számítógépes modelljének térbeli hosszmetezete

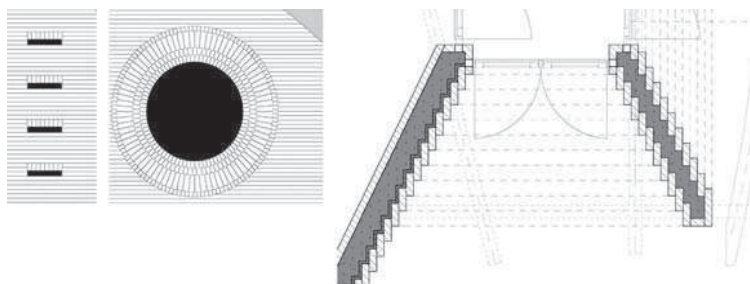

Tervezett keresztmetszet és látványkép a megvalósult új templom főbejárata a Szt. Margit út felől

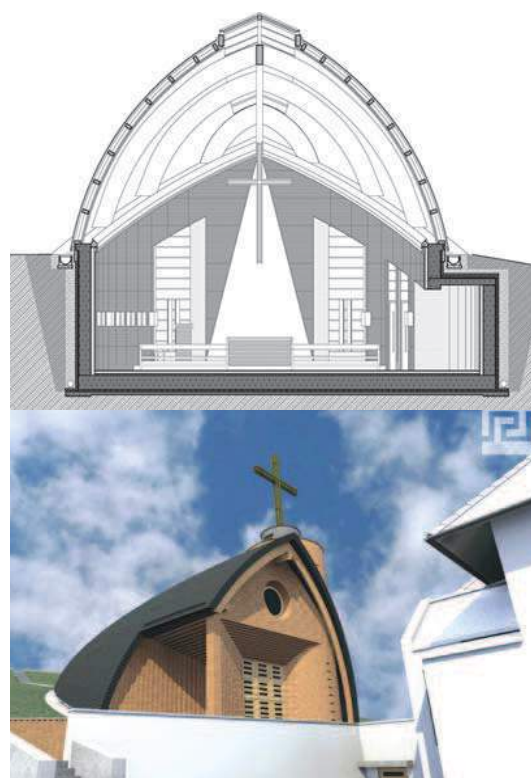
hirdetnie: az Istenhez vezető utat kell megmutatnia. Ehhez a világos útmutatáshoz világos és egyértelmű szerkezetre, tiszta formákra és természetes alapanyagokra van szükség a mai építőknek is. A mi templomunkban a látható felületeken ez köszön vissza: rétegelt-ragasztott fa főtartók, téglafalazat, kőburkolat és természetes palafedés. Mindezt jó „lővereki” hozzáállással: a lokálpatriotizmus, a szakralitás és a modernitás hármasságában próbáltam megoldani.

Az elkészült épület a harangláb-villa-templom hármasságában nem hivatkozód, inkább a folytonosság bizonyítéka. A régi villa előtt állva csak a torony teteje és a kereszt látszik, ezzel az új elemmel szinte megszentelődik az előtte magasodó százéves épület is. A régi-új közötti átmenetet segíti az úgynevezett „időkapu”, ami egy

A béleletes kapuzat, továbbá a rózsablak téglaburkolatának tervezett részletei

valós nyílászáró a két épületet összekötő nyaktag bejáratánál. A régi villa egykori sekrestyéjéből egy kis folyosón keresztül lehet átmenni az altemplomba, onnét pedig lifttel vagy egy csigalépcsőn juthatunk fel a templomtér szintjére. Ez egy lelki és funkcionális kötődés is: az altemplomban a későbbiekben urnatemetőt szeretnének kialakítani, a korábbi templomtér pedig közösségi te-

remként, többek között a gyerekmisék utáni játszóházaként is szolgálja majd a híveket. A múlt és a jelen (sőt, a jövő generációja) használja ezt az átjárót élő kapuként. A keresztet tartó torony ugyancsak az idősíkokat köti össze: a temető, a liturgikus tér és a karzat szintjei közötti átjárásra ad lehetőséget – a mozgáskorlátozottakat és az idősebbeket beépített lift is segíti. A torony tetejéről pedig remek kilátás nyílik a városra, a kereszt tövében állva egy magasságban vagyunk a Tűztorony tetején álló császári sassal. Ezek az egyedi építészeti megoldások nagyon fontosak, hiszen egy templomot sosem csak a mának tervezünk.

A tervezőnek ritkán adatik meg, hogy a kivitelezés részleteibe is belelásson, akár beleszóljon. Supka-Kovács Tamás (amikor csak tehette) hétről-hétre részt vett a megrendelő és a kivitelező kooperációs megbeszélésein, hiszen a különösen nehéz terepviszonyok, a nem várt özönvízszerű esőzések vagy éppen a daru és a megrendelt építőanyagok szállítási csúszásai folyamatos újragondolást (időnként újratervezést!) igényeltek az építkezés során. A generálkivitelező nyár végi levonulása után pedig megkezdődhetett a „kétkezi munka”. Azóta is minden szombat délelőtt összegyűlnek az egyházközség szabad férfitagjai – és ilyenkor úgy folytatódik az építkezés, ahogyan régen is történt: ki karizomból, ki szeretetből, ki jó szándékból vagy hitből teszi a dolgát. Kerítést emelnek, parkosítanak, téglát pakolnak, mikor éppen amit kell.

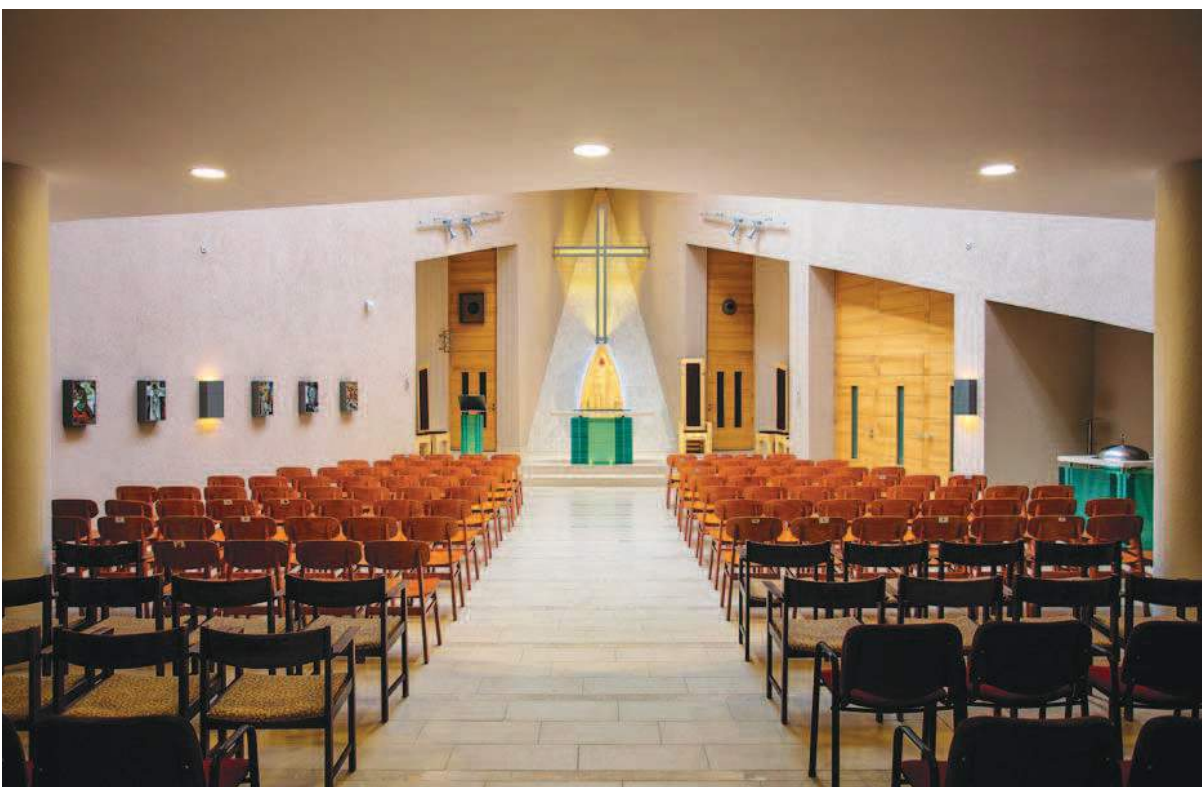
Fontos ez, hogy tevőlegesen is kivehessük a részünket a munkából. Mert én tudom, hogy a templomépítés először

Belső látványok a megvalósítás alatt lévő szentélyről és templomtérrel (a belső tér kialakítása még folyamatban van – padok-világítás-hangosítás-szellőzés)

A Schärmár Károly által tervezett, a jelenlegi templomtérnek helyet adó löveri villa látképe régen és ma az új épület 7 méteres megvilágított acélkeresztjével

fejben és a vázlatfüzetben kezdődik. De az utóbbi két évben megéltem és megtapasztaltam, hogy szívek és karok is kellenek ahhoz, hogy a templom ne csak az Isten háza, hanem az Emberek otthona is legyen.

Szekeres Kriszta

1. Kubinszky Mihály: A régi soproni Lőver. Egy löverlakó építész feljegyzései.
Zákány-Máthé, Tataháza 128-130. o.

Építész: Supka-Kovács Tamás
(Meander Sopron
Építész Iroda Kft.)
Építtető: Árpád-házi Szent Margit
Plébánia
Kivitelező: Stettin-Hungária
Magas- és Mélyépítőipari Kft.
Fotó: Ambrits Tamás
(Szentelés: 2015. március 1.)

A HIT ÉS A KÖZÖSSÉG EREJE

A Lencz-telepi református templom, Debrecen

A madártávlat mutatja az egységes kishajlású Rheinzink tetőket

A napjainkban megszorodott templomépítés mind a térszervezésben, mind pedig formai elemekben olyan toposzokat hozott létre, melyek együtt pár évtized múlva lehet, hogy már a templom egy „új” alaptípusát fogják képezni.

Mintha a katolikus és református templomok egyre inkább hasonlítanának egymásra. Száz évvel ezelőtt még az emberek az Isten házába mentek, s most, mintha Isten az emberek házába érkezne. Éppen úgy, mint a bibliai időkben az emmausi vacsoránál. Mintha a mai templomok az érzékek szerepét kihagynák Isten befogadásában, mintha a rációra építenének ezek a templomok. Nem vagyok teológus, így nem tudom és nem tisztem eldönteni, hogy a templomok „köznapiság” felé törekvése éppolyan reakció-e a szekularizációra, mint a barokk volt az ellenreformációban a reformációra; avagy az egyház és liturgia került-e a XX. század végén egyre közelebb az emberekhez, esetleg mindkettő. Úgy látom, hogy a barokkal ellentétben a katolicizmus és a reformáció templomai egymás mellett haladnak, egymástól akár formai jegyeket is kölcsönözve.¹

A templomok egyterűvé válnak, s ez méretükből is adódik. Ma főleg kisebb közösségek építenek templomokat, elmúlt a nagy katedrálisok ideje. Ebből is következhet a „ház” léptéke, melyben a hívők is otthonosan tudnak mozogni. A ház archetípusa a 20. századi liturgikus reformmozgalmak hatására sokat közeledett a templom archetípusához. Házak épülnek lakótelepeken, családi házas övezetekben: házak Istennek, ahol, mint az emmausi vacsorán megjelenhet a hívők előtt,² akiknek megnyílik a szeme a közösen elfogyasztott úrvacsora során.

Ilyen templom a Kováts András által tervezett Lencselepi templom is. A toronytól eltekintve (mely kijelöli a

Az utcáfronti látvány a parókia felől (ereszcsatornák és lefolyók mindenütt elrejtve)

templom helyét) egy ház a házak között. Ebből következik a templomegyüttes templomoktól elkülönülő sajátossága, egyben legnagyobb erőnye is: a beépítése. Debrecen külterületén hajdan szálláskertek voltak, amik aztán a város növekedésével állandó lakhellyé változtak, nagy telkekkel, családi házakkal. De innen már nem messze kezdődnek a tanyák. A terület érintkezési pont a hajdani mezőváros szálláskertjei és a körülötte lévő tanyavilág között. Mintha a tanyák racionális beépítési módját látnánk viszont a templomegyüttesnél, mely három részből áll. A templomból, a kiszolgáló épületrészből és a paplakból, s ezek éppúgy, mint a tanyák egy déli tájolású udvart vesznek körül.

A templom a tanya-analógiát véve a tulajdonos háza, Isten háza, ahol a cca. 100 fős gyülekezet várja befogadását. A templom (a ház) a „ház” archetípusát követi. Egyszerű kubusa és belső tere híven mutatja a reformáció utáni puritán szemléletet. Egyszerű, tiszta, szobrok- és képektől mentes. *Solus Christus*, mondja a református vallás. A szentek tisztelete ugyanis nem követke-

Építész:
Kováts
András

Így „állt” össze a torony

zik a Bibliából. *Sola Scriptura* (Egyedül a Szentírás az útmutató). A templomban csak a legszükségesebbek találhatók: a szószék, az úrasztala és a székek.

A magasan elhelyezett ablakok még a „klasszikus” szakrális építészettől maradtak itt, ahol a fentről jövő fény által keltett misztikus hangulat a transzcendens világba igyekszik bevonni a hívót. (Ettől a toposztól ismeretem szerint csak Álvaro Siza tudott elszakadni Marco de Canaveses-i templománál, ahol a tér a padsorok magasságában van a külvilág felé megnyitva, s így kettős jelenlétet tud biztosítani: a hívó nem elszakadva az evi-

lági tértől kapcsolódni tud egy transzcendens világhoz is.³⁾

A padok helyett székek vannak, melyek bármikor lehetővé tesznek egy átrendezést. A „ház” ugyanis egyben gyülekezeti hely is különböző összejövetelekhez. Nagyobb létszámú istentiszteletnél a hajó összenyitható a folytatásában lehatárolt közösségi térrel, illetve bármikor az udvar felé is „bővíthet”. Ezt szükségessé teszi a közösség aktivitása, mely az istentiszteleteken kívül is megnyilvánul. A liturgiának megfelelő, nem feltétlenül egy irányba orientált „demokratikus” térszervezés az „egyetemes vallás” elvéből származhat, mely kimondja a Szentírás alapján, hogy minden hívó ember pap.⁴ Joga és kötelessége az evangélium hirdetése.

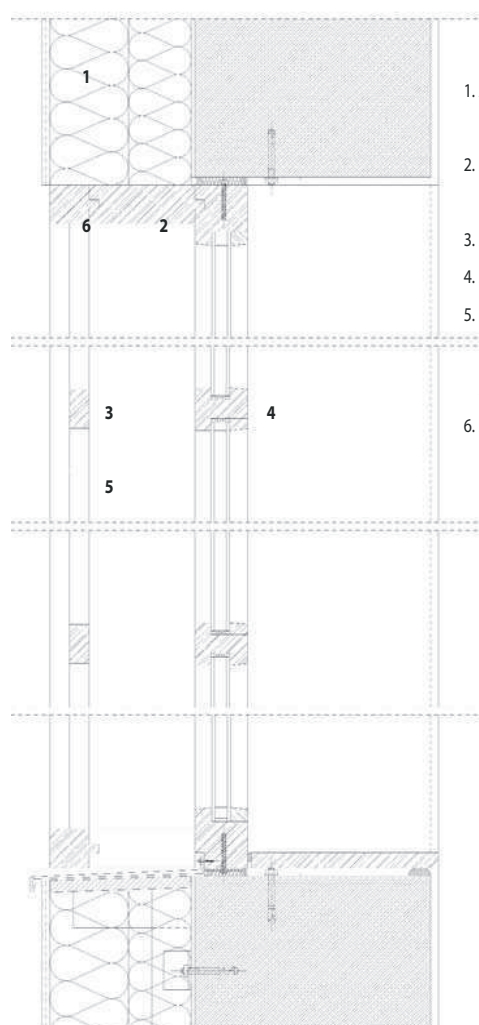
Az udvar másik oldalán van a lelkészlak, ami a tanya-si nyári lakkal azonosítható épületrész, s ahonnan a gazda (a lekipásztor) szemmel tarthatja a ház népét napközben. A két épületet összekötő szárnyban a sémának megfelelően a „gazdaság”, a kiszolgáló funkciók kaptak helyet.

Az együttes külső megjelenésében (a beépítésen kívül is) a környezetében jelenlévő falusi hangulatot kívánta megfogni. A fehérre festett épületek nyílászáróin megjelenő farácsos árnyékolók, illetve a zsalutáblák toposza szinte már elengedhetetlenül jelen van a mai magyar templomépítészetben. Ha viszont a csűrők lécvázis lezárására, a népi építészetben alkalmazott zsalutáblákra való utalás valahol helyénvaló, akkor az épp itt van.

A templom (Isten háza) a közösség összefogásával

Beton és fa egyensúlya

1. Ásványi szálak hőszigetelés
2. 50/130-as merevítő palló
3. 25/50-es merevítő lécs
4. 50/50-es osztó
5. Külső lamellák, levehető árnyékoló rendszer
6. 50/50-es árnyékoló palló keret

A látszó fedélszékes templomtér galériát kapott

épült, s ez látszik mind kívül, mind pedig belül, s nem egy lelkes amatőrség megnyilvánulásában, hanem a nagy odafigyelésben, a szeretetteljes profizmusban. *Soli Deo Gloria* (Egyedül Istené a dicsőség) mondja a református hívő, s ezzel azt hangsúlyozza, hogy az emberi élet célja a földön Isten dicsőségének szolgálata. Mind az építész, mind pedig a hívők megszolgáltak.

- 1 Szép példája ennek München-Messestadt ökumenikus központja (2003–2004), ahol a katolikus és evangélikus közösségek templomait, óvodáit, szállásait és munkahelyeit egyetlen építészeti gesztussal kötötte össze Florian Nagler. Erről bővebben: Brinkmann, Ulrich: Am Platz der Menschenrechte. Kirchenzentrum in der Messestadt München-Riem. *Bauwelt*, vol. 96, no. 35 (2005), pp. 14–21. Az udvaros ház archetípusa korunk külvárosi templomainak gyakori megközelítése, vö. Katona, Vilmos: A hit új erődjei: Keresztény közösségek építészete a változó Münchenben. *Post Scriptum*, vol. 10, no. 57 (2010), pp. 14–20.
- 2 Lukács 24:30
- 3 Lásd Vukoszavlyev, Zorán – Szentirmai, Tamás: *Kortárs portugál építészet / Contemporary Portuguese Architecture*, Terc, Budapest 2010, pp. 125–128.
- 4 Vö. Márk 16:15: „És monda nékik: Elmentvén e széles világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtésnek.” (Károli Biblia-fordítása)

Puhl Antal DLA

A délre tájolt belső udvar, közepén az Erdélyben faragott kopjafával

Építész tervező: Kovács András
Építész munkatársak: Kamuti Géza, Kovács György, Nagy József
Statika: Dezső Zsigmond, Kocsis Attila
Fotó: Szentiváni János, Kovács András

INTROVERTÁLT ÉPÍTÉSZET

Egek Királynéja Főplébánia, Újpest

Tiszta átlátások és népművészeti motívumokkal perforált Swisspearl szálcement árnyékolók: látvány a hátsókert felől

Az újpesti plébánia Szent István térre néző új telkén, módos polgári homlokzat mögött rendezkedett be. Az 1870 körül eklektikus stílusban épült lakóház Újpest első polgármesteri irodájának adott otthont, de története során kávéház és ügyvédi iroda is működött benne. A csereegyeménnyel átvett épület legutóbbi tulajdonosa az Erkel Gyula Újpesti Zeneiskola volt, amelynek elődjét, az Újpesti Zeneművelő Egyesületet – ismertebb nevén Conservatoriumot – Erkel Ferenc fia alapította 1891-ben.

A zeneiskola telke a hátsóudvar felől nyitott U-alakban épült be. Az átalakítások az idők folyamán leradírozták a romló állapotú ház kifinomult részleteit: a földszinti kváderezést, a nyíláskeretezést, a párkányfríz buja növényfonatát. Egyhangú és komor épület lett belőle. Kovácsoltvas kapuja és tizennégy ablaka évtizedekig hunyorgott álmosan a korán kelő piacra.

2014-ben, az ébredés évében sokkhatásként érte a funkcióváltás: az új igényeknek megfelelő, korszerű és működésében szellemes terv által a ház visszanyerhette egykori pompáját. Az utcai ablakok metszését, keretezését, a fal kőarmatúráját archív fotók és képeslapok alapján rekonstruálták.¹ A kaput felújították, a függőfolyosó tardosi mészkölemezei a helyükre kerültek, és gazdagodott a párkányok, falmezők tagolása is. Az udvar térkihasználása ésszerűbbé vált egy összekötő traktus révén, amely az északi oldalon átriummal zárta a befejezetlen kompozíciót.

A belső udvar, amely megnövelte a köré rendeződő közösségi terek és lakások intimitását, a tömeg dinamizmusának, áttetszőségnek feladását követelte – szerencsére csak elméletileg. Az új épületrész ornamentikája – falakat és tömör szerkezeteket díszítő elemként – ugyan csak korlátozhatta volna a tér transzparenciáját. A díszí-

tés esztétikai dimenziójának újraértelmezése azonban megóvta mind a közösséget, mind a plébániát attól, hogy a belváros fülledt udvarainak előképe Újpest felzabadultabb életterébe is beköltözzön. A vizuálisan áttört földszint a keleti és nyugati épületszárny között futó tengely mentén megőrzött valamit az együttes korábbi nyitottságából. Az utcáról néhány lépcsőfokot fellépve már az előtérből belátunk az átriumba, rajta keresztül a bálterembe, azon túl pedig a kert végéig. A látvány elsőre is megragad. Az épület világos szerkezete, a terek egymásba ágyazott rétegeinek költőisége feltartóztatlanul beírja magát a memóriánkba.

Az új traktus homlokzatai az átrium és a kert felé megismétlik az utcai arculat keltette benyomást, a körunkban ritka derűt és derűs díszítőkedvet. A kő- és stukkórészekből felépített figuratív művészet ma még csak közvetett eszközökkel vállalható.² Ennek a szándéknak felel meg az a sejtelmes perforáció, amely népművészeti motívumot ró a rendezvényterem szálcement spalettáira. A precízen kimart apró szemek mögötti enteriőr akkor is kap némi fényt, amikor mindkét oldalt árnyékolók fedik. A lőrésen át kiszüremkedő világítás erejét LED-izzókkal fokozták, ami – főleg téli időszakban – képes karácsonyi fényt csempészni a tűzfalak közé.

Az újpesti nagytemplomra tekint a plébános emeleti lakása. Mellette ebédlő, vendégszobák és gondnoki lakás nyílik. A lakást százéves lépcső köti össze a földszinti plébániahivatallal, a tágas hittanteremmel, a valamivel kisebb csoportszobával és a könyvtárral, amely egy kápolnával közös légtéren osztozik. Az egymásból nyíló he-

A Szent István téri piacról néző felújított homlokzat

Függőfolyosós udvarból modern kerengő

lyiségek kerengőt rajzolnak a belső udvar köré, amely az előtérrel és a bálteremmel összeolvadhat egyetlen csarnokká is. Az építészeti gondolat tömörségét jól kísérik a részletek: az üvegtáblák láthatatlan illesztései, az átrium kockakövei, a mennyezetben eltűnő világítótestek. Az épület városi kontextusában azon rejtett értékek közé tartozik, amelyek kívül nem keltenek feltűnést, de adott korlátaik között belső távlatokkal rendelkeznek.

Katona Vilmos PhD

1 Ritka gyűjtemény található ezekből az alábbi weblapon:

<<http://egykor.hu/budapest-iv--kerulet/istvan-ter/1329>> [utolsó belépés: 2015.02.02.]

2 Az ornamentika modern kori értelmezésének és elfogadottságának témájához jeles háttéranyagként szolgálhat az Ernst Múzeum 2006. január 24-25.

között "Ornamentika és modernizmus" címmel rendezett konferencia részleges szöveges dokumentációja, in: *Iskolakultúra* no. 6 (2006), pp. 3–50. Hozzáférhető: <http://www.iskolakultura.hu/ikultura-folyoirat/documents/2006/6/iskolakultura_2006-6.pdf> [utolsó belépés: 2015.02.02.]

Vö. Pálkás, Edit: Újraértelmezett ornamentika. Párhuzamos építészeti. *Régi-új Magyar Építőművészet* no. 4 (2009), p. 17 és köv.

Építész:
Berzsák
Zoltán

Világosság és játékos fényhatások:
az emeleti rendezvényterem enteriőre

Építető: Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Önkormányzata
Építész: Berzsák Zoltán, 4 plusz Építész Stúdió Kft.

Statika: Puskás Balázs, Wágner Csaba, Terraplan 97 Kft.

Gépészet: Fejes Tamás, Kristály Klíma Kft.

Elektromosság: Károlyi Nóra, Studio NG Bt.

Tűzvédelem: Papp János, Tűz és Lélek Bt.

Kert: Remeczki Rita, Open Air Design Kft.

Fotó: Albertszki Tamás

Tervpályázatok

Múzeum Boom

A Liget Budapest projekt első fázisa lezárult. A négy nemzetközi tervpályázatra (öt múzeumépületre) több mint 470 pályamű érkezett be. A zsűri három pályázatot ítelt eredményesnek, míg az Új Nemzeti Galéria–Ludwig Múzeum épületére új, meghívásos, nemzetközi tervpályázatot írtak ki. Az eredményes pályázatok közül a Néprajzi Múzeumot a francia Vallet de Martinis és DIID Architectes iroda tervezheti meg, a Magyar Zene Háza tervei közül a japán Sou Fujimoto Architects pályázata lett a legsikeresebb, a Budapesti Fotómúzeum és Magyar Építészeti Múzeum tervei közül a magyar Közti elképzelését ítélte a legjobbnak a zsűri.

1

2

Az 1990-es évektől napjainkig világszerte tömegesen építenek új múzeumokat és újítanak fel meglévőket. Az új múzeumokra való igény Magyarországot már korábban sem kerülte el. 2008-ban a Szépművészeti Múzeum felújítása a kiviteli tervig jutott el (a legfrissebb hírek szerint az épület rekonstrukciója 2015 februárjában kezdődik el és előre láthatóan 2017 végéig tart), a Magyar Nemzeti Múzeum és az Iparművészeti Múzeum megújítására kiírt nemzetközi tervpályázat csak a terv szintjéig jutott el. Az új elképzelések sze-

rint az utóbbi évtizedekben jelentkező múzeumépítési hullámhoz a Liget Budapest projekt révén kapcsolódna Budapest.

A felújítási hullám kezdetének és jelképének tekinthető a világ legismertebb múzeumának, a Louvre-nak két ütemben, 1989-ben és 1993-ban elkészült bővítése. Az átalakítás tervezője I. M. Pei jelképszerű, új főbejáratot és a föld felszíne alatti, jelentős méretű közösségi és kiszolgáló tereket hozott létre. Ezek mellett a Louvre kaotikusnak nevezhető belső tereit is átszervezte: az egész intézményben bővítette a vizesblokkok számát, a kiállítótermek sorolását pedig jóval érthetőbbé és látogatóbaráttá tette. Az átalakítás meghozta a várt eredményeket: a múzeum ismertsége

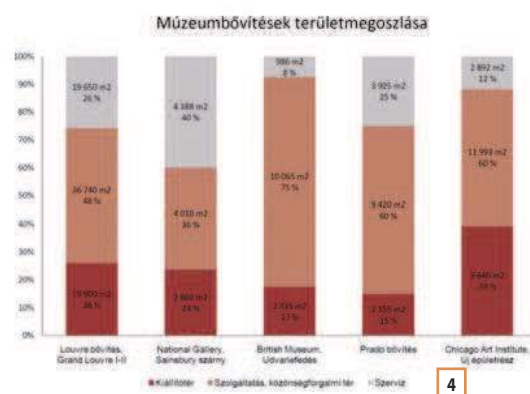
tárlatokat mobilizálták, nagy értékű, „sztár” műtárgyakkal szerveznek hatalmas érdeklődéssel övezett időszaki kiállításokat. A múzeumok infrastruktúrájának követnie kellett ezeket a megváltozott igényeket: a tömegek befogadására és eligazítására alkalmas előterek mellett az üzemeltetést financiálisan is biztosító, önállóan is működni tudó múzeumshopok, éttermek, kávézók, előadótermek jelentek meg. A családok látogatóknak segítséget nyújtva gyermekmegőrzőket és foglalkoztatókat alakítottak ki, melyekben gyakorta ismeretterjesztő programokat szerveznek. A mozgáskorlátozottak és az idősebbek igényeit figyelembe véve akadálymentesítették az épületeket, minden korosztály számára

3

megnövekedett, a látogatók száma tíz év alatt duplájára nőtt és a korábban tapasztalható rövid, mindössze egy órás átlagos látogatási idő is nagymértékben emelkedett.

A Louvre sikeressége után több nagy, nemzetközi jelentőségű múzeum döntött a bővítés mellett. Londoni National Gallery–Sainsbury Wing, British Museum, Tate Modern, madridi Prado, Chicago Art Institute, New York-i Museum of Modern Art, berlini Neues Museum – csak néhány építészeti értelemben is világhírű múzeumfejlesztés. A bővítések figyelembe vették az 20. század végére általánosult múzeumlátogatási szokásokat és tendenciákat. Már nemcsak a műgyűjtők és szakemberek hóbortjának tekinthető a kiállítások látogatása, hanem családok és laikusok számára is élvezhető, szórakoztató programmá vált. A látogatók száma rohamosan növekedett, jelentőssé vált a kulturális turizmus. A kiállított

4

vonzóvá téve a múzeumokat. A múzeumfejlesztések kapcsán a 4. számú grafikon mutatja be, hogy a bővítések során a megváltozott igények miatt főleg a szolgáltató, közösségforgalmi területek növekedtek.

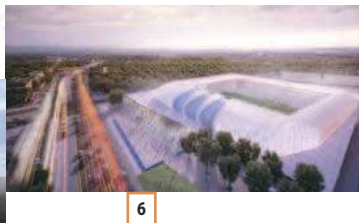
És hogy hol tart most a látogatókért folytatott harc? A múzeumok a lehetséges célközönséget személyre szabott programokkal is

megpróbálják magukhoz vonzani. A Louvre-ban minden héten élő fellépésekkel, tárlatvezetéssel egybekötött délutánokat tartanak fiatalok számára, a Pradóban nyugdíjas foglalkozásokat és programokat szerveznek, több helyen nyitottak meg tapintható kiállításokat vakok és gyengén látók számára, a MoMA-ban úgynevezett „papírzacskós előadásokat” tartanak az üzletembereknek, akik rövid előadásokat tekinthetnek meg ebéddidőben. A legtöbb múzeumban aktív programok, bemutatók kí-

sérlik a kiállításokat. A múzeumok a virtuális térben is próbálnak látogatókat toborozni: szinte az összes említett múzeum facebook, twitter és youtube oldalakat is üzemeltet, hogy híreket közöljön, programokat ajánljon. Rengeteg jó példa akad világszerte, melyeket a megújulni vágyó magyar múzeumok is követhetnek.

1. Néprajzi Múzeum – Vallet de Martinis és DIID Architectes, első díjas pályamű
2. Magyar Zene Háza – Sou Fujimoto Architects, első díjas pályamű
3. Budapesti Fotómúzeum és Magyar Építészeti Múzeum – Közti, első díjas pályamű
4. Múzeumbővítések területmegosztásai

Képenként – válogatás a közelmúlt pályázati terveiből:

5. Moszkvai Vörös tér, Tolerancia Pavilon – Kiana Jalali, Alessandro Vitale, Matteo Paganì, Marco Merigo, első díjas pályamű
6. MTK Hidegkúti stadion – Bordás Péter, Bord Építész Stúdió, első díjas pályamű
7. Rendezvény- és Kiállító Központ, Ningbo, Kína – Playze és Schmidhuber, első díjas pályamű
8. Battersea Erőmű, London – BIG, első díjas pályamű
9. Információs Pavilon, Milánó Expo – Anna Karas, Monika Nowak, Klaudiusz Angerman, Michal Krywult, első díjas pályamű

Amikre érdemes figyelni

közeledő határidővel leadható pályázatok:

- Detroit, Művészeti Bázis
beadási határidő: 2015. 03. 01.
- A következő Helsinki (Guggenheim Múzeum alternatívái)
beadási határidő: 2015. 03. 02.
- Új Nemzeti Galéria-Ludwig Múzeum
beadási határidő: 2015. 03. 03.
- Bangkok, „Divatközpont vagyok!”
beadási határidő: 2015. 03. 16.
- Himalája, hegyi menedékház
beadási határidő: 2015. 04. 10.

Burián Gergő

Rovatszerkesztő: Burián Gergő

Változások az épületenergetikai szabályozásban

2015. január 30-ától több változás is hatályba lép az épületenergetikai szabályozás terén, mégpedig annak érdekében, hogy az megfeleljen az Európai Bizottság által megfogalmazott, az épületek energiahatékony-ságáról szóló irányelveknek. 2014. december 31-én két rendelet révén több változás is bekerült az épületenergetikai szabályozásba:

- az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról szóló 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló 387/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet és

- az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról szóló 7/2006. (V. 24.) TNM rendelet módosításáról szóló 14/2014. (XII. 31.) MvM rendelet.

A két rendeletben egységes, saját épületfogalom definiálódik, amely szélesebb hatáskörű, mint az Építési Törvényben megfogalmazott. A két rendelet alkalmazásában (és csak ott) épületnek minősül minden „falakkal ellátott, fedett építmény, amelyben energiát használnak a beltéri légállapot szabályozására”. Ennek megfelelően „a korábbiakkal ellentétben nem csak a huzamos tartózkodású épületekre vonatkozik a két rendelet hatálya” – tájékoztatta a Magyar Környezettudatos Építés Egyesületét Zorkóczy Zoltán (Miniszterelnökség, Építésügyi és Hatósági Főosztály). „A hatályváltozás az épületek elenyésző részét érinti, mivel a legtöbb fűtött épület már egyébként is a két rendelet hatálya alá tartozott. A legjelentősebb változást a mezőgazdasági épületek energetikai szabályozása okozza, ami a fűtött hasznos alapterület kör hozzávetőleg 1 %-t teheti ki. Mivel ez az épületkör a jelentős energiaár-emelkedés miatt többségében már eleve geotermális és mezőgazdasági melléktermékkel való fűtésre állt át (vagy a versenyképessége miatt kénytelen átállni), így várhatóan nagy változást nem okoz a rendeletek hatályának módosítása a nem megújuló energiahordozók felhasználásában. A módosítások elsősorban az európai uniós joghoz való szorosabb illeszkedést szolgálták.”

A következőkben megvizsgáljuk a rendelet hatályát a mezőgazdasági, ötven négyzetméter alatti, évi négy hónapnál rövidebb használatú, ipari vonatkozású és védett épületek, továbbá az energiamegtakarítási célú felújítás vonatkozásában.

Mezőgazdasági épületek

Korábban a két rendelet hatálya nem terjedt ki a mezőgazdasági épületekre. Mivel az Európai Bizottság álláspontja az, hogy „az alacsony energiaszükségletű, nem lakáscélú mezőgazdasági épületek” kikerülhetnek az épületenergetikai követelmények hatálya alól, ezért a továbbiakban ez eszerint változik. Ennek megfelelően a kivételek egyértelművé tétele érdekében tisztázni kellett az alacsony energiafogyasztású mezőgazdasági épület műszaki tartalmát: olyan mezőgazdasági épület, amelyben a levegő hőmérséklete a fűtési rendszer üzemideje alatt nem haladja meg a 12 °C-ot, vagy négy hónapnál rövidebb ideig fűtött, il-

letve két hónapnál rövidebb ideig hűtött. A rendeletek hatálya alá fog-nak tartozni tehát például a magas hőmérsékletű melegházak vagy a magas hőmérsékletű hizlalók. Azok a fűtött fóliasátrak viszont, amelyek két évnél rövidebb idejű használatra készülnek, továbbra sem tartoznak a rendeletek hatálya alá, emellett természetesen a fűtetlen me-legházak sem.

U. S. Department
of Agriculture/flickr.com

Ugyanakkor nem minden követelményértéket kell alkalmazni a mezőgazdasági épületekre: a nyári túlmelegedési kockázat, illetve önma-gában a fajlagos hővesztésgtényező (q-tényező) által támasztott köve-telményeknek nem kell megfelelni. Ez elsősorban a növénytermelési melegházak tervezésnél bír jelentőséggel, hiszen a két követelmény ki-elégítése csak nagyon komoly többletberuházással volna elérhető.

Ötven négyzetméternél kisebb alapterületű épületek

Az egységenként ötven négyzetméter alatti hasznos alapterületű sorházak és ikerházak esetében nem volt egyértelmű, hogy a két rendelet hatálya alá esnek-e. A kiegészítés ebben jelent egyértelműsítést: ha több sorházi vagy ikerházi egység együttesen eléri az ötven négyzet-métert, akkor ezek az épületek a rendeletek hatálya alá esnek. Ez nem jelent nagy változást a gyakorlatban, mivel az ötven négyzetméternél kisebb alapterületű sorházi és ikerházi egységek jellemzően üdülők és hétvégi házak.

Az évi négy hónapnál rövidebb használatú épületek

Korábban minden, évi négy hónapnál rövidebb használatú épület kikerült a két rendelt hatálya alól. A továbbiakban csak a lakhatás és pihenés céljára használt épületek kerülnek ki. Ilyen épület lehet üdülő vagy hétvégi ház.

Ipari vonatkozású épületek

Korábban nem kellett tanúsítványt készíteni semmilyen épületre, „ha abban a technológiából származó belső hőnyereség a rendeltetésszerű használat időtartama alatt nagyobb, mint 20 W/m^2 vagy a fűtési időnyben több, mint húszszoros légcserre szükséges, illetve alakul ki”. Az ennek a feltételnek megfelelő és egyben ipari rendeltetésű épületekre az épületenergetikai minimumkövetelmények sem vonatkoztak (például a U-tényező, q-tényező, Ep-jellemző). Nem kellett továbbá tanúsítványt készíteni műhelyépületekre sem. A továbbiakban a két rendelet kivételeinek köre egységes lesz: a hatálybalépéstől kezdve a tanúsítási kötelezettség és a méretezési minimumkövetelmények ugyan-

Dennis Skley/flickr.com

arra az épületkörre vonatkoznak. Tehát minden, a fent idézett feltételnek megfelelő műhely vagy ipari területen lévő épület kikerül a rendelet hatálya alól.

Védett épületek

A két rendelet követelményei közül csak azok alól emelhetők ki a hivatalosan védett történelmi épületek, amelyek esetében a követelmények teljesítése elfogadhatatlan változást okozna az épület jellegében. Magyarországon hivatalos védelem alatt álló épületek a műemlék épületek és a helyi védelem alatt álló épületek (együttesen a továbbiakban: védett épületek). Mivel az energetikai tanúsítás nem okoz az épületben semmilyen közvetlen változást, ezért a legésszerűbb nem kivonni a védett épületeket a tanúsítás alól. A műemlék épületek a teljes épületállomány 0,1 %-át teszik ki, a védett épületek is megközelítőleg ennyit, így az elvégzett tanúsítások mennyiségében ez a kör jelentős változást nem okoz. Ugyanakkor a műemléki értékek megóvása érdekében a tanúsítványban szereplő felújítási javaslatban fontos kitétel, hogy „az energiamegtakarításra irányuló javaslat vagy az energiahaté-

konyságra vonatkozó minimumkövetelmények betartása a műemléki vagy a helyi védelem megalapozó érték megváltoztatását nem eredményezheti”.

Energiamegtakarítási célú felújítás

Mivel a felújítás esetén csak energiamegtakarítási célú felújításkor kell alkalmazni az U-tényezőt és a gépészeti követelményeket (és jelentős felújításnál a q-tényezőre és az Ep-jellemzőre vonatkozó követelményeket), ezért ez a kifejezés az egyértelmű lehatárolás érdekében külön fogalommeghatározást kapott: „a meglévő épület energiahatékonyságát befolyásoló épületelem utólagos beépítése, cseréje, kiegészítése; vagy az épületelem alapvető jellemzőjének megváltoztatása; vagy a meglévő épület eredeti állapotának fenntartását célzó azon állagmegóvási, javítási, karbantartási munka, amely gazdaságossági szempontból megvalósítható”.

Alkalmazni kell tehát az épületszerkezetekre és gépészeti rendszerekre vonatkozó minimumkövetelményeket akkor, ha egy adott szerkezetet, berendezést valamilyen új szerkezet, berendezés beiktatásával modernizálnak, mégpedig az adott rész jellemzőjének változtatása céljából. A változtatás nem kizárólag energetikai változtatásra vonatkozik, lehet például tűzvédelem, nedvességvédelem, léghanggátlás vagy egyéb változtatás is.

Ugyanakkor a fogalommeghatározásnál fontos volt a kivételek közé sorolni az olyan, kifejezetten állagvédelmi, javítási munkákat, amelyek során az energetikai követelmények gazdaságossági szempontból nem megvalósíthatók. Így például, ha néhány cserepet letépett a szél vagy a nedvesedéstől leesett a vakolat, a javításokat el lehet végezni a teljes felület hőszigetelése nélkül is. A hatályváltozás ebben az esetben kismértékű kiterjesztést jelent, mert az építőknek nem csak akkor kell a rendelet követelményeit figyelembe venniük, ha kifejezetten csak energetikai céllal újítanak fel, hanem akkor is, ha olyan épületelemet cserélnek, egészítenek ki vagy változtatnak meg, amely a meglévő épület energiahatékonyságát befolyásolja (lehűlő felületet határol vagy fűtési/hűtési/szellőztetési gépészeti világítási rendszert érint).

Egyértelműsítés a tanúsítás referenciaértékéről

Mivel 2015. január 1-jétől a pályázatokra külön követelmény van életben, ilyen esetben bizonytalanná válhatott volna, hogy a tanúsításnál melyik értéket kell referenciaértéknek tekinteni a besoroláshoz. Erre a célra a 2006-ban bevezetett Ep-jellemző követelmények egészen 2018-ig megmaradnak, amikor is a tanúsítványokat át kell majd sorolni az akkortól általánosan életbelépő követelmény szerint.

Energia megtakarítási pályázatokhoz végzett tanúsításról a következő linken olvashatnak további tájékoztatást: https://www.e-epites.hu/entan/palyazat_e-tanustas_utmutato_20150123.pdf

WWW.OKOCITY.HU

ÖKOCITY

KIÁLLÍTÁS ÉS FÓRUM

CONSTRUMA 2015. ÁPRILIS 15-19.

CO₂ KIBOCSÁTÁS
CSÖKKENTÉSE

PLUSZ ENERGIA HÁZ

NEMZETI
ÉPÜLETENERGETIKAI
STRATÉGIA

ÉGHAJLATVÉDELMI
STRATÉGIA

KÖZEL 0
REZSIKÖLTSÉG

DEKARBONIZÁCIÓ

REZSICSÖKKENTÉS

KÖLTSÉG-OPTIMALIZÁLT
ÉPÍTKEZÉS

AKTÍVHÁZ

FŐVEDNÖK: Nemzeti Fejlesztési Minisztérium: Szabó Zsolt fejlesztés- és klímapolitikáért, valamint kiemelt közszolgáltatásokért felelős államtitkár

VÉDNÖKÖK: Miniszterelnökség: Füleky Zsolt építészeti és építésügyi helyettes államtitkár
Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottsága: Bencsik János alelnök, Országgyűlési képviselő
ÉMI Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Nonprofit Kft. dr. Henn Péter vezérigazgató

SZERVEZŐK:

EVOSZ

hungexpokiállítás
programjai

ENERGIABARÁT.HU

JÖVŐNK KÖTELEZETTSÉGEI A JELEN LEHETŐSÉGEI

KLIMAVÉDELEM

BIO HÁZ

ÖKO HÁZ

MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK
NÖVELÉSE

PASSZÍV HÁZ

TEMATIKA:

KÖZEL NETTÓ 0
ENERGIAFELHASZNÁLÁSÚ
ÉPÜLET ÜZEMELÉS KÖZBEN
ÖKO ÉPÍTÉSZET
HŐSZIGETELT ALAPOZÁS
FALSZERKEZETEK, HŐSZIGETELÉSEK
BIO/ÖKO ÉPÍTŐANYAGOK
KÖRNYEZETBARÁT KÖZLEKEDÉS
ÉPÜLETGÉPÉSZET
VILÁGÍTÁS
SZELLŐZTETÉS
HULLADÉKKEZELÉS
NYÍLÁSZÁRÓK
TETŐSZERKEZETEK
ZÖLDTETŐK, ZÖLDFALAK,
ZÖLD HOMLOKZATOK
ÉPÜLET ÉS KÖZMŰ AUTOMATIZÁLÁS
ALTERNATÍV ENERGIAFORRÁSOK
FELÜLET FŰTÉS-HŰTÉS
LAKÁSEPÍTÉSI HITELEK,
PÁLYÁZATOK

SAKMAI TÁMOGATÓINK:

MÉDIAPARTNEREK:

ÖKOCITY
KIÁLLÍTÁS ÉS FÓRUM
CONSTRUMA
2015. ÁPRILIS 15-19.

Egyszerűen elegáns

Tárgyalók és konferenciatermek tervezésénél nagy segítséget nyújthat a Galax nemrégiben megnyílt bemutatóterme

A cégeknél a fejlődés egyik legkomolyabb hajtómotorja a kommunikáció. Egy közelmúltban készült tanulmány szerint az innovatív és kreatív ötleteknek több mint nyolcvan százaléka a személyes beszélgetések alatt születik. Így nagyon fontos a tárgyalók és konferenciatermek minősége, annál is inkább, mert a vezető beosztású alkalmazottak idejük nagy részét megbeszéléseken és konferenciákon töltik a saját irodájuk helyett. A belső terek pedig nagy hatással vannak a hangulatunkra, a viselkedésünkre ugyanúgy, mint a munkateljesítményünkre és a kreativitásunkra.

A technikai eszközök az utóbbi időben hatalmasat fejlődtek, míg a kilencvenes években egy-egy tárgyaláshoz vagy konferenciához még elég volt egy írástétő, majd egy projektor, ma már teljesen mások az elvárások. High-tech megoldások sora áll rendelkezésre, amelyeket azonban bele is kell integrálni a tér belsőépítészeti felépítésébe. Ez egy – esetleg nem annyira technikai érdeklődésű – építésznek, belsőépítésznek nem feltétlenül könnyű feladat. Az eredmény azonban csak akkor lesz igazán jó, ha a technikai berendezéseket már a tervezés kezdeti stádiumában a tér részeként és nem utólagos installációként kezeljük.

A Galax a legújabb kommunikációs technikákat biztosítja, igény szerint hozzászólói, szavazó- és tolmácsrendszerrel, hang-, megjelenítés- és vezérléstechnikával, video és audio archiválással, biometrikus vagy kártyás azonosítással látják el a tárgyaló-, konferencia- és irodai tereket. Manapság a technológia gondos kiválasztásának és tervezésének eredményeként az eszköz csak akkor látható, amikor szükséges, egyébként eltűnik a bútorban, tiszta munkafelületet biztosítva az asztalon.

Az Infopark A épületében nemrég megnyílt Galax bemutatóteremben élőben, kézzelfoghatóan láthatjuk ezeket a technikai eszközöket, sőt a beépítésüket is, ugyanis a szokásos, kiállítászerű bemutatás helyett itt egy ténylegesen megépített tárgyalót találunk, ahol a tárgyalóasztal mellé leülve magunk is kipróbálhatjuk a technikát és könnyebben átláthatjuk a térbeli összefüggéseit is. (Ez a megoldás Kelet-Közép-Európában egyedülálló, de Nyugat-Európában is ritka.) A bemuta-

tóterem belsőépítészeti kialakítása egyébként is inspiráló, a high-tech eleganciának és a humánus természetességnek olyan ötvözetét sikerült itt kialakítani, ami példaértékű lehet a hasonló funkciójú épületekben általában is.

Külön érdekessége a történetnek, hogy ezt a rendkívül igényes belső teret takarékos eszközökkel alkották meg a belsőépítész tervezők. Egyébként az volt a céljuk, hogy nem túl drága, a magyar viszonyok között is elérhető anyagokat használjanak, másrészt a csúcstechnológiát képviselő technika környezetében ezeket jobbnak is tartották, hiszen nem vonják el a figyelmet, hanem semleges háttérrel alkotnak, még jobban kiemelve a berendezések magas színvonalát. A tervezők racio-

nális keretek között akartak maradni, a legminimálisabb eszközöket alkalmazni, hogy semmi sem legyen megkérdőjelezhető. Ennek jegyében tartották meg az eredeti, teljesen szokványos álmennyezetet is, amit azonban az egyik oldalon fehérre, a másik oldalon feketére festve tökéletesen beleillesztettek a térbe.

A fekete és a fehér kontrasztja egyébként is meghatározza a bemutatóterem belsőépítészeti koncepcióját. A tervezők koncepciója itt teljesen a funkciót követi: fehér az irodai rész, ahol napi nyolc órás, világosságot igénylő munka folyik, és fekete a tárgyaló, ahol a projektoros kivetítés sötétet kíván. A több, mint négy méter hosszú, fekete bútorlinóleummal borított, egyedi vonalvezetésű tárgyalóasztal és a kényelmes dizájnű székek összhangja azt sugallja, hogy itt a technika van az emberért és nem fordítva. A pultok tervezésénél olyan anyagot kerestek, ami mind a fehér, mind a fekete térhez jól illeszkedik, így esett a választásuk a fenyőre, ami csak viaszos beeresztést kapott, így kellemes tapintású, természetes hatású.

A világos és sötét színek mellett egy másik kontrasztot a professzionizmus és a játékoság kettőse. Az utóbbit képviseli a hangszórók kék vezetékének rajzolata a falon és a kivetítőt rejtő origami „felhő”, amely a könnyedséget, a kézműves technikát és a perfekcionizmust kiemelve ötvözi a japán kultúrát is megidézi. Szintén játékos és egyben

nagyon szellemes elemek az egyedi tervezésű és kivitelezésű habkarton termékismertető táblák. Ezek mágneses kialakításuk révén a falra merőlegesen – a térbe kilépve – helyezhetők el, így nem borítják el a falat a feliratok. Mindez egy olyan alapkörnyezetben, ahol a technikai eszközök működése és bútorokba integráltsága mellett a padlóburkolat, az álmennyezet és a beépített bútorok vonalának összehangoltsága is tökéletes.

A jól sikerült végeredményben nagy szerepe van a megrendelő és a tervezők – kölcsönös bizalomra alapuló – harmonikus együttműködésének. A Galax nyitott a tervezők elképzeléseire, és partner ezek megvalósításában. Lehetőség van egyedi méretű és kivitelezésű technikai berendezések megrendelésére is, sőt már arra is volt példa, hogy az érintőképernyő grafikai rendszerét átalakították (a mögötte álló szoftver átprogramozásával), hogy a belsőépítészeti koncepcióba jobban beleilleszkedjen.

X

Belsőépítész: Juhász Veronika, Kéry Balázs

Grafikai tervezés: Juhász Veronika

Origami projektor burkolat és lámpa: Czóbel Netti

Bútorok: Enter Team (Sarkadi Péter)

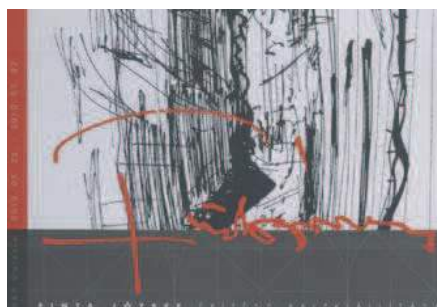
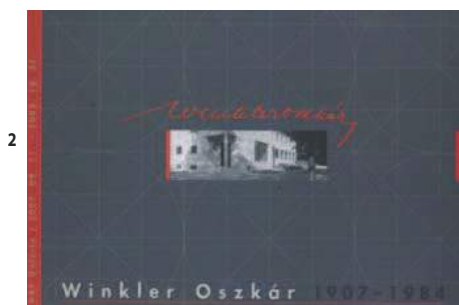
Kivitelezés: Fit-Out Kft.

Fotó: Földi Tamás

11 év 110 kiállítás a HAP Galériában

A 2014. november 4-i vernisszázs a jó időnek köszönhetően az udvaron trombitaszóval kezdődött, amelyet Winkler Balázs trombitaművész adott elő. Mónus János és Baló Borbála 11. alkalommal adták át a Molnár Péter-díjat, amelyet ezúttal Gereben Péter és Marián Tamás a nagy-egedi Csutorás Pincészet épületeinek megtervezésével érdemelték ki. Mónus János, a díj kurátora ismertette a zsűri összetételét: Molnárné Baló Borbála, Mónus János, Winkler Barnabás, Ferkai András, Pazár Béla és Kalmár László. Mint mondta, a bírálati szempontoknál mindig a szakmai lelkiismeretre apellálva hozzák meg döntésüket. A most díjazott épület kisléptékű, egyszerű, de a hazai trendet alakító. A plakettek, az oklevél és a „Molnár Péter építészete” című, számozott könyv átadása után a „11 év 110 kiállítás a HAP Galériában” című kiállítást

Ferkai András nyitotta meg. „Kevin Lynch amerikai várostervező 'The Image of the City' című művében öt ismérvet sorol fel arra, hogy az emberek miként értékeli városukat. Az öt ismérv: útvonal, szegély, körzet, csomópont és nevezetességek (landmarkok). A Széll Kálmán tértől Margit körút tengellyel egészen a Török utcáig nyúlik el az a bel-budai terület, ahol a HAP Galéria nevezetes helyet vívott ki magának.” Az eltelt 11 évben jórészt már nem köztünk élő építészek életmű-kiállításaira került sor, de soproni festő- és szobrászművészek, műegyetemi tanszékek munkáit, valamint Winkler Barna rózsaszín Zsolnay kerámia gyűjteményét is láthatta a közönség.

A Kiscelli Múzeum építészeti részlege és a Magyar Építészeti Múzeum jelenleg egy-egy fővel működik. A Városligetbe tervezett Építészeti Múzeum legkorábban négy év múlva valósulhat meg. De mi lesz addig? – tette fel a költői kérdést az előadó. A múzeumban őrzött életművek bemutatásának sorát ugyanis a HAP Galéria bezárása után is folytatni kell!

Winkler Barnabás felkérte Káldi Artúrt, hogy a megjelenő, 11 év kiállításait összefoglaló kötet általa írt előszavát olvassa fel. „Amint a posztumusz Ybl-díjakért öt évig harcoltam, úgy fogok küzdeni azért is, hogy az Építészeti Múzeum az átmeneti években is megfelelő helyen őrizze építészeti gyűjteményét, tovább gyarapíthassa értékes állományát

a családoknál lévő építész életművek anyagával, és az életművek feldolgozásával felkészülhessen a beköltözésre a majdani épületbe. Csak akkor nyugodhatunk meg, ha erre az égető problémára minél előbb megfelelő megoldást találtunk.”

Mónus János terven kívül kért szót, felszólalásában méltatta a Galéria fontosságát és érdemeit, majd Bálint Imre, a Budapesti Építész Kamara elnöke oklevelet nyújtott át Winkler Barnabásnak a HAP Galériában 11 év alatt megrendezett 110 kiállításért, amelyet több, mint százötvenezen láthattak.

A záró tárlatot Winkler Barnabás a 110 kiállítás katalógusfüzetéből állította össze. A megnyitóra megjelenő, 311 oldalas, vastag ki-

adványt Winkler Barnabás és Hübner Teodóra szerkesztette.

A HAP Galéria záró kiállítását, mint mindig, most is nagyon sokan tisztelték meg jelenlétükkel. A rendezvény ismét trombitaszóval zárult. A beszélgetés hosszú ideig együtt tartotta a lelkes közönséget. – Nagyon hiányolni fogjuk ezeket a keddi napokat – summázta az egyik résztvevő a jelenlévők véleményét. A kiállítási katalógusfüzetekből egy csokorra valót válogattunk.

1. A kiadvány címlapja
2. Winkler Oszkár kiállításának katalógusfüzete. 2003.
3. A szocialista realizmus maradandó épületei kiállítás katalógusfüzete. 2006.
4. Finta József grafikai kiállításának katalógusfüzete. 2010.
5. Latinovits Zoltán építész-művész kiállításának katalógusfüzete. 2011.
6. Winkler Barnabás: „Kezdetben volt a rózsaszín” című kiállításának katalógusfüzete. 2011.

Timon Kálmán

Templomaink jelene

Gondolatok a *Templomaink tegnap és ma – Győr-Moson-Sopron Megye templomépítészete 1897–2014* kiállítás kapcsán

Az építészettörténet-írás legteljesebben végigvihető íve a templomok bemutatásán keresztül történik. A mindenkori társadalom öndefiníciója az építészet. Ugyanígy a templomépítészet is az építő közösség kulturális jellegrajzát adja. Magyarország 20. századi történelmét, társadalmi változásait jól jellemzik az nagy egyházszervezetek építkezései. A római katolikus, evangélikus, református templomok (mintegy 130 évet felölő) modern kori építészettörténeti periódusai a hazai építészeti mérnöki teljesítményéről és tervezőművészi minőségéről adnak korszakonkénti jellemrajzot. A legújabb kutatások bizonyítják, hogy e folytonosság a magunk mögött hagyott évszázad mindkét felére igaz – még ha az emlékek száma oly alacsony is, de jelentős alkotások születtek a II. világháborút követően is, mely valamiképp mégiscsak folytonosságot

biztosított a rendszerváltás után újra felvirágzó templomépítésnek. A megyei kamara kezdeményezésére és Hartmann Gergely következetesen végigvitt áttekintő-rendszerező kurátori munkájának köszönhetően létrejött kiállítás összképe erről tesz tanúságot. 45 épület fotódokumentációval teljes, rajzokkal és főbb adatokkal elkészített tablói adják a bemutatás bázisát. A korszakolásokkal – elsősorban stílári megközelítésekkel, máshol történelmi sorsfordulókhoz köthető dátumokkal – tagolt tárlatrendezés rövid felvezető szövegeket ad tájékozódásul az egyes tendenciák jellemzőit ismeretve. A kiállítás értéke elsődlegesen az összkép, de a kurátor jól tudja,

hogy az ismert-ismeretlen épületeken túl a korabeli szellemi közeg és mai használat bemutatása sem maradhat el. Két riport (Czigány Tamás DLA építész és Fehérvári Jákó OSB teológus) a kortárs eszmeiségről szól közvetlenül –, a nagy modern templomok tervpályázati anyagának eredeti tervei pedig a két világháború közötti virágkor rajzokon keresztül közvetített jellegrajzát adják számunkra. Hasonló párhuzam érezhető ki a mai használatot bemutató, narratíva nélküli, szépen vágott snittekkal vetített templom-kisfilmek és Somogyi Antal '33-as könyvéből vett kép-minták között. Ezt tetézi egy unikális felvetés: a liturgikus térhasználat változásának bemutatása – sajnos csak – egy templomterv esetén keresztül. A megérzés nagyon jó – a folytonosság az élő liturgia által biztosított.

A kiállítás a győri ispta barokk terei után február 19. és március 1. között a Fugában látható – és néhányan várjuk a tudományos alapokkal is kibővített könyvformátumot. (VZ)

Leier

GRAPHISOFT®

ARCHICAD PROGRAMBŐVÍTMÉNY LEIER ÉPÍTŐELEM INSTALLÁCIÓJÁHOZ

**A VALÓSÁG,
3D-BEN ÁBRÁZOLVA**

*Egy kattintásra
a megoldástól!*

További extra tartalmak:

Alkalmazástechnikák | Mélyépítés specifikáció
Prospektusok | Teljesítménynyilatkozatok
Számoló programok

2015

WWW.LEIER.HU

Ismét Öko City a Construma 2015-ön

Tisztelettel meghívjuk Önt és Cégét a 2015. április 15–19. között megrendezésre kerülő Öko City kiállításra, melynek a Construma megújuló energiaforrásokkal foglalkozó Reneo pavilonja ad otthont.

A Hungexpo Zrt. szakmai partnereként ismét kedvező áron kínálunk megjelenési lehetőséget a Construma 2015 kiállításcsokor megújuló energiaforrások, energiatermelés, -ellátás, -tárolás, környezetvédelem, energiahatékony építés témaköröket bemutató pavilonjában.

Az Öko City Kiállítás és Fórum az ÉVOSZ, a BKIK, az ÉMI, a MAKÉSZ a Hungexpo és az Energiabarát Kft. közös szervezésében valósul meg.

A projekt központi része egy tájékoztatósi sziget, ahol a jogszabályokról, azok változásairól, energiahatékonyságról, az építési termékek új forgalmazási szabályairól, a minősítéssükről, pályázati lehetőségekről kapnak választ kérdéseikre az érdeklődők a minisztériumok, az ÉMI, a BKIK, a Goodwill Consulting Kft. és a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság szakembereitől.

A bemutatóház előtti Fórum téren előadá-

sok, szakmai viták, alkalmazástechnikai bemutatók kerülnek megszervezésre.

Az Öko City kiállításon a Reneo pavilonban bemutatkozó cégek egy közel nettó 0 energiafelhasználású épület körül lesznek elhelyezve.

A bemutatóépület szerkezete több helyen nyitott lesz a rétegrendek, a felhasznált anyagok szemléletes bemutatása céljából. A felépített ház energiaigénye is nyomon követhető lesz egy interaktív bemutatótáblán.

Az Öko City-n végigsétáló látogatók szakemberek segítségével ismerkedhetnek meg a környezettudatos, költséghatékony, energiabarát építés, felújítás során alkalmazandó technológiákkal. Az Öko City végigvezeti az érdeklődőket az ötlettől a beköltözésig tartó folyamaton, segít a helyes döntések meghozatalában.

Várjuk cégüket az Öko City-ben a Construma Reneo (megújuló energiás) pavilonjában április 15–19. között.

Speciális szolgáltatások:

■ az Öko City konzultációs szigetén érdeklődők közvetlenül a jogalkotók képviselőitől kapnak tájékoztatást a megváltozott jogszabályokról;

■ az Öko City kiállításon egyedülálló kerekék között független energetikai és pályázati tanácsadás zajlik a Goodwill Consulting és a Goodwill Energy Kft. közreműködésével;

■ interaktív bemutató: a pavilonban lévő több száz négyzetméteres Öko City közepén egy – a kiállítók termékeiből felépített és a 2020-as előírásoknak megfelelő – közel nettó 0 energiafelhasználású épület kerül bemuta-

tásra, amit a látogatók akár okostelefonnal is működtethetnek – köszönhetően a helyszínen működő intelligens épületirányítási rendszernek;

■ az érdeklődők az építéshez, felújításhoz szükséges döntések meghozatalának folyamatában látogathatják meg a kiállítókat, az építészektől indulva, az alapozás, a falszerkezetek, a hőszigetelések, nyílászárók, tetőfedés, gépészet, világítás, energiatermelés, finanszírozás stb. témakörök érintésével, így is érzékelhetve, mikor milyen döntéseket kell meghozni;

■ a kiállítási terek szabadon átjárhatók lesznek.

Érdeklődni lehet Kárpáti Józsefnél az alábbi elérhetőségeken:

karpati@energiabaratt.hu, mobil: +36-30-206-3360.

(x)

**Az építőipar szakmai
csúcstalálkozója itt van.**

CONSTRUMA

2015. április 15-19.

**hungexpokiállítás
programod van**

**Az építőipar legnagyobb hazai szakkiállítása, az
építőipari- épületgépészeti – otthonteremtési
kiállításcsokor meghatározó eleme.**

- Fókuszban a „zöld” építőanyagok, energiatakarékos megoldások
- Építőipari – épületgépészeti újdonságok széles körű kínálata
- ÖKO CITY bemutatóház – közel nettó nulla energia felhasználással,
- Betétkiállítások: DACH-TECH, ELECTROLIGHT, FRONTÁL, INTER-ISOLA
- Gazdag szakmai program
- MÉK tagoknak a kiállítás megtekintéséért: 1 továbbképzési pont

Egyidejű kiállítások:

HUNGAROTHERM

RENEO

OTTHON
Design

CONSTRUMAKERT

Bővebb információ: www.construma.hu

MAGYAR ÉPÍTÉSZ-KAMARA
TUDOMÁNYOS ÉS HÍRLEHETŐSÉGI KÖZVETÍTŐ

MAGYAR VÁROSHÁZ
KAMARA

Főtámogató:

otp Lakástakarék
Szép otthon, jobb élet

Kiemelt
médiapartner:

SZÉP HÁZAK

Az Ybl Egyesület Ybl bicentenáriumán

1

2014. április 6-án ünnepeltük Ybl Miklós születésének 200. évfordulóját. Ez a nevezetes esemény arra készítette a Szmodits Júlia elnökszöny által alapított és vezetett Ybl Egyesületet, hogy neves építészünk bicentenáriumának esztendejét a Magyar Építészet Évének nyilvánítsa, és egész évre szóló változatos, gazdag programokat szervezzen.

Az Ybl Bicentenáriumi Emlékév 2014. január 22-én, Ybl Miklós halálának 123. évfordulóján kezdődött. A Bakáts téri Ferencvárosi Assisi Szent Ferenc plébániatemplomban, Ybl alkotásában az emlékévet dr. Szaló Péter helyettes államtitkár nyitotta meg beköszöntőjével. Az év legnagyobb építészeti ünnepe április 6-a volt, Ybl születésnapja. A megemlékezések már előző nap, április 5-én elkezdődtek az I. kerületi Ybl Miklós téren az építés szobrának megkoszorúzásával. Ezután a nagyszámú társaság a szobor elől átvonult az Ybl Kioszkhoz, amelyet újabban Ybl Palotának kereszteltek át. A kis ékszerdobozszerű épület, Ybl Miklós csodálatos alkotása tulajdonképpen az egykori királyi vár vízellátásának gépháza volt, a világ legszebb, koronával díszített gyárkéményével, amely egy gyönyörűen megformált építészeti toronyban van elrejtve. A neoreneszánsz oszlopokkal alátámasztott, sgraffito-boltozatos teraszon folytatódtak az események. Bemutatták a Magyar Pénzverő Zrt. 10000 és 2000 forintos ezüst Ybl emlékérmét, valamint a magyar Posta 1000 forint névértékű alkalmi Ybl bélyegblokkját.

Potzner Ferenc, Pottyondy Péter és Dévényi Tamás építészek, a Várkert Bazár tervezői ismertették a 2012 és 2014 között szépen helyreállított épület jellemzőit és a tervezés folyamatát. Az egyesület tagjai pogácsával kínálták a vendégeket. Egy tokaji borász kis hordókból tokaji borokat mért ki, végül az ötszintes marcipán tortát Szmodits Júlia szelgette föl a több mint kétszáz résztvevőnek.

A vidám koncert után a résztvevők a tervezők vezetésével megtekintették a Várbazárt. A 340 méter hosszú homlokzatú neoreneszánsz együttes tengelyesen szimmetrikus kompozíció. Középen kéttornyú gloriette, kettős rámparendszer, exedra jellegű pavilonok (amelyeknek nem volt funkciójuk, most a déli a földalatti részek bejárata lesz), két-

2

szer tíz egykori műterem összenyitva étteremmé és kávéházzá alakul, végül a lezáró lakóépületek a funkcióváltással kiállító terekké és irodákká válnak. Az első ütemben az Ybl által 1875-ben tervezett épület nyílt meg. (A munka második ütemeként a földalatti többfunkciós terem, előcsarnokát, a többszintes mélygarázst és tetejükön a geometrikus neoreneszánsz kertet augusztus 28-án adták át.)

Az ünnepségek másnap, április 6-án a Szent István Bazilikában folytatódtak ünnepi szentmisével, majd utána az Ybl tervezte épület műemléki megtekintésével. Délután az Operaházban dr. Pintér Sándor belügyminiszter a jobb oldali bejárat előcsarnokában Ybl bronz dombovművét leplezte le. Az Ybl-díjakat az Ybl Egyesület kezdeményezésére és felkérésére – 1953-as alapítása óta először és remélhetőleg ezután minden elkövetkező évben – az Operaházban adják majd át Ybl Miklós születésnapján. A díjakat a belügyminiszter nyújtotta át a kilenc kitüntetettnek. Szmodits Júlia elnökszöny elismerő oklevelet vehetett át. Befejezésül Kodály, Saint-Sains és Ravel műveivel díszhangverseny zárta a napot.

Ezt a napot megelőzően és ezt követően az év során Ybl Miklós szinte mindegyik számottevő alkotását rendezvénnel ünnepelték: a Régi Képviselőházat (ma: Olasz Intézet), a Pesti Hazai Első Takarékpénztár székházát (ma: Ybl Palota), a Magyar Nemzeti Múzeum Szé-

3

chényi termét, a Gloriettet (Széchenyi kilátó, áthelyezve 1897), a fői templomot, a Fővámházat (ma: Budapesti Corvinus Egyetem), a Ráczfürdőt, az Erzsébet téri Danubius kutat, a Margitszigeti elpusztult Margit fürdőt, Gróf Károlyi Lajos palotáját a Pollack Mihály téren, az ókigyósi Wenckheim kastélyt, a nagymágocsi Károlyi Kastélyt, a parad-sasvári Károlyi kastélyt. Ezen kívül számos kiállítás, konferencia, koncert, sportrendezvény, fővárosi épületbemutatók, vidéki kastélytúrák, emléktábla-avatások történtek. Külön ki kell emelni egy fontos eseményt: október 9-én az egyesület által szervezett Ybl bicentenáriumi zárókonferenciát a budapesti Gróf Festetics palotában (ma: Andrássy Gyula Német Nyelvű Egyetem). A programban nem csak Ybl-ról, hanem más jelentős magyar építészekről is szó volt. Jankovics Marcell Jelképek az építészetben címmel tartott gondolatébresztő előadást, Dévényi Tamás pedig Jelképek Ybl építészetében címmel vitte tovább a témát. Ezt követően a többi jelentős magyar építésze emlékeztek: a 225 éve született Hild József, a 135 éve született Steindl Imrére, valamint rajtuk kívül Feszli Frigyesre, Lechner Ödönre, Schulek Frigyesre, Kozma Lajosra és Kismarty-Lechner Kamillra.

Az Ybl emlékévként Ybl halálának 124. évfordulóján a Fiumei úti Nem-

4

zeti Sírkertben, a Nemzeti Pantheon Alapítvány által felújított Ybl sír- emlék megkoszorúzásával 2015. január 22-én ért véget. Január 22-e 1989 óta a Magyar Kultúra Napja, mert Kölcsey Ferenc, a Himnusz költője 1823-ban ezen a napon fejezte be a vers kéziratának letisztázását Csekén, a mai Szatmárcsekén. A két ünnep tehát egybeesett. Koradélután a megemlékezők Tahitófalu temetőjébe zárandokoltak Pollack Mihály sírjához. A klasszicizmus építésének, Ybl mesterének síremlékét maga Ybl Miklós alkotta. Pollack Mihály (1773-1855) halálának 160. évfordulóját szintén koszorúzással ünnepelték.

Az eseménysorozat este a budapesti Szent István bazilikában szentmisével fejeződött be, amit Snell György plébános, esztergom-buda-

pesti segédpüspök, a Szent Jobb őre celebrált. A záróbeszédet dr. Szaló Péter főtanácsos tartotta. Szmodits Júlia elmondta, hogy a Szent Efrém férfikórus az emlékévként kezdetén a Bakáts téri templomban lépett fel először, azután az év során az Ybl által tervezett további tíz templomban adott koncertsorozatot. A befejező hangversenyre most itt, a bazilikában kerül sor. A szertartáson a Szent Efrém férfikórus működött közre, Bubnó Tamás karnagy dirigálásával, orgonakísérettel. A kórus Liszt Ferenc Requiem című nagyszabású művét adta elő.

5

6

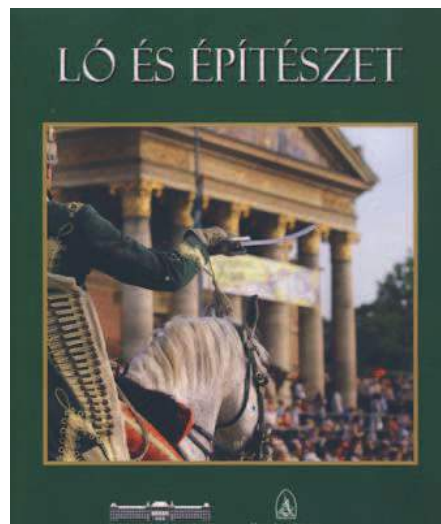
7

Az Ybl Egyesület Szmodits Júlia elnökszöveg vezetésével 2014-ben a nagy magyar építész emlékévként méltó rendezvényekkel ünnepelte meg. Az eseményeket két katalógusszerű, nagy példányszámú, izlőse kis programfüzetben harangozták be, a második kötetben a már lezajlott rendezvényekről fotósorozatokkal is hírt adtak. Befejezésül az elnökszöveg mindenre kiterjedő figyelmének két momentumát emeljük ki. A Magyar Pénzverő Ybl emlékérméből, illetve a Magyar Posta Ybl bélyegblokkjából egy-egy példányt az elnökszövegnek ajándékoztak, köszönetül azért, hogy felhívta figyelmüket az Ybl-évfordulóra.

Timon Kálmán

1. Koszorúzás 2014. április 5-én az Ybl szobornál. Fotó: Bélavári Krisztina
2. A Várkert Bazár felső része
3. A Várkert Bazár rámpái a gloriattal
4. Az Ybl Palota, korábban Ybl Kioszk a Várkert Bazár teraszáról
5. Ybl Miklós 200 emlékérmé
6. A 2000 forintos emlékérmé hátlapja
7. 1000 forint névértékű Ybl emlékblokk első napi bélyegzővel

Ló és építészet?!

1

Hogyan is jön létre az a könyv, melynek ily' meglepő címet adnak, mint LÓ ÉS ÉPÍTÉSZET?

Mert ha ló, akkor istálló, benne halk moraj, a hídlás dobbanása, lánccsörgés, horkantás,

2

3

finom párás illat. Ezredévek beidegződése, az ember legbensőségesebb társának örök szépsége, a hűség magas mintája. Édesapámnak több fényképe van a lovaival együtt, mint a

családjával. Az emberi büszkeség ezeken a fotókon tetten érhető. Igen a ló.

Mielőtt elmerülnék lótartó családjunk emlékképeiben, vegyük kézbe a könyvet.

A könyv súlya, hajlékonysága, a borítón huszár, kard, engedelmes nyakív...

Már a megjelenés is magyar embernek tetsző.

Elég lapozni a tartalomjegyzékig, s rögtön látjuk a kísértő képeken, hogy ez a nemes társ a legmagasabb szintű építészetet boltozta maga fölé az elmúlt századokban egészen napjainkig.

A Magyar Lovas Szövetséggel együttműködve a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Ipari és Mezőgazdasági Építészeti Tanszéke két évente meghirdet egy szabadon választott tervezési kurzust Ló és Építészet címmel. A meghirdető egyetemi tanár, Lázár Antal az egyetlen igazán lóhoz értő építész. A témát felvezető és elmélyítő társai, a Lázár Vilmos vezette magyar lovas „aranycsapat” tagjai. A kellően fellelkesített hallgatók egy ígéretes tanulmány megírásával fejezik be a félévet.

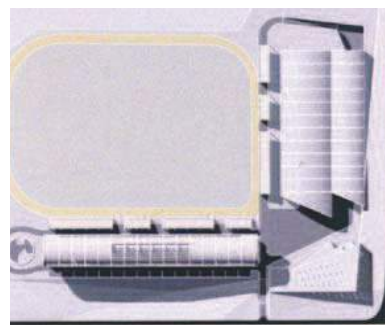
4

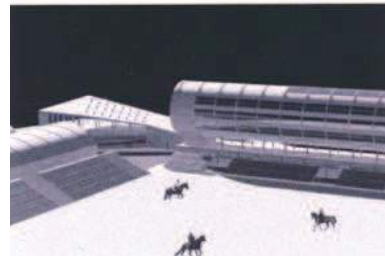
5

Ezt a közös alkotómunkát rögzíti a könyv. Bepillantást nyerhetünk:

- a jelen nemzetlovas-stratégiájába,
- a legnagyobb lovaslétesítményeink víziójába,
- a lovaglás művészetébe,
- a magyar ló történetébe,
- a lóversenyek meghonosításába,
- a ló állatorvos tudományába,
- a távlovaglásba,
- a lovardaépítés történetébe,

6

7

■ a ló mint művészet témakörbe,

■ és más egyéb építészeti emlékeinkbe.

Ezen kívül sorra átolvashatjuk a hallgatók szenvedélyes, igényes dolgozatait. A könyv nemcsak a hallgatók munkáját dicséri, de hasznos segédanyag a gyakorló építészek és a lovat szeretők számára is. Szerkesztette: Lázár Vilmos, Lázár Antal, Della Donna Alíz. Felelős kiadó: Lázár Antal DLA Kossuth-díjas építész. Megnevezett cél: oktatási segédanyag

Ferencz István DLA

1. A könyv címlapja
2. Magyar huszár
3. Marschall József ügetőpark látványterve (terv: Lázár Antal)
4. Róma, Circus Maximus
5. Bál a lovasiskolában (1744) Galli da Bibiena festményén
6. Pasaréti lovarda helyszínrajz és távlati kép (terv: Lázár Antal)
7. Lázár Vilmos kilencszeres fogathajtó világbajnok

A b s t r a c t s

RECEPTACLE OF LIGHT

14

SAINT STEPHEN'S CHAPEL, BADACSONYTOMAJ, HUNGARY
BY TIBOR JANKOVICS

A fitting description for this work is a "scenic chapel" considering the building differ from convention in terms of built form. This monolithic form encloses a cave like place of worship that is illuminated by a direct beam of light cast upon a memorial to Stephen, the patron saint of Hungary, on the morning of the 20th of august.

INTERNATIONAL CONVENTION OF ARCHITECTURE

MESSAGE FROM HERMAN HERTZBERGER

24

MÉSZ (ASSOCIATION OF HUNGARIAN ARCHITECTS) CONVENTION,
7th MARCH 2015

Regardless of how the architecture of the future will appear, it must be oriented toward physical and mental accommodation. Whatever happens and whatever we do, if we as architects continue to make a contribution to the betterment and dignity of people, everything will be fine.
 Extract from letter by Herman Hertzberger, January 2015

LIBRARY AS CULTURAL PALACE

28

LIBRARY OF BIRMINGHAM, BIRMINGHAM, UNITED KINGDOM
BY MECANOO ARCHITECTEN

The idea of creating a People's Palace to unite those of differing age and social background has been provided for, not only within the building's envelope also extending to wards the surrounding public spaces. The spaces are overlapped with the intention of creating rich vistas contained within a filigree metal skin inspired by the metal working history of this city.

WEI-WU-YING CENTRE FOR THE ARTS, KAOHSIUNG, TAIWAN
BY MECANOO ARCHITECTEN

Located on a site previously used by the military this cultural hub derives its visual appearance from the geometry of banyan trees. The open spaces allowing people to interact with this building by day or night. The five main "legs" to this building contain the core functions, theatres, concert hall and opera hall, whilst the gentle crossovers from internal to external spaces allow for further diversity of use.

SAINT MARY OF THE ANGELS CHAPEL, ROTTERDAM, HOLLAND
BY MECANOO ARCHITECTEN

Located within the perimeter of an historic chapel dating back to 1869 a free formed space can be observed below a roof which seems to levitate above the place of worship. Light is allowed to permeate the external skin indicating ceremonial patterns.

LIGHT UNDERGROUND

34

DRENTS MUSEUM EXPANSION, ASSEN, HOLLAND BY ERICK VAN EGGERAAT

Existing historical buildings are maintained, although elevated on a glass plinth, whilst the new museum spaces are found below an undulating landscaped surface which functions as a public park. Awarded "best interior" at the Dutch Design Awards 2012.

COUNTERPOINT INCINERATION LINE, ROSKILDE, DENMARK BY ERICK VAN EGGERAAT

An iconic approach to development of an industrial facility has been employed to clad this waste disposal plant. Cutting edge cladding and lighting technologies are combined to create a counterpoint building to the city of Roskilde's cathedral.

CONCRETE BEAUTY

ERASMUS UNIVERSITY COLLEGE, ROTTERDAM, HOLLAND
BY ERICK VAN EGGERAAT

Conservation and restoration of this municipal library reveals and restores elements of the building considered to be of exceptional beauty. Contemporary elements have been executed in clear glass and reinforced concrete to achieve desired requirements for educational facilities and sustainable mechanical engineering solutions.

STADIUM REBORN

DE KUIP (FEYENOORD) STADIUM, ROTTERDAM, HOLLAND
BY ERICK VAN EGGERAAT

This stadium has been to be mutually beneficial to the city of Rotterdam and the Feyenoord club brand, taking advantage of its location at the city's southern gate. Developed to facilitate regional requirements of FIFA whilst providing general sports and entertainment opportunities.

MEMORY AND INVENTION

38

CONTEMPORARY ARTS CENTRE, CÓRDOBA, SPAIN
BY FUENSANTA NIETO and ENRIQUE SOBEJANO

Architecture feeds upon images concealed in ones memory, here echoes of the Hispano-Muslim come to light, lending the project a new approach to western character. An admiration of hidden geometric laws common to Cordovan artists, craftsmen and builders has been developed in the form of domes and honeycombs, undertaken with a clarity of material use. The result being a cultural souk in which ideas maybe provoked, discussed or even rejected as part of the necessary path towards artistic expression.

CONCRETE SHELL PIERCED BY LIGHT

42

COMBINED PARISH OF LÁGYMÁNYOS (KELENFÖLD), BUDAPEST, HUNGARY
BY RÓBERT JAHODA

The Lágymányos Parish dates back to 1931, although there was no church building a school sports hall was used for worship, followed by war years, consequent financial difficulties and lack of support for religion under the communist regime, it took until 2001 to see an opening to build a church. Finally realised in architectural concrete, following plans similar to those found in the middle ages, using natural daylight to enhance the ceremonial proceedings.

BEFORE AND AFTER THE "TIME GATE"

48

SAINT MARGARET'S CHURCH, SOPRON, HUNGARY BY TAMÁS SUPKA-KOVÁCS

Constructed on a site ordained 70 years ago for the purpose of erecting a small a church has been placed. This church being in proportion to its surrounding neighbours, family home and villas, takes on the form of a "boat" or "ark" deriving structural inspiration from the gothic type arch. Entrance and egress via the "Time Gate" is both symbolic and practical, accepting that a church is not built for today alone, as this building type has roots in the past looking towards the future.

FAITH AND POWER OF THE COMMUNITY

52

LENCZ REFORMED CHURCH, DEBRECEN, HUNGARY BY ANDRÁS KOVÁTS

In centuries past worshippers congregated at houses of God. Modern churches, regardless of denomination, seem to resemble one another in the fact that scale has become more domestic. This contemporary approach to belief in the community creates a home for worship amongst homes. A good example of this domestication of form is applied by the replacement of pews with chairs allowing for a more relaxed approach to worship in a space that is flexible allowing for varied use patterns.

van Egeraat, Erick

Világhírű holland építész. Rotterdami központja mellett Moszkvában, Budapesten, Londonban és Prágában tart fent irodát. Legismertebb alkotásai: a budapesti ING-székház, a Drents Múzeum Assenben, a Mahler4 toronyház Amszterdamban, a hulladékégető Roskildében, a lipcsei egyetem főépülete, és a Sperbank egyetemének épülete Moszkvában. 2006-ban a Budapestért díjjal lett kitüntetve, 2007-ben pedig a Rietveld-díjjal, és a RIBA díjával. A Mecanoo egyik alapítója, de 1995-ben önálló irodát hoz létre, melyet 2009-ben szervezett újjá.

Houben, Francine (Mecanoo)

A Delft történelmi belvárosában működő holland építészirodát Francine Houben, Henk Döll, Roelf Steenhuis, Erick van Egeraat és Chris de Weijer alapította 1984-ben. Kiemelt jelentőségű alkotásaik között szerepel a Delfti Műszaki Egyetem könyvtára (1997) és a kampusz rendezési terve (2002), a rotterdami Montevideo-torony (2005), a nijmegeni „Ötvenkét-emeletes” (2007), valamint a birminghami könyvtár és színház (2013). „A körültekintő építész” (*The Reflective Architect*) c. utazó kiállításuk 2000-ben bejárta az Egyesült Államokat; a brit pavilon égisze alatt a Velencei Biennále (2006), egyénileg az első és harmadik Rotterdami Biennále résztvevői (2003, 2007). Az International Highrise Award (2006), a Brick Award (2007) és az International Prize Dedalo Minosse többszörös díjnyertesei (2006 és 2008).

Hertzberger, Herman

Amszterdamban született 1932-ben. Delfti Műszaki Egyetemen végzett tanulmányai után 1958-ban kezdte építészeti praxisát szülővárosában. 1965-től 1970-ig az amszterdami Építészeti Akadémián tanít, majd a Delfti Műszaki Egyetem professzora. Építészeti elméleti munkásságával és innovatív tervezői gyakorlatával Aldo van Eyck és Jaap Bakema mellett aktív szerepet vállalt a holland strukturalizmus kifejlődésében, többek között a Forum építészeti folyóirat elindításával. Legfontosabb épületei között említhető a delfti Montessori Iskola (1970) és Diagon-ház terve (1971), a Centraal Beheer biztosítótársaság apeldoorni irodája (1972), valamint az utrechti Vredenburg Zenei Központ épülete (1978). Több könyv szerzője: Előadások építészhallgatónak (1991), Tér és építész (1999), Tér és tanulás (2008). 2012-ben munkásságáért a Brit Királyi Építészeti Intézet (RIBA) aranyérmében részesítették. Ugyanebben az évben Hertzberger életéről Az iskola mint város címen dokumentumfilm készült.

Jahoda Róbert

Okleveles építészmérnök. 1998-ban diplomázott a BME Középülettervezési Tanszékén. 2001-ig több bel- és külföldi irodánál dolgozott, majd Páricsy Zoltánnal megalapítja a Jahoda és Páricsy Építészirodát, ahol lakó- és közösségi épületek mellett szakrális épületek tervezésével is foglalkoznak. A Boldog Meszlényi Zoltán Plébániatemplom megvalósításáért Pro Architectura Újbuda díjjal tüntették ki.

Burián Gergő

2008-ban szerzett diplomát a BME Építészmérnöki karán. Tanulmányai során félévathallgatáson vett részt a Miami University-n (Oxford, Ohio, Usa) és a Norwegian University of Science and Technology-n (Trondheim, Norvégia). 2008 óta a Mérték Építészeti Stúdió, Paulinyi-Reith műterem munkatársa, ahol több sikeres tervpályázat projektvezetője, majd 2013 óta műteremvezető. 2010 óta Breeam Nemzetközi minősítő. 2013-ban mérnök-közgazdász diplomát szerzett a Budapesti Corvinus Egyetemen. 2014 óta a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Építőművészet DLA képzés résztvevője.

Katona Vilmos

Építész, szakíró, a *Metszet* főszerkesztő-helyettese. 2008-ban szerzett diplomát a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Karán. PhD fokozatát az kar Építészettörténeti és Műemléki Tanszékén végzett ösztöndíjas kutatás, számos külföldi és hazai tudományos szereplés (London AAA, Aberdeen RGU, Luzern HSLU, Basel SAM, Sevilla) után kapta 2014-ben. Kiemelt kutatási területe a kortárs liturgikus építészet. Négy évig a Műegyetem és a soproni Alkalmazott Művészeti Intézet párhuzamos óraadója.

Dr. Krähling János

Okl. építészmérnök (1988), a műszaki tudomány kandidátusa, egyetemi docens. Az Építészettörténeti és Műemléki Tanszék tanszékvezetője, a *Periodica Polytechnica* főszerkesztője, Kotsis Iván Emlékérmes.

Szekeres Kriszta

Televíziós újságíró, az MTVA szerkesztője, NYME címzetes főiskolai docens. Szerkesztő-rendezőként elsősorban kultúrtörténeti dokumentumfilmeket készít. 2000 óta él Sopronban, tagja a templomot építő Szent Margit Plébánia képviselőtestületének. Filmesként végigdokumentálta az új templom építését, az erről készült filmet 2014 novemberében a Duna Televízió is levetítette.

Jankovics Tibor

Ybl- és Prima-díjas építész DLA, doktor habil., az MMA levelező tagja, a Pécsi Tudományegyetem tanára. 1968-ban diplomázott a BME-n. 1973-ig a Baranya megyei Tanácsi Tervező Vállalat Pécs építésze, majd műteremvezetője. 1973-ban a „Pécs Csoport” alapítója, 1978-ig a Pécsi Tervező Vállalat műteremvezetője. A Kós Károly Egyesülés alapító tagja, mestere. A Győri Tervező Vállalat, majd a Zalaterv Keszthelyi Irodájának építész műteremvezetője. 1983-ban munkatársaival megalakítja a Forma Tervező és Fővállalkozó Kiszövetkezetet, jelenleg ennek jogutódja, a Forma Zrt. elnök-igazgatója.

Kovács András

Ybl- díjas építész, 1978-ban diplomázott a BME Építészmérnöki karán. A MÉSZ Mesteriskolát 1982–84. között végezte. 1978-tól napjainkig a debreceni Keleterv a munkahelye. 1990 óta igazgatója és többségi tulajdonosa. A Debreceni Egyetem Építészkarának címzetes egyetemi docense. A Magyar Művészeti Akadémia köztestületi tagja. Pályája során sokféle építéskamara funkciót töltött be. Jelentős lakó- és középületek tervezője, melyekért több szakmai díjat kapott.

Nieto, Fuensanta és Sobejano, Enrique

(Nieto Sobejano Arquitectos)

A madridi vállalatot Enrique Sobejano és Fuensanta Nieto alapította 1985-ben. A 2007-től Berlinben is működő iroda fontosabb munkái közé tartozik a zaragozai Aragóni Kongresszusi Központ (2008), a valladolidi Nemzeti Szobrászati Múzeum (2009), a cordobai Kortárs Művészeti Múzeum (2013) és a grazi Joanneumsviertel (2013). Magáénak tudhatja a Spanyol Kulturális Minisztérium nemzeti emlékművek felújításáért járó kitüntetését (2008), a Német Építészövetség Nike-díját (2010), az Aga Khan építészeti díjat (2010), a római Piranesi-díjat (2011), az év európai múzeumának kijáró nemzetközi elismerést (2012), valamint a Hannes Meyer-díjat. Enrique Sobejano és Fuensanta Nieto 1991-ig az Arquitectura, a spanyol építéskamara hivatalos folyóiratának társszerkesztői, jelenleg a berlini Universität der Künste és a madridi Universidad Europea egyetemi tanárai.

Supka-Kovács Tamás,

1990-ben diplomázott a BME Építészmérnöki Karán, 1994-ben műemlékvédelmi szakmérnökként. 1990-1994 között a Löver-Plan Kft. Sopron tervezője, majd 1995 óta alapító társtulajdonosa, ügyvezetője és építész vezető tervezője a Meander Sopron Építész Iroda Kft.-nek. Alapítója óta tagja, korábban a Felügyelő Bizottsági tagja a Győr-Moson-Sopron Megyei Építéskamarának. Winkler Oszkár- és Walder József-díjas, illetve a Fertő-táj legszebb háza díjat is megkapta.

Zöldi Anna

1987-ben végzett a BME Építészmérnöki Karán. 1992-ben színdramatikai szakmérnöki diplomát szerzett, 1992-95 között a BME Rajzi Tanszéken doktorandusz. Néhány év tervezőintézeti gyakorlat után szabadúszó belsőépítészként dolgozott, középfolkon építészettörténetet, belsőépítészeti oktatott. 2004 óta rendszeresen publikál építészeti, belsőépítészeti szaklapokban, az építészfórumon, emellett a revizoronline.com kulturális portál építészeti rovatát gondozza.

Timon Kálmán

Aranydiplomás építészmérnök, független kutató, építészeti szakíró. 1965-től számos publikáció és könyv szerzője. 1992–1998 között Budapest XVIII. kerületének főépítésze. 1998-tól 2002-ig a Magyar Építész Kamara kiadványainak szerkesztője. Az Amerikai Épülettervezők Intézetének (AIBD) tagja.

Vukoszávljev Zorán

1996-ban diplomázott a BME Építészmérnöki Karán a Középülettervezési Tanszéken. Diplomadíjas, MTA-OTDT Pro Scientia Aranyérmes, Magyar Állami Eötvös Ösztöndíjas, MTA Bolyai Ösztöndíjas. 2003-ban PhD-fokozatot szerzett. Egyetemi docens a BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszéken. Számos magyar és nemzetközi konferencia előadója (Bangkok, Ourense, Washington, Kielce, Velence), építészeti szakíró. A „Kortárs holland építész” című könyv szerzője, az „Új evangélikus templomok” társszerkesztője, a „Kortárs portugál építész” társszerzője.

Ked Lajos, a virtuális építész

1. Te Lali, valahogy nem jól vannak az épületelemek, hé...!

2. Nem gond, Géza, megoldjuk...

Kijelöl: ablak

Parancs: vidd az épületelemet

Paraméter: 2,5 m

Enter

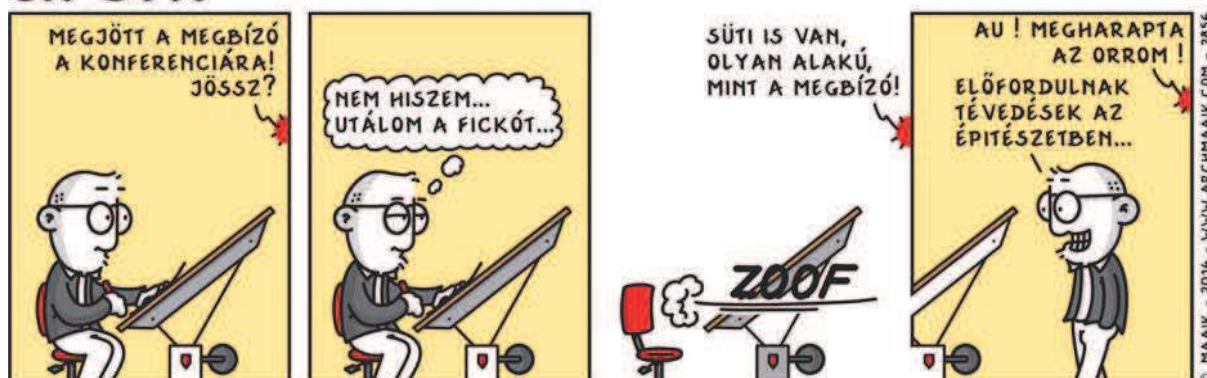
Escape, escape

3. Készen is volnánk!

fotó és szöveg: Eördögh Imre

www.archmaaik.com

arch.

ÚJ

BiSecur App

A garázskapu az internetre költözik

- kapuk, ajtók és fényforrások mobil ellenőrzése és vezérlése
- kényelmesen otthonról vagy a világ bármely pontjáról
- a Hörmann BiSecur Gateway gyorsan és egyszerűen telepíthető

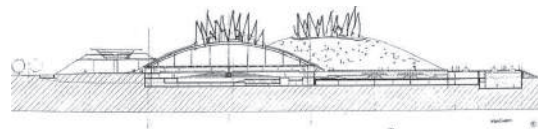
Ingyenesen hívható zöldszámunk:
06-80-88-75-75
www.hormann.hu

HÖRMANN
kapuk • ajtók • ipari kapurendszerek

Nemzetközi Építészkongresszus 2015 Budapest

március 7., szombat, 9.00-18.00

Budapest, **Várkert Bazár** konferenciaterme

I. kerület, Ybl tér

MÉK:
3,5 pont
(2014/167)

A Metszet építészeti folyóirat idén 12. alkalommal rendezi meg a MÉSZ-szel közös kongresszusát. Az idei téma: **L'architecture pour l'architecture?!** Azt vizsgáljuk, az építészeti beavatkozás javíthatja vagy rontja-e egy városi hely, park, liget minőségét.

Levezető elnök: Deniz **İncedayı** UIA alelnök, az UIA II régió elnöke

Dr. **Magyar** Péter / Manhattan, Kansas, USA

Erick **van Egeraat** / (designed by) Erick van Egeraat BV, Rotterdam, Moszkva, Budapest, London, Prága

Vukoszávlyev Zorán: Geometrikus mintázatok a kortárs spanyol építészetben (**Nieto Sobejano** és a fiatal generáció)

Emiel **Lamers** könyvbemutató / Emiel Lamers Architectures, Amszterdam

Francine Houben / **Mecanoo**, Delft, Manchester, Washington, Tajvan

Herman **Hertzberger** / Amszterdam

Potzner Ferenc, **Pottyondy** Péter, **Dévényi** Tamás és **Steffler** István / Budapest

regisztráció, tájékoztatás:

www.tervlap.hu

Kérdése esetén hívja:

Artifex Kiadó, 36-1-783-1711

info@artifexkiado.hu

részvételi díj:

előre utalás esetén: 11 614 Ft + áfa

(bruttó: 14 750 Ft)

helyszíni fizetés esetén: 15 000 Ft + áfa

(bruttó: 19 050 Ft)

Főttámogatók:

Internorm

Canon

Támogatók:

ALLKÖNIGSTAHL

Cu Magyar Rézplaci Központ Copper Alliance

REGOMAX

Rigips SAINT-GOBAIN 350

Wienerberger Building Value

EBM EXPORT european building material

HÖRMANN Magyar - építő - ipari kapcsolatok

Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands

DIRICKX KERITÉS KERITÉSVILÁGI

mantu

mobilane

AUTODESK

METSZET

ÉPÍTÉSI megoldások

TERVLAP

Szakmai támogatók:

Magyar Építészek Szövetsége, Miniszterelnökség Parlamenti Államtitkárság, Magyar Építészek Kamarája, Építészek Nemzetközi Szövetsége (UIA)